

Možnosti využití uměleckého díla v předškolní edukaci

Marika Štěpánová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marika Štěpánová**

Osobní číslo: **H15913**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Možnosti využití uměleckého díla v předškolní edukaci**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti výtvarné výchovy v edukačním prostředí mateřské školy.

Vymezení terminologie a teoretických východisek o využití výtvarného umění ve formálním kurikulu mateřské školy.

Zpracování výtvarného projektu zaměřeného na seznámení dětí s výtvarným uměním v mateřské škole.

Ověření výtvarného projektu ve vybrané mateřské škole.

Evaluace projektu a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

STADLEROVÁ, Hana. Po O: východiska a inspirace pro výtvarnou tvorbu dětí v předškolním vzdělávání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5732-6.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana. Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3818-4.

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Sylva ELIÁŠOVÁ. Dívej se, tvoř a povídej!: artefietika pro předškoláky a mladší školáky. Vyd. 2. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0876-1.

HAZUKOVÁ, Helena. Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání. Dotisk 1. vyd. Praha: Raabe, 2011, 160 s. ISBN 978-80-87553-30-5.

ALTHOUSE, Rosemary, Margaret H. JOHNSON a Sharon T. MITCHELL. The colors of learning: integrating the visual arts into the early childhood curriculum. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children, c2003. Early childhood education series (Teachers College Press). ISBN 0-8077-4274-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Vašíková, PhD.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

11. října 2017

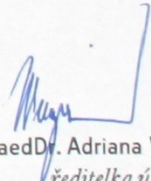
Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2018

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13.12.2014

Marek Štepatovský

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce má aplikační charakter a zaměřuje se na pojetí umění jako prostředku inspirace k výtvarným činnostem v mateřské škole. Cílem bakalářské práce je zpracovat výtvarný projekt, který se zaměřuje na seznámení dětí předškolního věku s uměním a vybranými uměleckými díly. V teoretické části sumarizuje poznatky o umění, výtvarné činnosti v mateřské škole, způsobech vnímání uměleckého díla a jeho následné interpretaci dítětem. V praktické části bakalářské práce je prezentován návrh výtvarného projektu zaměřeného na představení vybraných uměleckých děl dětem prostřednictvím výtvarných aktivit, který byl ověřen v praxi. Tento výtvarný projekt byl následně evaluován a jsou z něj zpracována doporučení pro praxi.

Klíčová slova: výtvarná činnost, umění, umělecké dílo, interpretace vizuálního umění.

ABSTRACT

The bachelor thesis has an application character and focuses on the concept of art as a means of inspiration for artistic activities in kindergarten. The aim of the thesis is to create an art project that focuses on introducing art and chosen works of art to children of preschool age. The theoretical part summarizes the knowledge about art, artistic activities in kindergarten, ways of perceiving a work of art and its subsequent interpretation by a child. The practical part of the bachelor thesis presents a proposal of an art project aimed at introducing selected works of art to children through art activities, which was verified in practice. This art project was subsequently evaluated and used as a source of recommendations for practice.

Keywords: artistic activity, art, work of art, interpretation of visual art.

Motto

„Umění je zvláštní a krásné v tom, že se v něm nedá klamat.“

Anton Pavlovič Čechov

Poděkování

Mé poděkování patří především paní Mgr. Janě Vašíkové, PhD. za odborné vedení, rady a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování mé bakalářské práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat mateřské škole, ve které jsem realizovala svůj projekt, za příjemně strávený čas, milou spolupráci a vstřícnost. V neposlední řadě také děkuji své rodině a přátelům za podporu a pomoc.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 UMĚNÍ V PŘEDŠKOLNÍ EDUKACI	12
1.1 POJEM UMĚNÍ	12
1.2 VÝTVARNÉ VERSUS VIZUÁLNÍ UMĚNÍ.....	17
1.3 UMĚNÍ V DOKUMENTU RVP PV	19
2 VÝTVARNÁ ČINNOST V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	21
2.1 ASPEKTY DĚTSKÉHO VÝTVARNÉHO PROJEVU	22
2.2 VÝTVARNÁ ČINNOST VS. VÝTVARNÁ VÝCHOVA	24
3 VNÍMÁNÍ UMĚLECKÉHO DÍLA DÍTĚTEM	26
3.1 ESTETICKÉ VNÍMÁNÍ A SPECIFIKA VNÍMÁNÍ UMĚLECKÝCH DĚL V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	26
3.2 INTERPRETACE VIZUÁLNÍHO UMĚNÍ V PREPRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 PROJEKT VYUŽITÍ UMĚLECKÉHO DÍLA V PŘEDŠKOLNÍ EDUKACI	33
4.1 ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBY PROJEKTU.....	33
4.2 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	34
4.3 CHARAKTERISTIKA PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	35
4.4 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	35
4.5 PLÁN PROJEKTU.....	37
4.6 PROJEKT: „VŠUDE JE STŘED SVĚTA“	39
4.6.1 Umělecké dílo číslo 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách, Friedensreich Hundertwasser I.....	39
4.6.2 Umělecké dílo číslo 2: Hundertwasserhaus, Friedensreich Hundertwasser II.	42
4.6.3 Umělecké dílo číslo 3: Park Güell, Antonio Gaudí.....	45
4.6.4 Umělecké dílo číslo 4: Strom života, Gustav Klimt	49
4.6.5 Umělecké dílo číslo 5: Slunce nad Paříží, Marc Chagall.....	52
4.6.6 Umělecké dílo číslo 6: Barevná studie, Vasilij Kandinskij I.	56
4.6.7 Umělecké dílo číslo 7: Barevná studie, Vasilij Kandinskij II.	59
4.6.8 Umělecké dílo číslo 8: Hrad a Slunce, Paul Klee	61
4.6.9 Umělecké dílo číslo 9: Sloni, Salvador Dalí	64
4.6.10 Umělecké dílo číslo 10: Vernisáž	67
5 EVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU	73
5.1 VLASTNÍ REFLEXE	73
5.2 EVALUACE VÝTVARNÝCH ČINNOSTÍ UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY	86
5.3 EVALUACE PROJEKTU VÝTVARNICÍ	92
5.4 AUTOEVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU	96
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	98
ZÁVĚR	101
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	102

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	106
SEZNAM OBRÁZKŮ	107
SEZNAM TABULEK.....	108
SEZNAM PŘÍLOH.....	110

ÚVOD

„Obraz řekne víc, než tisíc slov.“

Čínské přísloví

Téma mé bakalářské práce jsem si zvolila zejména proto, že mám jak k výtvarné výchově, tak k umění velice kladný vztah a již dlouhou dobu věnuji této problematice pozornost. Rozvoj kreativity a tvořivosti u dětí napomáhá v rozvoji senzitivity vůči podnětům. Učí se hravým způsobem rozumět okolnímu světu a orientovat se v základních pocitech. Už od malička jsou děti schopné na tyto podněty z okolí reagovat a vnímat je. Je opravdu důležité, aby kolem sebe měly děti těchto podnětů, které je dále rozvíjejí, dostatek.

Nevím, zda jsou děti v předškolních zařízeních vedeny k výtvarné výchově správně. Schopnosti dětí se podle mého názoru podceňují. Bohužel většina učitelek mateřských škol nepřistupuje k výtvarné výchově v mateřské škole úplně správným způsobem. Mnoho učitelek považuje výtvarnou činnost s dětmi za jakýsi úkol, který s dětmi musí splnit. Tedy vytvořit výrobek, který by byl použitelný na nástěnku. Velice často se také stává, že tento produkt z velké většiny za dítě vytvoří sama. To je ale špatně a zcela se tímto přístupem ztrácí podstata a myšlenka výtvarné činnosti s dětmi, a to rozvíjení fantazie, kreativity a svobody dětského výtvarného projevu. Proto bych chtěla touto cestou ukázat, že i pro děti zdánlivě složité téma „umění“, lze pojmout hravě a dětem srozumitelně a zábavně a stejně tak tomu je s pojetím výtvarné činnosti a výtvarné výchovy v mateřské škole.

Pro tvorbu této bakalářské práce jsem si stanovila následující cíle: Vymezit terminologii a teoretická východiska z oblasti využití výtvarného umění u dětí předškolního věku. Navrhnout a zpracovat, ověřit a následně evaluovat projekt zaměřený na seznámení dětí s uměním v mateřské škole.

Teoretická část práce je rozčleněna do tří kapitol. V první z těchto kapitol se blíže zaměřím na vymezení pojmu umění, uměleckého díla a pojetí tématu umění v RVP PV. Ve druhé kapitole se budu zabývat pojmem výtvarná činnost v předškolním vzdělávání, některými aspekty dětského výtvarného projevu a také pojmem tvořivost, jejíž rozvíjení je nedílnou součástí jak výtvarné činnosti, tak dětství celkově. A v posledním úseku teoretické části práce se budu snažit objasnit způsoby vnímání uměleckého díla a jeho následné interpretace dítětem.

Praktická aplikační část bakalářské práce je založena na výtvarném projektu s názvem: „*Všude je střed světa*“, který je zaměřen na představení vybraných uměleckých děl dětem prostřednictvím výtvarných aktivit, Na úvod praktické části je zde uvedena obecná charakteristika tohoto výtvarného projektu, dále harmonogram jeho průběhu a následně je zde celý projekt a také jeho realizace detailně popsána. Závěrečný úsek této práce patří mé vlastní reflexi, evaluaci ze strany učitelky mateřské školy, která byla při realizaci celého programu přítomna, a také evaluaci výtvarnice a pedagožky, která se zaměřila na hodnocení výtvarné stránky projektu. Jsou zde také zpracována doporučení pro praxi v mateřských školách.

Výtvarný projekt, který je v této práci uveden, obsahuje 10 výtvarných činností a byl ověřen v jedné mateřské škole ve Zlínském kraji v průběhu měsíců října - listopadu 2017.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UMĚNÍ V PŘEDŠKOLNÍ EDUKACI

Pojem umění a umělecké dílo se v předškolním vzdělávání příliš neobjevuje, v této kapitole se pokusíme definovat jak pojem umění, tak umělecké dílo samotné, dále se budeme věnovat funkci umění ve společnosti, pojmu umění v RVP PV a následně také vymezíme pojem vizuální a výtvarné umění.

Jak uvádí Jebavá (2000), patří výtvarné myšlení a prožívání mezi nejvýznamnější oblasti lidské kreativity. Každý jedinec (dítě) tvoří především samo sebe: projektuje své sny, představy, vnější doteky s objektivní realitou do vizuální podoby se silným expresivním akcentem. Kreativita člověka je podstatou jeho bytí. Uměleckou tvorbu a vnímání uměleckých děl zahrnujeme do kruhu života, klasifikujeme je jako atributy životní aktivity. Potřeba krásy, potřeba umění krystalizuje z poznání, že intelekt, empirie, logika nestačí k obsáhnutí celistvosti života v jeho totalitě.

1.1 Pojem umění

„Umění je jako slunce, které se taky nikomu nevtírá. Když zatáhnete záclony a zavřete okenice, tak vám slunce do bytu neleze, jenomže je to vaše chyba, pane, že chcete žít potmě.“

Jan Werich

„Umění vzniklo v nejranějších fázích lidského vývoje jako specifická komunikativní praxe lidského bytí, která např. i do výtvarného umění vkládá nejen existenciální otázky, pochopení skutečnosti, ale také její smyslový prožitek. Předmětem umění je proto obecně člověk, jeho mnohostranné životní zájmy, potřeby hmotné a duchovní, vztah ke kosmu přírodě, technické a kulturní civilizaci, stejně jako vztah k osobě a jiným.“ (Baleka 1997, s. 375)

Podle Valachové (2010) je umění forma společenského vědomí, ve kterém se odráží vztah k okolnímu světu. Na jedné straně je umělecké dílo jako takové a na straně druhé schopnost člověka tvořit. Prostřednictvím umění může člověk poznat druhé i sebe.

Kulka (2008) ve své knize Psychologie umění uvádí, že je těžké říci a vymezit, co přesně je umění a co je jeho podstatou a stejně tak, že historický pohled na vývoj umění vede k závěru, že ani chápání umění není konečné a neměnné, neboť umění se stále vyvíjí. Avšak definuje umění jako určitý, specifický typ lidského dorozumívání.

Baleka (1997, s. 375) chápe umění „v širším smyslu jako každou tvořivost, která řemeslnou dovedností dosahuje dokonalosti výsledku a v užším, novodobém renesančním smyslu tzv. krásných nebo vysokých umění, tvořených souhrnem jednotlivých výtvarných, literárních, hudebních, vizuálních a akustických děl, která jsou specifickým osvojením světa.“

„Umění je složkou organického procesu vývoje lidského subjektivního vyrovnání se s realitou života, procesem sebevyjádření, sebeuvědomování i sebeutváření.“ (Čačka, 1999, s. 120)

Prostřednictvím setkávání s uměním lidé získávají schopnost nabýt autentičtější zkušenosti, které zaujmou jejich tělo, mysl i srdce. Tyto zážitky mohou být silnější, jestliže se člověk začne s uměním setkávat již v dětství. (Wrightová, 2010)

Na první dojem by se mohlo zdát, že se učitelky v mateřských školách o problematiku kultury a umění příliš nezajímají, podle Hazukové (2014, s. 9-10) je to však mylný předpoklad. Učitelky by se dle ní měly této oblasti více věnovat i v rámci celoživotního vzdělávání, ony však většinou mají zájem poznávat spíše nové náměty a techniky.

Dle mého názoru, je důležité seznamovat děti s uměním jednak z hlediska získávání kulturních poznatků, ale také pro rozvoj dětské představivosti a fantazie. Poznání umění jim tedy může být jednak inspirací, ale také jim může otevřít brány k novým druhům zájmů a dalšímu poznání.

Umělecké dílo

Co je to umělecké dílo? Je to člověkem záměrně vytvořený předmět, či objekt, který by měl plnit zejména estetickou funkci. Za umělecké dílo často považujeme objekty, které vnímáme vizuálně, tzn. obrazy, sochy, a také z hlediska architektury, nejrůznější stavby. Dále sem patří hudba - např. nejrůznější opery, symfonie, atd, literatura a film. Z oblasti literatury to budou např. básně a z oblasti filmu zase filmy, dokumenty nebo např. projekce. Skrze umělecké dílo dává umělec svému okolí najevo svou náladu, postoj či představu a snění. Je to tedy určitý prostředek sebevyjádření.

Romano Guardini (2009, s. 38) uvádí, že by pravé umělecké dílo nemělo být pouhým výsekem určité skutečnosti, nebo toho co existuje, ale celek. „*Například židle zde přede mnou se nachází v souvislostech směřujících do všech stran. Jakmile ji zachytím fotografickým aparátem, ostře se ukáže, že jde o výsek. Ale když ji vidí Vincent van Gogh, pak hned*

při prvním vidění započne zvláštní proces, židle se stane středem, kolem něhož se v prostoru soustředí všechno ostatní.“ Tento proces nazývá formováním. Teprve tehdy, když tento výsek skutečnosti projde procesem formování, stane se celkem, tedy tak vznikne pravé umělecké dílo a ne pouze pragmaticky zachycená skutečnost. „Tak vznikne v každém uměleckém díle svět.“ (Guardini, 2009, s. 39) Autor tím poukazuje na to, že není důležité, co zachytíme, ale jak to zachytíme.

Bohužel, ale přesně nelze určit, co je pouhým výsekem a co celkem. Kulka (2000, s. 22) uvádí, že „hranice umění se staly tak pohyblivé, že už dnes nikomu není jasné, co je a co není umění. Dnes můžete vystavit skoro cokoli. Nelze se divit, že někteří lidé již ohlašují konec umění.“

K otázce, zda má vůbec umělecké dílo konkrétní účel, výše zmíněný autor dále uvádí, že „k podstatě uměleckého díla patří, že sice má smysl, ale nemá účel. Neexistuje ani pro technický užitek, ani pro ekonomickou výhodu, ani pro didakticko-pedagogické poučení a polepšení, ale pro vyjevující zpodobení. Nic „nezamýšlí“, nýbrž „znamená“; nic „nechce“, nýbrž „je“.“ (Guardini, 2009, s. 40)

Jelikož má umělecké dílo funkci estetickou, je už na každém, zda je pro něj tato vizuální a estetická stránka různého pohledu na svět významná. Každý člověk vnímá umělecké dílo samotné jinak a může v něm vyvolat různé pocity.

Funkce umění ve společnosti

Pro společnost je umění již od dávných časů důležitou součástí kultury, životního stylu, vzoru. Funkce umění se však v minulosti často měnila, stejně tak jako postavení umělců (viz kapitola „Umělec v průběhu historie“).

Podle Hazukové (2014) dosud nebyla žádná teorie o funkci umění zpracována. Navrhuje, že je ovšem východiskem, aby se učitelky mateřských škol před tím, než začnou připravovat, jakou formou dětem umělecké dílo představit, inspirovaly těmito formami, které definoval Kulka (2008) podle **životních okruhů ve vztahu k člověku:**

• Biologické funkce

- Projevují se v ovlivňování fyziologických funkcí, v rozvíjení smyslových orgánů, psychických a fyzických procesů.

- **Psychologické funkce**
  - Tato skupina je nejrozsáhlejší. Řadí se sem funkce vyjadřovací, formativní, poznávací, emočně – motivační, psychoterapeutické atd.
- **Sociální funkce**
  - Projevující se zejména v mezilidské komunikaci. Ve ztotožnění se s určitou skupinou, institucí, národem nebo v začlenění se do společenské činnosti (tanec, sport, zaměstnání apod.). Tyto funkce se často prolínají s funkcemi psychologickými. Dále sem patří funkce ideologická, světonázorová nebo reprezentativní.
- **Ekonomické funkce**
  - Ty se začínají objevovat, když se umění stává zbožím.
- **Kulturní funkce**
  - V historii se objevovaly v náboženství, dále se objevují v mystice a v magicko-kulturních činnostech. Také při zprostředkování vzorců chování, typických pro určitý kulturní okruh. Dále se zde řadí funkce esteticko-osvojovací.

Podoby umění podle Mistríka

Kolláriková a Pupala (2010, s. 425) v knize „Předškolní a primární pedagogika“ uvádí, že podle Mistríka, chápeme umění v různých podobách:

- „Jako **uměleckou kulturu** čili systém, který tvoří umělci spolu s procesy umělecké tvorby, s uměleckými díly a institucemi zajišťujícími vznik, šíření a uchování uměleckých děl.
- Jako **uměleckou tradici** čili ty umělecké hodnoty, které si určitá společnost vybírá z dosud vytvořených uměleckých děl a které mají co říci dané společnosti.
- Pouze jako **soubor uměleckých děl** čili artefaktů vytvořených umělci za účelem výpovědi o světě nebo o sobě, jakož i za účelem modelování reality a ovlivňování vědomí percipienta znakovými strukturami umění.
- Jako **soubor aktivit**, v nichž se umělecké představy zpředměťují v uměleckých vyjadřovacích prostředcích.“

V preprimárním vzdělávání se jedná o umění především jako o **souboru aktivit, nebo i souboru uměleckých děl**, prostřednictvím kterých si děti budují poznání o světě kolem nich takovým způsobem, ve kterém se cítí bezpečně. Podle Mistríka (2001) je smysl umění u dětí předškolního věku hlavně existenciální. „Děti si budují svět fantazie, pocitů a intelektu

hlavně přes smyslové vnímání. Takový způsob kontaktu se světem má silné znaky estetického vztahu, přes který si děti postupně uvědomují rozdíl mezi tím, co vidí a mezi tím, co je za tím, tedy rozdíl mezi materiálem, myšlenkou, představou a významem.” (Mistrík 2001 cit. podle Rochovská, Krupová, 2016, s. 11)

Podle Mistríka (2001) nelze dětské umělecké aktivity označovat jako „uměleckou tvorbu“. Umění je činnost a estetika je reflexí této činnosti, takto vnímá rozdíl mezi těmito dvěma pojmy Husár (2011). Estetika podle něj nemá funkci výchovnou ani předepisující. Je pojmem, který se stará o pocit krásy, který analyzuje, dále o estetické cítění, umělecké vlohy a odezvu příjematele. „Estetické hodnoty, nejsou závislé na hodnotách morálních.“ (Husár, 2011, s. 44)

Umělecká tvorba i tvorba dětská je jakýmsi vyjádřením emocí, fantazie, má tvořivý charakter a je součástí hry. Zároveň usiluje o formování materiálu na základě určitých estetických principů. Rozdíl mezi těmito pojmy je, že dětská cílená aktivita se nesnaží, aby výtvar zastupoval samostatnou symbolickou skutečnost, ani nenavazuje cíleně na kulturní tradici. Naproti tomu umělecká tvorba toto za cíl má (Husár, 2011).

„O propojení umění a dětských estetických činností jde ve vzdělávací koncepci s názvem *artefiletika*, která pod uměním nechápe pouze význačné umělecké projevy, s nimiž se setkáváme v galeriích, ale jakoukoli estetickou aktivitu, jako např. dětské kreslení nebo malování, amatérské fotografování, nebo video-tvorba, kultura oblékání a zařizování bytu, tvorba webových stránek, zájem o výtvarné kvality počítačových her, ale i sledování televizních pořadů apod.“ (Slavíková, Slavík, Eliášová, 2007 cit. dle Rochovská, Krupová, 2016, s. 12)

V rozhovoru s Janem a Vladimírou Slavíkovými v časopise *Komenský*, autoři uvádějí, že artefiletika může u dětí dále rozvíjet emoční inteligenci, zvědavost, schopnost vzájemné interakce s lidmi, psychickou odolnost dítěte a rozvíjí různé stránky dorozumívání. Podle autorů: „V tomto směru artefiletika své účastníky sociálně „otužuje“ a rozvíjí, protože v ní společně tvoří, mohou sledovat ostatní v akci, porovnávat si navzájem své jednání a postoje a domlouvat se o nich.“ (Rodová, Lojdová, © 2016, s. 5–10)

Díky umění a výtvarným činnostem v předškolní edukaci se dítě setkává s kulturou, ale také světem fantazie, která by měla být nedílnou součástí jeho života.

1.2 Výtvarné versus vizuální umění

Výtvarné umění definují Gero, Husár a Sokolová (2004, s. 20) jako „komplex uměleckých druhů komunikujících prostřednictvím vizuálně haptické vnímatelnosti. Realizuje se na ploše a v prostoru prostřednictvím zobrazení.“

Je to „označení zahrnující z uměleckých druhů malířství, sochařství, grafiku, kresbu, architekturu a užité umění, tj. umělecké druhy, jejichž výtvořiny jsou předmětné (obraz, socha, stavba), vytvořené materiálem, technikou a nástroji, které těmto jednotlivým uměleckým druhům odpovídají.“ (Baleka, 1997, s. 385)

Rochovská a Krupová (2016) ve své knize *Umělci v mateřské škole* poukazují na to, že současnosti se začínáme setkávat s pojmem **vizuální umění**, který se již delší dobu používá v zahraničí a nyní se začíná objevovat i v Česku a na Slovensku a nahrazuje tak pojem výtvarné umění. Je to také proto, že současné výtvarné umění začíná přecházet i do rovin jiných, např. pracuje s časovou a zvukovou dimenzí (akční umění, sound art). I když jsou slova *výtvarné a vizuální* téměř synonymem, výtvarné umění není pojmem tak širokým, jelikož v sobě zahrnuje pouze klasické formy: kresbu, malbu, sochařství a grafiku. Naproti tomu pojem vizuální umění zahrnuje také fotografii, video umění, umění instalace objektu a také design.

I. Rochovská a D. Krupová (2016, s. 10-11) uvádí že, podle Encyklopedie výtvarné výchovy (Encyklopedia of Art Education, © 2018) do sebe pojem výtvarné umění zahrnuje široký pojem uměleckých disciplín, patří zde:

- **Výtvarné umění**, které patří v plném rozsahu do základní kategorie vizuálního umění. Patří sem kresba, malba, grafika, sochařství, kaligrafie, ilustrace architektura a design.
- **Současné umění**, to zahrnuje moderní výtvarné formy jako je:

Asambláž je „trojrozměrnou formou koláže, Francouzský umělec Jean Dubuffet přišel s tímto termínem v roce 1953, označil jím koláž vytvořenou z nalezených předmětů, které přeměňuje všední věci v umělecké dílo.“ (Graham – Dixon, 2014, s. 28)

Koláž tu, na počátku 20. století tvořil např. Pablo Picasso, jedná se o složený obraz, vytvořený nalepováním různých výstřižků, fotografií, a jiných tištěných obrázků, často kombinovaný s malbou. Používá vždy více než jeden materiál na jednom díle (Graham – Dixon, 2014).

Konceptuální umění se poprvé objevilo 60. letech 20. století, jedná se o experimentální tendence, kdy jsou odmítány klasické metody, jako je malířství a sochařství. Umělci se zřikají materiální stránkou umění a nahrazují je pouze ideje. Patří sem např. *Land Art*, u něhož se umělci snaží vytvářet díla v přírodě a výsledek, musí do ní organicky zapadat, jakékoli narušení prostředí je pro ně nepřípustné (Prokop, 2011, s. 59).

Instalace „jsou trojrozměrné práce. Nejsou vytvářeny tradičně, ale složeny ze všedních předmětů, takže umělec může dílo rozebrat a znovu ho kdekoli vytvořit.” (Graham – Dixon, 2014, s. 28)

Happening je forma zábavy (divadla, koncertu), pečlivě předem naplánovaná umělcem, za účelem vyjádření jeho přesvědčení. Často se jednalo o kombinaci divadla a vizuálního umění s cílem zapojit aktivně diváka do akce. (Chilvers, 2009, s. 284)

Performace je podle slovníku *Art & Artist* (2009, s. 471) forma umění s prvky divadla, hudby a vizuálního umění. Jedná se o téměř totožnou formu umění jako *happennig*, s tím rozdílem, že se do něj neangažuje publikum.

Body art je forma akčního umění kdy, „umělci využívají vlastního těla jako sochařského materiálu či malířského plátna, kdy tělo či tělesné akce bývají využívány jako nástroje k otiskům. Dále umělci vystavují své tělo napospas určitým podmínkám, předmětům, obvyklým, ale i extrémním okolnostem. Výtvarníci hledají hranice lidských možností a zkoumají vztahy člověka k okolí.” (Arts Lexikon, ©2013)

Video-uměním se rozumí „široký termín, který se vztahuje na díla vytvořená výtvarnými umělci, v nichž se využívá video, televizní zařízení a technologie různými způsoby”. (Chilvers, 2009, s. 658)

- **Užitkové umění**, do kterého patří například keramika, tapiserie a malba na sklo.
- **Jiné formy vizuálního umění** jsou například grafický, módní a interiérový design, počítačové umění nebo tetování.

1.3 Umění v dokumentu RVP PV

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společnosti ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.“

(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, s. 25)

Pozici umění v RVP PV (2018) bych dále shrnula následovně:

Konkrétní body, týkající se umění (a zaměření se na umění výtvarné), nalezneme ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“, kde jsou v souvislosti s touto kapitolou formulovány také očekávané výstupy:

Vnímat umělecké a kulturní podněty, hodnotit svoje zážitky (umět popsat co na ně udělalo dojem, co si zapamatovalo).

Dále očekávané výstupy, týkající se výtvarné činnosti:

„Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.).“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018, s. 27)

Podrobnější nahlédnutí do oblasti výstupů v dokumentu „Konkretizované očekávané výstupy PRV PV“ nám ukazuje, čeho by si při rozvíjení této oblasti měly učitelky všimnout, jaká témata volit. Děti by naopak měly vnímat, poslouchat, dodržovat pravidla slušného chování (např. v galerii, muzeu atd.) a dále zpětně zhodnotit, co se jim líbilo a nelíbilo.

Tento dokument by měl učitelkám poskytovat určitá metodická doporučení, která ovšem nejsou mnohdy v souladu se vzdělávacími cíli, které se orientují na seznamování s oblastí kultury a umění.

Podle Hazukové (2014, s. 10-11) např. výstup „vyjádřit a zhodnotit prožitky“ je v souladu s didaktickými prostředky, seznamování s uměním může být téma rozhovoru zaměřené na pocity dítěte („co se ti líbilo-nelíbilo“), avšak autorka je toho názoru, že tento typ otázek, které učitelé často pokládají, je problematický v návaznosti na zkušenost dítěte a v budoucnu může vést k nepochopení významu umění i v dospělém věku. Autorka je toho názoru, že

funkce výtvarného umění nespočívá pouze v tom, že jak umělecká díla, tak vlastní výsledky výtvarné tvorby dětí se mají líbit, ale učitelky by dětem měly klást podnětné otázky, pomocí kterých budou u dětí rozvíjet zájem o tuto oblast, podporovat postoj k ní a hledat si cestu k „porozumění zvláštnostem vyjádření výtvarnými prostředky.“ (Hazuková, 2014, s. 11)

S tímto tvrzením autorky se ztotožňuji i já sama, jelikož po mé zkušenosti při aplikaci vím, že i samotná motivace a způsob kladení otázek před ukázkou výtvarného díla dětem, jsou velice důležité aspekty a jsou klíčovým momentem, kdy učitelka začne upoutávat pozornost dětí. Otázky, které jsem dětem pokládala před i po aktivitě, mi pomohly i v následujících hodinách, kdy se projevoval spontánní zájem dětí o dané téma, přičemž si i samy pomatovaly krátké a jednoduché poznatky, které jsem jim na předcházejících tvořeních vyprávěla.

2 VÝTVARNÁ ČINNOST V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

„Skutečný psychický majetek člověka představuje neustále se rozšiřující latentní zkušenost. Zahrnuje zvláště autentické zážitky ze styku s lidmi, ale i se zvířaty, rostlinou, s kusem hlíny a s kamenem, se sebou samým, s vlastními pocity, počínajícími u chladu a horka a končícími smutkem, láskou nebo nenávistí...”

Jaromír Uždil

V úvodu této kapitoly se budu zabývat otázkou: Z jakého důvodu by měla být výtvarná činnost součástí předškolního vzdělávání? Dále vymezím samotný pojem výtvarná činnost, zmíním některé aspekty dětského výtvarného projevu a také definuji pojem tvořivost, jejíž rozvíjení je nedílnou součástí jak výtvarné činnosti, tak dětství celkově.

Jebavá (2000) uvádí, že citová oblast se u dítěte rozvíjí již v prenatálním období a velmi záleží na prostředí, do kterého se má narodit, kde bude vyrůstat, kdo ho bude vychovávat a kdo a co také bude rozvíjet jeho schopnosti (např. kreativitu). Rodinná výchova má prioritní postavení při harmonickém rozvoji dětské mentality. Z citového vývoje se pozvolna krystalizuje estetické cítění, které se tvaruje z nejtěsnějšího vztahu matka – dítě.

Podle Ženaté (2005) je pro náš život důležité to, co se odehrálo v našem dětství. Náš způsob vnímání světa je totiž ovlivněn prvními zkušenostmi z dětství. Protože ale malé dítě nedokáže v sobě samo zapisovat pocity a události slovy a nemá ještě schopnost verbalizovat, vnímá jen to, co se děje kolem něj a co cítí. Tudíž zápisy – obrázky či dětské malůvky jsou důležité pro tvorbu „emočních vzorců“ a vnímání psychické reality uložené v řídicím centru nevědomí.

Na otázku, proč je umění a výtvarná činnost důležitou součástí výchovy a vzdělávání v mateřské škole odpovídá Kohlová (2009), která uvádí, že pomocí výtvarné činnosti děti získávají nové zkušenosti a prostřednictvím nich také zkoumají a objevují „nové“ – rozvíjejí kreativitu a setkávají se s určitým druhem „tajemnosti“, která je může v rámci inspirace vtáhnout a nadchnout je. V průběhu výtvarné činnosti také mohou objevovat a setkávat s určitými druhy emocí, jako je radost nebo frustrace. Podle autory jsou to důležité prvky, hrající roli v procesu učení.

„Kdo maluje? Kdokoli. Ten, kdo je zvědavý, kdo hledá sám sebe, kdo se chce lépe poznat, kdo má problémy a rád by pochopil, co se v něm a kolem něj děje, ale i všichni další, kteří mají každý svůj vlastní důvod.“ (Ženatá, 2005, s. 11)

Je-li dítě v mateřské škole spokojené, tedy sbírá zde spoustu veselých a pozitivních prožitků, je možné říci, že jsou zde vytvořeny kvalitní a kladně přispívající podmínky pro jeho výchovu a vzdělávání. (Stadlerová a kol., 2011, s. 5)

2.1 Aspekty dětského výtvarného projevu

„Výchova dětí začínala tím, že se učily sedět klidně a mít z toho radost. Učily se používat čich, dívat se, když zdánlivě nebylo co vidět, a poslouchat, když se zdálo, že je všude ticho.“
Moudro amerických indiánů

Dítě kreslí jinak než dospělý

„Dětské chápání a vidění světa je jiné. Obsahem dětských obrázků není jen výčet znaků, popis tématu, ale odraz vnitřní zkušenosti, která je citově zabarvená a velmi osobní. Výtvary předškolních dětí by neměly být chápány jako nedokonalé napodobeniny reálného světa dané nedozrálostí psychiky, ale jako pokusy o záznam zkušeností, představ a zážitků při poznávání světa.“ (Novotná, in Stadlerová, 2011, s. 7)

Na poslední výrok autorky reaguje například Uždil (1988), který uvádí, že dětský projev se od toho dospělého výrazně liší, zejména proto, že dítě svět vidí úplně jinými očima po „svém“.

Pro srovnání se tomuto tématu věnuje také Slavíková a kol. (2000), která uvádí, že rozdílné vnímání dospělého a dítěte vede následně i k jinému způsobu reakcí na podněty, které jsou podobné. To, jak dítě reaguje prostřednictvím emocí, se může dospělému v mnoha případech zdát přemrštěné a nevyzrálé. Dospělým by ovšem tato reakce přehnaná nepřišla, kdyby viděli věci opět očima malého dítěte, vše, co by pro ně bylo nové stejně jako pro dítě, by v nich vyvolalo stejně intenzivní zážitek.

Podle Babyrádové (2005, s. 146-147) „je míra všestranného vnímání postupně s věkem člověka utlumována zvýšenou orientací na příjem informací převážně vizuální formou.“

Dětská kresba

Stehlíková spolu s Babyrádovou (2014) uvádějí, že je kresba spolu s ostatními výtvarnými projevy dítěte součástí socializace a sebevyjádření. To, že dítě vnímá prostředí, ve kterém se nachází a následně ho promítá do svého projevu, tedy kreseb, je důkazem toho, že počítá s vlivy okolí na svoji vlastní osobu a že si upevňuje vztahy k lidem v jeho

okolí. Dětský výtvarný projev dále sehrává významnou roli v upevňování sebevědomí dítěte a kresba spolu s ostatními druhy vyjádření jsou důkazem vlastní aktivity dítěte a skrze něj se upevňuje dítě vědomí vlastního já a jeho prosazování se vůči okolí.

Prostřednictvím vlastní vizuální reprezentace dítě používá vlastní styl (jazyk), který se projevuje např. ve tvarech předmětů, ve způsobech zdůrazňování akce či pohybu. Dítě tak vyjadřuje své emoce, k čemuž používá také nejrůznější barvy a linie. Podle Matthewse (2003) je důležité podporovat děti v jejich volném výtvarném projevu, neboť nejen rozvíjejí fantazii a představivost dítěte, ale úzce souvisí s podstatnými intelektuálními oblastmi, jako je jazyk, logika a matematika.

Rozvoj tvořivosti u dětí

Rozvoj kreativity a tvořivosti u dětí napomáhá v rozvoji senzitivity vůči podnětům. Učí se hravým způsobem rozumět okolnímu světu a orientovat se v základních pocitech (radost, smutek atd.). Děti od malička dokáží vnímat hudbu, reagují na příběhy a setkání s uměleckým dílem v nich může nejméně zanechat nové, nevšední a dosud neznáme pocity.

V pedagogickém slovníku Průcha (2013, s. 318) definuje tvořivost jako „duševní schopnost vycházející z poznávacích i motivačních procesů, v níž ovšem hrají důležitou roli též inspirace, fantazie, intuice.“

Podle Fichnové a Szobiové (2012, s. 5), neexistuje na otázku, co je to tvořivost jednotná odpověď, avšak dle odborníků se zjednodušeně jedná o způsobilost produkovat nové, dosud neznámé, různorodé **originální** způsoby řešení a východiska. Autorky také vyvracejí názor na tvořivost, podle kterého by jí měli být obdařeni pouze lidé „vyvolení“ (myšleno slavní vědci, spisovatelé, umělci). Dle nejčerstvějších poznatků tvořivosti jako takovou může disponovat každý, rozdíl je ovšem v úrovni. Tvořivost jde ale trénovat prostřednictvím předem cílených aktivit. Pro děti předškolního věku jsou tyto aktivity významné zejména proto, že se jejich osobnost neustále rozvíjí a my tento vývoj prostřednictvím těchto úkolů, můžeme záměrně podporovat.

O **originalitě**, související s tvořivostí u dětí předškolního věku, se zmiňuje Smith (1998, cit dle. Althouse, Johnson a Mitchell, 2003), dle něj se za originalitu považují určitá myšlenková schémata a prostředí, ve kterém se objevují neobvyklé, neočekávané a osobité jevy nebo způsoby chování, které dále reprezentují myšlenky daného jedince. Autor dále vyzdvihuje problematiku tzv. „omalovánků“, které jsou často v mateřské škole využívány a

považuje ji za negativní prvek, který potlačuje uměleckou originalitu dítěte. Umělecká originalita se rozvíjí na základě praktických zkušeností dětí a jejich vlastních nápadů.

Podle Mertina (2016) patří podněcování tvořivosti k důležitým úkolům mateřské školy. Tvořivost je potřeba dítě učit a podporovat. A to prostřednictvím různých cest. Nás však dále bude zajímat rozvíjení tvořivosti u dětí prostřednictvím výtvarné činnosti.

2.2 Výtvarná činnost vs. výtvarná výchova

Hazuková (2011) ve své knize „Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání“ uvádí, že termín výtvarná výchova v mateřské škole nepoužíváme, jelikož označuje tradiční vyučovací předmět na základní škole nebo na gymnáziu. V mateřské škole se držíme termínu výtvarná činnost.

Výtvarná výchova

„Výtvarnou výchovu chápeme jako integrovaný prostor, v němž je možné vytvářet, mimořádně příznivé předpoklady pro současné objevování a rozvíjení obecných i výtvarných dispozic dětí.“ (Hazuková, 2011, s. 11)

Hazuková (2011) vysvětluje termín výtvarná výchova podrobnější vysvětlením přívlasků „*výchovný*“ a „*výtvarný*“.

„Přívlastek „*výchovný*“ je v pedagogickém kontextu obecně spojován s dlouhodobým procesem záměrného působení vychovávajícího na vychovávaného, směřující vědomě k předem vytyčeným cílům – rozvoji společensky žádoucích dispozic. Toto působení je uskutečňováno s využitím předem zvolených prostředků v nejširším slova smyslu - (obsahů) učiva, úkolů, metod, instrumentů atd.“ (Hazuková, 2011, s. 32)

Přívlastek „*výtvarný*“ může být podle výše uvedené autorky, chápan ve dvou směrech:

- **Význam technický**
  - Orientuje se na využívání prostředků vizuálně – haptických. Výtvarná výchova se díky tomu liší od jiných druhů výchov (dramatické, hudební atd.), protože ty využívají prostředky jiné, pro podstatu jejich zaměření typické.
- **Význam hodnotící**
  - Ten svědčí o nezvyklé, ztěžka definovatelné vlastnosti předmětů či jevů a jejich určité kvalitě v užití a výsledku těchto speciálních prostředků. „Výtvarné“

je v tomto případě protikladem „nevýtvarného“ či „ne – výtvarného“ vnímání ztvárnění reality např. při zachycení interiéru pokoje na obraze (jako zátiší) a zobrazení toho samého v rámci rovnoběžného promítání, co se týče geometrie (např. na základní škole).

V mateřské škole je výtvarná výchova „**procesem záměrného působení na dítě speciálními prostředky** a současně plní své vzdělávání i speciální funkce. Tento proces má své cíle, učivo, obsahy prostředky a systém, který se projevuje v plánu. Je zřejmé, že jednotlivá výtvarná činnost tyto požadavky nemůže naplnit.“ (Hazuková, 2011, s. 33)

Výtvarná činnost

„Výtvarné činnosti řadíme k činnostem estetickým, stejně jako činnosti hudební a literárně- dramatické. Výtvarné činnosti dětí slouží především k třibení jejich estetického vnímání a rozvíjení schopnosti vyjadřovat vlastní představy o světě kolem nás, k propojení vlastních pocitů, ale zejména možnosti vlastního tvoření. Proto při výtvarných činnostech v předškolním vzdělávání akcentujeme **kreativní proces dítěte před konečným produktem.**“ (Bezděková, Kubecová, Kupcová, Váňová, 2016, s. 125)

Podle Hazukové (2011, s. 33) jsou výtvarné činnosti **součástí obsahu** výtvarné výchovy a jsou **prostřednictvím** ní uskutečňovány (jsou tedy i prostředkem). Jako činnosti s výtvarnými prostředky tedy označujeme činnosti, které jsme si zvykly situacích všeobecného vzdělávání označovat jako činnosti výtvarné.

Prostřednictvím výtvarných činností rozvíjíme prosociální citlivost, jednak díky práci v kolektivu, ale také např. díky společnému úklidu, u kterého také podporujeme rozvoj v oblasti sebeobsluhy, vytrvalosti a pracovitosti. Dále poslouží k relaxaci a uvolnění a prostřednictvím těchto činností děti mohou vyjádřit své pocity. Děti se seznamují s výtvarným uměním, novými technikami a materiály. Ovšem nejdůležitější ze všeho je, že má dítě radost nejen ze samotné činnosti, ale i z toho, že se například seznámilo s novým dílem (Bezděková, Kubecová, Kupcová, Váňová, 2016).

3 VNÍMÁNÍ UMĚLECKÉHO DÍLA DÍTĚTEM

V této kapitole se budu snažit objasnit specifika vnímání uměleckého díla dítětem, definuji pojem výtvarný jazyk a také pojmem vizuální interpretace uměleckého díla.

„Děti jsou velmi vnímavé a pozorné bytosti, projevují zvědavost a zájem o dění ve světě, o jevy, které jsou kolem nás. Zejména v předškolním věku se tyto dětské schopnosti prolínají s bezprostředností, spontánností. Mnohokrát se setkáváme s dětskými prekoncepty na různá témata, která nás doslova udivují. Už předškolní věk je podle našeho názoru vhodným obdobím proto, abychom si s dětmi povídali jakýchkoli tématech. Nejdůležitější je, abychom při tom zachovali Komenského zásady přiměřenosti, postupnosti, názornosti a individuálního přístupu k dětem,“ takto odpovídá Krupová na otázku, zda seznamovat děti předškolního věku s výtvarným uměním, když je to mnohdy i pro dospělé „oříšek“. (Těthalová, © 2016, str. 8)

Bezděková a Kubecová (2016, str. 87), uvádí, že by si měla učitelka, předtím, než dítěti představí umělecké dílo a bude s ním dále pracovat, položit tyto otázky:

- Jaký objekt pro vnímání dětem zvolit?
- Je třeba děti na jeho sledování nějak připravit? Pokud ano jak?
- Jak aktivitu zorganizovat?
- Jak dětem umožnit vyjádřit jejich pocity a názory ze sledovaného díla?
- Jak s námětem dále pracovat, aby jeho přínos byl pro děti co největší.

3.1 Estetické vnímání a specifika vnímání uměleckých děl v předškolním věku

Jaké umělecké dílo bychom dětem měli představit? Abstraktní nebo konkrétní? Pochopí ho děti? Jak na něj budou reagovat. V následující podkapitole zmíním pohledy některých autorů na tuto problematiku.

Čačka (2004) uvádí, že první kontakt s uměním mívají děti přes ilustraci. Zpočátku je pro ně obsah důležitější než forma, preferují pevnou linku s plošným kolorováním. Svou racionalitou tíhnou na jednu stranu k realizmu, ale díky své emocionalitě až k téměř barokní podívané. Ještě v raném období školní docházky jsou děti schopny vnímat u uměleckého díla jen dílčí prvky a vztahy na obraze, bez schopnosti postřehnout celkovou pointu. Až od

9 let jsou pak díky větším zkušenostem s to již rámcově pochopit obsah obrazu. Výtvarné dílo jako celek nazíráno až od 10-12 let.

Avšak v zájmu vývoje dítěte bychom ho v jakémkoli věku neměli omezovat ve výběru děl, která může vnímat. Z výchovného hlediska je zvláště v tomto věku každý podnět odrážen v závislosti na stanovisku rodiče, či učitele. Dítě by tedy podle Čačky (2004) nemělo zůstat v komunikaci s uměním samo bez pomoci. Dítě také lépe přijímá díla, která zobrazují skutečnost a stylizaci, která je jednoduchá a proporčně i barevně odpovídá realitě.

Čačka (2004, str. 141) ve své knize „Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání s příklady aplikace tří úrovně vnímání umění” uvádí **tři úrovně vnímání umění** podle O. I. Nikiforovové (1928):

1. náhodné asociování vzpomínek
2. projev snahy vědomě a volným úsilím analyticky rekonstruovat smysl obrazu ze struktury uměleckého díla
3. Globální, intuitivní nahlížení, spojené s rychlou a snadnou imaginativní tvorbou uměleckých obrazů uspokojujících estetickou potřebu spolu s navozováním bohatých uměleckých prožitků

Dle mého názoru však vnímání uměleckého díla ať už abstraktního, či konkrétního, i u dětí v mateřské škole slouží jako skvělá motivace a otevírá jim brány do světa fantazie.

Bezděková a Kubecová (2016) jsou toho názoru, že mají dospělí často při výběru uměleckých zážitků či tvoření tendenci děti podceňovat či přeceňovat. Například tím, že si lidé myslí, že dané dílo dítě nemůže pochopit, že je pro něj moc složité a není k jeho pochopení příliš zralé. Proto učitelé požadovali od odborníků a metodiků vytvoření jakéhosi seznamu děl podle věkové úrovně dětí. To se však dle autorek příliš neosvědčilo. Věk podle nich není přesný ukazatel a někteří umělci (jako Čapek) vycházeli z ontogenetického základu výtvarnosti neboli individuálního vývoje dítěte a dále z dětského výrazu. Z těchto aspektů nadále čerpali a přizpůsobili mu svůj umělecký postoj a přednes. Také podobnost mezi dětským a uměleckým výrazem neměla na dětské obecnost vliv. Takže vytvořit seznam uměleckých děl rozřazených dle věku bude vždy neúplné a nepřesné, jelikož se svět neustále mění, rodí se noví umělci, s nimi nová umělecká díla a nové způsoby tvorby a na každého člověka neboli „vnímatele” působí jinak.

Já se částečně ztotožňuji s názory obou autorů, avšak myslím si, že pochopení díla a jeho obsahu není tak důležité jako pouhý zážitek s jeho seznámením (ať je dílo abstraktní či konkrétní) a není tak důležitý věk dítěte, jak jeho oslovení prostřednictvím díla učitelkou. Každé dítě je jiné a může na něj jakékoli dílo působit různě, zároveň je dobré uvědomit si, že abychom dítě oslovili, měli bychom volit díla, které jsou pro jejich svět atraktivní a blízká. Takovouto taktiku jsem použila i při výběru děl pro můj výtvarný projekt. Snažila jsem se dotknout jejich světa a projevit u nich zájem i mým vlastním nadšením pro tuto oblast a mojí předchozí motivací.

3.2 Interpretace vizuálního umění v preprimárním vzdělávání

„Všechno, co vidíme kolem sebe – barvy, tvary, pohyb, světlo a stín, vizuální objekty i celé vizuální scény, je naším vizuálním výtvořem, konstrukcí naší vizuální inteligence.“

(Rochovská, Krupová, 2016, str. 13)

Po přímém kontaktu dítěte s uměleckým dílem, ho následně ztvárňuje nejrůznějšími výtvarnými technikami po svém. My tomuto procesu říkáme vizuální interpretace. Součástí obou těchto procesů jak setkání s dílem, tak interpretace je výtvarný jazyk.

Výtvarný jazyk

„Vizuální komunikace probíhá přes vizuální vnímání a je úzce propojená s myšlením, pamětí a imaginací.“ (Rochovská, Krupová, 2016, s. 19) Podle Gera, Husára a Sokolové (2004, s. 45) „se vizuální umění skutečnosti zakládá na orientování se jedince v prostředí na základě přirozeně osvojeného **vizuálního jazyka**...“

Jelikož však výtvarná díla byla již předtím stvořena s určitým komunikačním záměrem, nestačí nám při snaze pochopit původní smysl výtvarného uměleckého díla pouhý vizuální jazyk. Při vnímání těchto děl probíhá výtvarná komunikace, a pakliže je chceme pochopit, měli bychom se seznámit s **výtvarným jazykem**, pomocí kterého se vyjadřují (Rochovská, Krupová, 2016).

Na základě tohoto jazyka výše uvedené autorky, hovoří o dvou základních modelech:

- **Tradiční model výtvarného jazyka,**
- **Netradiční model výtvarného jazyka.**

Interpretace vizuálního umění

Lidé se s vizuálním uměním setkávají neustále. To, jak moc jsou však schopni vidět, vnímat a akceptovat umělecká díla a přispívat tak pozitivně svému niternému bytí, je podmíněno úrovní jejich výtvarného vidění, myšlení a prožívání (Rochovská, Krupová, 2016).

Pakliže nejsou lidé kladně naladěni na to umělecké dílo jakýmkoli způsobem vnímat, nebudou ho moci ani jakkoli přijímat, nebo pokud nemají povědomí či teoretickou znalost, která by jim usnadnila mu porozumět (Gero, Tropp 2000 cit. dle Rochovská, Krupová, 2016).

Podporovat rozvoj způsobilosti percepce výtvarného umění jde již v předškolním věku dítěte. Samotné umělecké dílo začíná být podstatným pedagogickým nástrojem pedagoga (Pondelíková 2008 cit. dle Rochovská, Krupová 2016), který mu usnadňuje proniknout do psychiky dětí. Současně je pomocníkem pedagoga i dětí samotných v nejrůznějších momentech v životě a také při vyhledávání východisek (Rochovská, Krupová, 2016).

Pondelíková (2009, cit. dle Rochovská, Krupová, 2016) udává, že mezi média, která jsou nejvíce upřednostňovaná ve výtvarné výchově na nejnižších stupních primárního vzdělávání, patří malba a kresba, i přesto že podle autorky děti ještě nerozumí výtvarnému jazyku. Autorka dále uvádí, že přirozenějšími metodami pro vyjádření dětí, může být také performance či happening. Vhodnou příležitostí, jak se učít pochopit výtvarný jazyk již v období spontánního výtvarného projevu v předškolním vzdělávání je **setkání dětí s výtvarným uměním**. Horáček (1998, cit. dle Rochovská Krupová 2016, s. 27) je toho názoru, že „ při kontaktu dětí s uměleckým dílem, jde především o podněty k aktivní a tvořivé práci a uplatňování vlastní iniciativy, přičemž k takovému zprostředkování umění lze využít metodu *animation* - oživující činnosti, při které děti vytváření výtvarné etudy¹, navazující na pozorované výtvarné dílo, a prostřednictvím získaných zážitků si obohacují své poznání a zkušenosti.“

---

¹ Výtvarné etudy - Rochovská s Krupovou (2016. s. 27, cit dle Roeselová, 2004, in Luczinkiewiczová, 2012) uvádějí, že se jedná o „zaměřené na rozvíjení tvořivého výtvarného myšlení a jde v nich o propojení racionální a emocionální stránky osobnosti dítěte při výtvarné činnosti.“

„Cílem výchovy k umění by na všech stupních škol, včetně primárního vzdělávání, mělo být umožnit dětem vnímat umělecká díla, uvažovat o nich, hledat souvislosti, aby svoje myšlenky dokázaly formulovat do verbální i vizuální podoby. Výchova uměním je uskutečňována především přes *interpretační aktivity*.“ (Rochovská, Krupová, 2016, s. 28)

Gero (2002, cit dle Rochovská, Krupová, 2016, s. 28) uvádí, že umělecká díla poznáváme na úrovni *percepce* (vnímání), to ale není dostatečné k jejich pochopení. Porozumění je možné na úrovni *recepce* (přijímání), která je jedním z cílů výtvarného vzdělávání.“

Proces percepce uměleckého díla se dělí na několik etap (Gero, Husár, Sokolová, 2004, cit. dle Rochovská, Krupová, 2016, s. 28):

- **Motivace** je první z etap, jedná se např. o estetickou potřebu, potřebu zábavy, relaxace, poznání, zaplnění volného času.
- **Percepce**, druhá etapa v pořadí, kdy jedinec vnímá odraz barev, tvarů, linií a jejich uspořádání, pomocí dekodování, můžeme v této etapě odkrýt, co umělec do díla „vložit“.
- **Dekodování** probíhá, pokud známe formální a ikonografický jazyk výtvarného umění (když čteme jakýkoli text v jazyce, který neovládáme, také mu nerozumíme).
- **Reflexe**, tedy fáze, kdy o díle přemýšlíme.
- **Responze**, kdy opakovaně prožíváme dílo, které na nás působilo.
- **Interpretace**, zde všechny předchozí procesy vrcholí myšleno v samotném uměleckém zážitku, který jedinec zformuluje verbálním jazykem. Stejný obraz, pak můžeme interpretovat jinak, neboť každý jedinec přináší do interpretace vlastní názor a postoj.

„Pokud se zabýváme uměleckými díly, potom vlastně musíme svoji interpretaci vytvářet jako prolínající se souhrn **tří závažných zdrojů informací** – tím prvním je samotné **výtvarné dílo**, jeho dobový kontext a osobnost autora, druhým zdrojem jsou **výsledky došavadního zkoumání** a názory historiků umění a třetím zdrojem je **naše vlastní vnímání a zážitek**.“ (Horáček, 1998, s. 45-46)

Podle Horáčka (1998) je též nevyhnutelné rozlišovat mezi dvěma rovinami – první je vědecká interpretace na základě odborného bádání, druhou je osobní zážitek umění.

Podle Rochovské a Krupové, vnímáme interpretaci díla vizuálního umění ve dvou rovinách, jako **interpretaci verbální a vizuální**.

Verbální interpretace uměleckého díla používá spíše verbální vyjadřovací prostředky, míří od slovního opisu k výkladové interpretaci. Divák by měl být výtvarně a vizuálně gramotný, k dílu by neměl přistupovat jen na základě klasického myšlení, pokud chceme, aby pronikání do uměleckého díla vyústilo v přiměřenou interpretaci. Každý průběh interpretace je energický, jedinečný, nelze být zopakován a je podněcovaný a povzbuzovaný dílem, prostřednictvím jeho postupného odhalování a v následných recepcích (Gero, Tropp, 2000, cit. dle Rochovská, Krupová, 2016, s.. 29).

Co se týče dětí v předškolním věku a postoji k výběru vhodných děl pro ně, jak bylo již výše zmíněno v kapitole 3. 1., Rochovská spolu s Krupovou (2016) zaujímají názor, že je nutné předem důkladně vybírat díla, se kterými chceme seznámit děti a která s nimi chceme verbálně interpretovat, jelikož se teprve učí verbálně vyjadřovat své myšlenky. Ze začátku bychom měli vybírat díla, ve kterých je jasně viditelný příběh, který dítě může jednoduše vyčíst. Následně náročnost děl stupňujeme a vybíráme náročnější, samozřejmě děti nenutíme se jakkoli verbálně vyjadřovat. Umělecké dílo je necháme chvíli vnímat a postupně povzbuzujeme jejich spontánní reakce. Měli bychom si dát také pozor na to, zda vybíráme vhodná díla, taková, která by jakkoli nenarušovala emocionalitu dítěte.

„**Vizuální interpretace uměleckého díla** se realizuje prostřednictvím tvořivých výtvarných činností – kopie uměleckého díla, volné napodobení díla nebo dotváření a ozvláštnění výtvarného díla.“ (Gero, Tropp, 2000, 2002, cit. dle Rochovská, Krupová, 2016, s. 37)

Podle Geržové a Hrubaničové (1998, s. 114, cit. dle Rochovská, Krupová, 2016, s. 37) „výtvarnou interpretací rozumíme výtvarný postup založený na reflexi umění, uměním, výtvarného díla výtvarným dílem, využívající širokou škálu jiných vybraných postupů.“

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT VYUŽITÍ UMĚLECKÉHO DÍLA V PŘEDŠKOLNÍ EDUKACI

Tento výtvarný projekt je určen k realizaci v mateřské škole. Skládá se z 10 výtvarných činností, přičemž jedna z nich je závěrečná (vernisáž). Každá z činností je inspirována vybraným uměleckým dílem, o kterém si předem s dětmi pohovoříme a seznámíme je s ním. Činnosti jsou dále zaměřeny na poznání různorodosti umění a jsou založeny na interpretaci děl dětmi. Projekt je určen pro děti od 2,5 – 7let. Činnosti jsou poskládány tak, aby se na nich měly možnost podílet všechny děti neohledně na věk. Je možné jej realizovat jako celek během jednoho měsíce, rozčlenit jej do 8 týdnů, anebo také zařadit jednotlivé činnosti nárazově, kdykoli v průběhu roku.

Výtvarný projekt jsem ověřila a realizovala v jedné mateřské škole ve Zlínském kraji. Realizace se uskutečnila v měsíci říjnu a listopadu, jedná se tedy o měsíční projekt. Přizpůsobovala jsem se časovým možnostem mateřské školy. V jednom dni byla realizována vždy jedna výtvarná aktivita, která byla do průběhu mateřské školy zařazena mezi ranní činnosti. Záměrem projektu je seznámit děti s některými uměleckými díly vybraných umělců, proto jsem vybrala díla taková, aby pro děti byla určitým způsobem atraktivní a díky barevnosti a jednoduchým symbolům dětem lépe srozumitelná. S danými díly jsme dále pracovali a děti je následně interpretovaly. Pro děti projekt nebyl povinný, ale v případě zájmu se do něj mohly zapojit.

4.1 Zdůvodnění potřeby projektu

Projekt byl navrhnout pro podporu pozitivního vztahu dětí předškolního věku k výtvarnému umění a tvoření, s jehož pomocí u dětí rozvíjíme kreativitu a tvořivost, fantazii, které dále napomáhají v rozvoji senzitivity vůči podnětům, učí se hravým způsobem porozumět okolnímu světu a orientovat se v základních pocitech (radost, smutek atd.), a jehož prostřednictvím dále u dětí podporujeme svobodu vyjádření. Jednou z dalších myšlenek a další podstatou tohoto projektu je podporovat spolupráci dětí zapojením se do skupiny, naučením se respektování prostoru druhého a společným řešením jednoduchých problémů.

Dále má podporovat vnímání a přijetí druhých lidí, jejich vyjádření, uznání jejich hodnoty, navázání kontaktů, získání zkušeností, že druzí mají podobné zážitky jako já (tzn. reflexe vlastního fungování v rámci skupiny, pochopení vztahů, vytváření sociální podpory).

Posledním a pro mě nejpodstatnějším důvodem, proč v tvorbě tohoto projektu vidím smysl, je, že bych jeho prostřednictvím chtěla do budoucna inspirovat ostatní učitelky mateřských škol. Mnoho učitelek považuje výtvarnou činnost s dětmi za jakýsi úkol, který s dětmi musí splnit, tedy vytvořit výrobek, který by byl použitelný na nástěnku apod. Velice často se také stává, že tento produkt z velké většiny za dítě vytvoří. To je ale špatně a zcela se tímto přístupem ztrácí podstata a myšlenka výtvarné činnosti s dětmi a to rozvíjet fantazii, kreativitu a svobodu dětského výtvarného projevu. Proto bych chtěla touto cestou ukázat, že i pro děti zdánlivě složité téma „umění“, jde pojmout hravě, dětem srozumitelně a zábavně a stejně tak tomu je s pojetím výtvarné činnosti a výtvarné výchovy v mateřské škole.

4.2 Charakteristika dětí

Přesto, že byl projekt realizován v heterogenní třídě, kde byly převážně děti od 4 do 7 let, po předchozí domluvě s učitelkami se do projektu zapojily děti z třídy vedlejší, tedy i děti od 2 – 3let. Aktivita, které byly součástí projektu, byly proto připraveny tak, aby se do nich mohly zapojit jak děti mladší, tak i ty starší. Do projektu se tedy zapojily obě třídy, z toho mladších dětí se zúčastnilo podstatně méně.

Tím, že je tato školka poměrně malá a většina dětí mezi sebou se zná, a jelikož se často jedná o sourozence nebo přátele ze sousedství, jsou děti zvyklé mezi sebou více komunikovat, pomáhat si navzájem a spolupracovat. Tento faktor mi umožnil příjemnější práci s dětmi a klima této mateřské školy bylo opravdu nadmíru pozitivní.

V průběhu projektu se do aktivit zapojovalo většinou jako „základ“ asi sedm dětí, které projekt doslova nadchl. Ostatní děti jsem se vždy snažila namotivovat a zapojit. Ve většině případů se všechny děti zapojily alespoň do úvodní části, když však tvořit nechtěly, nenutila jsem je a nechala jsem je volně si hrát. Postupně pak ale často projevíly zájem a přišly později. Bylo zajímavé pozorovat, že díky různorodosti výtvarných aktivit se do projektu postupně zapojovaly skoro všechny děti nehledě na jejich věk a pohlaví.

Náplní mnohých aktivit byla práce na společném formátu. Výběr této formy měl hned několik důvodů. Za prvé jsem toho názoru, že děti by v předškolním věku měly pracovat na velikých formátech, které u nich podporují svobodu výtvarného projevu, dále rozvoj hrubé a jemné motoriky, a tím, že děti pracují na jednom velkém formátu, se zároveň učí respektovat prostor druhého.

V průběhu práce na společném formátu si děti buď určily svou roli práce na společném díle samy (např. jedno dítě nanášelo barvu sprejem a další pracovalo na liniích atd.), nebo pracovaly spontánně na pozadí, avšak často se dohodly na tom, jak pracovat, aby nezasahovaly do prostoru druhého. Děti starší už byly schopné se domluvit, kdo na čem bude pracovat, popřípadě se ve výjimečných případech dohodly, že na některé části budou spolupracovat ve dvojici.

4.3 Charakteristika prostředí mateřské školy

Tato mateřská škola se nachází v malé obci a je tedy menší i kapacitou. Nacházejí se zde dvě heterogenní třídy dětí. První třídu navštěvují děti do 2 do 3 let a druhou děti od 4 do 6 let. Jedná se tedy o menší mateřskou školu, avšak tím, že nemají tak objemnou kapacitu dětí, mají tak i více času se dětem věnovat individuálně. Zdejší mateřská škola klade také velký důraz na logopedii a důkladnou přípravu předškoláků na nástup do školy základní.

Projekt vždy probíhal ve třídě druhé, jelikož i prostředí této třídy bylo pro realizaci projektu vhodnější a prostornější.

4.4 Obecná charakteristika projektu

Tabulka 1 – Obecná charakteristika projektu

NÁZEV PROJEKTU „VŠUDE JE STŘED SVĚTA“	
VĚK DĚTÍ	2,5 -7 let
POČET DĚTÍ	28
CÍLE PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámit děti s uměleckými díly některých umělců. • Podporovat u dětí spontánnost sebevyjádření a svobodu projevu prostřednictvím výtvarných aktivit. • Vytvořit prostor pro rozvoj tvořivosti a fantazie u dětí.

Záměrem projektu je seznámit děti s některými uměleckými díly vybraných umělců, proto je každé z témat nazváno např.: *Obraz 1: Slunce nad Paříží, ...*

První etapa projektu je zaměřena na motivaci a vytvoření vztahu k dané tematice. Na úvod se tedy děti seznamují s tématem *Umění* a volně odpovídají na otázky (při výběru otázek

jsem se inspirovala odbornou literaturou²). Následně se seznamují s konkrétními uměleckými díly a jejich autory, vždy v úvodu činnosti.

Druhá etapa se zaměřovala na konkrétní, reálné výtvarné zpracování díla dětmi, které spočívalo v interpretaci díla samotným dítětem, na základě předchozích pokynů a úvodní motivace.

V průběhu třetí, závěrečné etapy, upevňujeme v dětech znalosti z této oblasti prostřednictvím jejich aktivního zapojení se do činností, ve kterých se setkávají nejen s produkty jejich předchozího tvoření, ale dokáží o nich volně hovořit, poznají ho a využijí jeho motiv v dalších aktivitách (viz závěrečná aktivita: „*Vernisáž*“).

---

² Rochovská, I., & Krupová, D. (2016). Umělci v mateřské škole: aktivity zaměřené na interpretaci výtvarného umění. Praha: Portál.

4.5 Plán projektu

Tabulka 2 – Plán projektu

Č.	TÉMA	CÍLE	ORGANIZ AČNÍ FORMA	METODY	POMŮCKY A PROSTŘEDKY
1.	Umělecké dílo: Kapky rostoucí v milovaných zahradách	Seznámit děti uměleckým dílem F. Hundertwasserem. Vést děti k vzájemnému respektování prostoru druhého, při práci na společném formátu.	Skupinové vyučování	Rozhovor, vyprávění, popis, demonstrace, práce s obrazem.	Reprodukce díla, kelímky, temperové barvy, bílý výkres, štětce, korkové špunty, nádoby na vodu, pastelky, fixy.
2.	Umělecké dílo: Hundertwasserhaus	Seznámit děti s možnostmi využití odpadového materiálu. Vysvětlit dětem rozdíl mezi malířstvím a architekturou.	Řízená činnost	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem, demonstrace.	Reprodukce díla, krabice od nápojů, temperové barvy, bílá barva (Latex), mech, tekuté lepidlo, palety, štětce, nůžky
3.	Umělecké dílo: Park Güell	Seznámit děti uměleckým dílem umělce A. Gaudího. Rozvíjet u dětí jemnou motoriku.	Řízená činnost	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem, demonstrace.	Reprodukce díla, pergamenový papír, anilínové barvy, štětce, nádoba na vodu, nůžky, sklenice, lepidlo (tekuté), černá fixa.
4.	Umělecké dílo: Strom života	Seznámit děti uměleckým dílem G. Klimta. Motivovat děti k vzájemnému respektování prostoru druhého, při práci na společném formátu. Prohlubovat komunikační dovednosti u dětí. Rozvíjet technické zručnosti v průběhu výtvarné činnosti.	Skupinové vyučování	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem, demonstrace, projekce.	Reprodukce díla, balicí papír „Šedák“, palety, temperové barvy, houbičky, štětce, dataprojektor, interaktivní tabule
5.	Umělecké dílo: Slunce nad Paříží	Seznámit děti s uměleckým dílem umělce M. Chagalla Rozvíjet fantazii a kreativitu u dětí.	Skupinové vyučování	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem,	Reprodukce díla, balicí papír „Šedák“, rozprašovač, modrý in-

		Podporovat rozvoj jemné motoriky.		demonstrace, projekce.	koust, bílé výkresy A4, černá tuš, kelímky, dřívka, nůžky, lepidlo, bílá temperová barva, štětce, příběh v knize.
6.	Umělecké dílo: Barevná studie	Seznámit děti s uměleckým dílem V. Kandinského. Vysvětlit dětem rozdíl mezi studenou a teplou barvou.	Řízená činnost	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.	Reprodukce díla, kameny, temperové barvy, štětce, sklenice na vodu, palety, barevné papíry, tvary s papíru.
7.	Umělecké dílo: Barevná studie	Seznámit děti s uměleckým dílem V. Kandinského. Podporovat rozvoj jemné motoriky. Probouzet fantazii a kreativitu u dětí. Rozvíjet komunikační dovednosti dětí.	Řízená činnost	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem, demonstrace.	Reprodukce díla, bílé výkresy A4, voda, štětce, anilínové barvy, voskové pastely.
8.	Umělecké dílo: Hrad a slunce	Seznámit děti s uměleckým dílem P. Kleeho.	Řízená činnost	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.	Reprodukce díla, černé výkresy A4, barevné papíry, pastelky, fixy, nůžky, lepidlo.
9.	Umělecké dílo: Sloni	Seznámit děti s uměleckým dílem S. Dalího. Motivovat děti k vzájemnému respektování prostoru druhého, při práci na společném formátu. Rozvíjet fantazii a kreativitu u dětí.	Skupinové vyučování	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.	Reprodukce díla, balicí papír „Šedák“, temperové barvy, štětce, palety, nádoby na vodu.
10.	Vernisáž	Podporovat výrazný a kultivovaný projev dítěte. Prohlubovat vizuální a estetickou formu vnímání. Rozvíjet slovní zásobu, a paměť.	Dramatizace	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.	Reprodukce děl, obrázky dětí, reprodukce výtvarných děl, pexeso, baret.

4.6 Projekt: „Všude je střed světa“

4.6.1 Umělecké dílo číslo 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách, Friedensreich Hundertwasser I.

Inspirace uměleckým dílem: *Kapky rostoucí v milovaných zahradách*

Friedensreich Hundertwasser se narodil ve Vídni 15. ledna 1928 a zemřel 19. února 2000 na palubě lodi, plavící se z Nového Zélandu do Evropy. Je považován za nejznámějšího a nejkontroverznějšího rakouského umělce. Koncem 60. let byla jeho mezinárodní proslulost již pevně ustálena, zejména díky pobytu v Paříži, který byl pro něj rozhodující a který ho nejvíce inspiroval. Účastnil se zde mnoha happeningů, manifestů a výstav. Inspiroval se také vídeňskou secesí, zejména Gustavem Klimtem a Egonem Schielem. Jeho díla obletěla celý svět a vystavoval na pěti kontinentech. Byl silně ekologicky zaměřený a propagoval myšlenku toho, žít po celý život v harmonii s přírodou. Průlomovým bodem v jeho tvorbě bylo vydání jeho vlastního manifestu s názvem „Tvé právo na vlastní oko – tvá povinnost zasadit strom“, jehož myšlenkou bylo prosazování kvality bydlení, které vzbudilo celosvětovou senzaci. Propagoval individuální úpravy fasád a střechy pokryté vegetací, sám navrhoval stavby, které fungují ekologicky. Kritizoval také bezduchý funkcionalismus v architektuře. Bydlení bylo dle něj dosud pojímáno v přílišné racionalitě, odmítal tedy bezduchý funkcionalismus. Říkal, že „pokud chce člověk zůstat v harmonii s přírodou, musí si uvědomit své nejnítější vrozené právo – právo na individuální utváření fasády vlastního obydlí.“ (Restany, 2004, s. 8) Byl také toho názoru, že „člověk, má trojí kůži: svou pokožku, svůj oděv a svůj dům.“

Nezabýval se jen architekturou, ale i malbou pestrobarevných, fantastických obrazů. Svě obrazy maloval na cestách, pobytech, v letadlech, ve vlaku či na lodi. Symbol v malbě ilustruje biologickou metaforou. Nejčastěji zobrazuje přírodní motivy a spirály. Také se věnoval navrhování praktických věcí, například hodinek, telefonních karet, nebo značek pro rakouské automobily. Roku 1978 navrhoval státní vlajku pro Palestinu.

Hundertwasserova tvorba je díky barevnosti a jednoduchým symbolům dětem lépe srozumitelná. Umělec sám si po celý život zachoval jak ve své tvorbě, tak životním stylu duši dítěte a hravost.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem F. Hundertwassera.

- Motivovat děti k vzájemnému respektování prostoru druhého při práci na společném formátu.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem F. Hundertwassera (viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže pracovat na společném formátu s ostatními dětmi, aniž by je jakkoli omezovalo nebo jim zasahovalo do jejich prostoru (viz *sociální a personální kompetence*, in RVP PV).

Organizační formy: Skupinové vyučování.

Metody: Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Ukázka uměleckého díla (jako inspirace), plastové kelímky, temperové barvy, bílý výkres velikost A1, štětce, korkové špunty, nádoby na vodu, pastelky, fixy.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:15

Dětem byly nejprve pokládány otázky typu: „*Co je to umělecké dílo?*“, „*Co je to umění?*“ „*Kdo je to umělec?*“ „*Co takový umělec dělá?*“ ... Děti následně volně odpovídaly (viz Přílohy) a dané pojmy jim byly vysvětleny. Dále byl dětem představen obraz v tištěné podobě. Na dané dílo děti spontánně reagovaly prostřednictvím volných komentářů (viz níže).

Hlavní část: 7:15- 8:00

Práce probíhala hromadně na bílém výkresu o formátu A1. Pomocí plastových kelímků, na které je nanášena libovolná temperová barva štětcem, děti tisknou kruhy. Následně do středu kruhu tisknou korkovými špunty puntíky. Po zaschnutí děti volně dotvářejí zbývající volné plochy výkresu. Děti dostaly možnost výběru z různých výtvarných pomůcek (pastelek, fixů nebo voskových pastelů).

Závěr: 8:00 - 8:05

Následovala závěrečná reflexe, v níž děti komentovaly svou část díla (popisovaly ho). Poté odpovídaly na otázku: „*V čem se naše dílo původnímu podobá?*“ A jak by jejich společné dílo nazvaly. Na názvu jejich díla se děti musely dohodnout a nazvaly jej: „*Lízátkový svět*“.

Komentáře dětí:

Tabulka 3 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 1

1. Dívka:	<i>„To vypadá jako lízátko.“</i>
1. Dívka:	<i>„Umění jsou nějaké obrázky.“</i>
1. Dívka:	Kdo je to umělec? <i>„Pán, co maluje a má barvy.“</i>
2. Dívka	<i>„Nebo je to někdo, kdo krásně maluje a něco vyrábí.“</i>

Obrázek 1 – *Kapky rostoucí v milovaných zahradách*Zdroj: <http://www.thenonblonde.com>

Obrázek 5 – Interpretace obrazu *Kapky rostoucí v milovaných zahradách*

4.6.2 Umělecké dílo číslo 2: Hundertwasserhaus, Friedensreich Hundertwasser II.

Inspirace uměleckým dílem: *Hundertwasserhaus* (Viedeň, Rakousko)

Hundertwasserova Lesní spirála v hesenském Darmstadtu

Hundertwasserhaus, jehož základní kámen byl položen v roce 1983 a byl dokončen tři roky potom, je asi nejznámější Hundertwasserovou stavbou, na které se podílel spolu s architektem Josephem Krawinym. Dům sám se inspiroje všemi náměty, které vzešly z jeho dlouhodobých úvah o prostředí vhodném k bydlení. Dům má podobu jakési vertikální vesnice. Každý byt v něm se od sebe liší, má svou individualitu a duši a vyčnívá zejména barevnou úpravou zvenčí a terasou plnou flóry na střeše. Dům dále vyčnívá svou pestrostí, nerovnými liniemi a zejména hřištěm na zvlněné terase, zimní zahradou, hernou pro děti, specifickými koupelnami.

Cíle:

- Seznámit děti s možnostmi využití odpadového materiálu.
- Vysvětlit dětem rozdíl mezi malířstvím a architekturou.

Kompetence:

- Dítě má povědomí o možnostech využití odpadového materiálu (viz *kompetence činnostní a občanské*, in RVP PV).
- Dítě dokáže odvodit rozdíl mezi malířstvím a architekturou (viz *kompetence k řešení problému* in RVP PV).

Organizační formy: Řízená činnost

Metody: Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Ukázka uměleckého díla (jako inspirace), krabice od mléka /džusů, bílá podkladová barva (latex), temperové barvy, lepidlo (tekuté), štětce, nádoba na vodu, kousky mechu, stavebnice.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:10

Dětem bylo řečeno, že dnes se podíváme na domy, které vytvořil stejný umělec, se kterým se setkaly minule u obrazu, jež viděly. Děti na fotografie nezvyklých domů následně spontánně reagovaly komentáři. Poté byl s dětmi veden rozhovor o stavbách (podrobněji viz níže).

Hlavní část: 7:10 - 8:05

Práce probíhá individuálně u stolků. Každé dítě má možnost si vybrat, kterou krabici od nápoje (ve které jsou předem vyřezaná okénka učitelkou z důvodu bezpečnosti) si vybere. Děti si nejprve na krabice nanesu bílou podkladovou barvu a ta se poté nechá zaschnout. Následně po zaschnutí podkladu si děti samy zvolí barvy, kterými chtějí dům namalovat. Po zaschnutí barevných temperových barev si děti tvoří střechu porostlou rostlinami. Jako imitaci jsme zvolili mech, který si děti předchozí den spolu s učitelkou nasbíraly na vycházce a který byl vysušený na topení. Každé z dětí si kousek mechu ustříhlo a nalepilo za pomoci tekutého lepidla a štětce.

Závěr: 8:05 - 8:25

Po zaschnutí domů děti dostanou za úkol, aby si z jejich domů společně postavily své vlastní město. Měly by se proto dohodnout, kde který dům bude umístěn. Mohou pro to využít prostor na koberci ve třídě a popřípadě použít některé předměty, které se ve třídě nacházejí, (např. kostky jako cestu, atd.) Následuje závěrečný rozhovor, kdy jsou dětem pokládány

otevřené otázky: „*Děti, kdo si myslíte, že by mohl v těchto domech bydlet? Jaké barvy jste na dům použili a proč?*” Děti byly také otázaný: „*Děti, minule jsme si ukazovaly jiné dílo tohoto malíře, víte jaký je mezi nimi rozdíl?*” Na závěr je dětem položena otázka: „*Jak byste svůj dům pojmenovali?*”

Komentáře dětí:

Tabulka 4 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2

Dívka 1:	<i>„Na té střeše je moc trávy, venčí se tam pejsci.“</i>
Chlapec 1:	<i>„Jé, ten dům je jako kostky, nebo lego.“</i>
Dívka 1:	<i>„Takovou zahradu na domě bych taky chtěla.“</i>
Dívka 1:	<i>„Proč jsou ty domy tak moc barevné?“</i>
Chlapec 2:	<i>„Asi, aby šly moc vidět, venku.“</i>

„Děti, kdo si myslíte, že by mohl v těchto domech bydlet?“

Tabulka 5 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2

Dívka 1:	<i>„Nějací trpaslíci asi.“</i>
Učitelka 2:	<i>„Klidně, ale ty domy opravdu existují.“</i>
Chlapec 3:	<i>„Tak to bych tam chtěl bydlet já.“</i>
Dívka 4:	<i>„Já bych tam chtěla chodit jako do školky.“</i>

„Děti, minule jsme si ukazovaly jiné dílo tohoto malíře, víte jaký je mezi nimi rozdíl?“

Tabulka 6 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2

Chlapec 1:	<i>„Toto jsou domy.“</i>
Dívka 2:	<i>„Jo, toto je opravdický dům.“</i>
Chlapec 1:	<i>„A tam ten obrázek je namalovaný.“</i>

Obrázek 7 – Hundertwasserova Lesní spirála

Zdroj: <http://www.stoplusjednicka.cz/>

Obrázek 6 – Hundertwasserhaus

Zdroj: <https://saintcharlesroofing.com/>

Obrázek 8 – Jak vidí domy děti

4.6.3 Umělecké dílo číslo 3: Park Güell, Antonio Gaudí

Inspirace uměleckým dílem: Park Güell (Barcelona)

Casa Batlló (Barcelona)

A. Gaudí (1852-1926) byl Španěl, architekt, umělecký řemeslník a také významný představitel španělského slohu modernismo, což je španělská forma secese. Dále se věnoval také keramice a řezbářství. Gaudí ve svých stavbách přetváří model klasické, španělské, gotické architektury, která se mění s vlivem umělcovy fantazie v jedinečnou formu. Jeho nejznámější stavby korunují město Barcelona. Výrazným prvkem jsou plastiky, které do města

vnášejí bizarní a fantastický akcent. Ve své architektuře dále využíval např. věžičky, hru s oblouky, prvky mozaiky a barevnost. Ve své tvorbě se inspiroval Dálným Východem, přírodními motivy a světem fantazie. Park Güell je plný zeleně a pestrobarevných soch a staveb. U Gaudího si ho objednal hrabě Güell, který chtěl na okraji Barcelony vystavět rozsáhlé zahradní město. Za jeho nejznámější stavbu se považuje La Sagrada Familia, na které pracoval před svou smrtí, a kterou bohužel nestihl dokončit.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem A. Gaudího.
- Rozvíjet u dětí jemnou motoriku.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem A. Gaudího
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže vyrobit barevný pergamenový papír a natrhat ho na kousky
(viz *kompetence k řešení problému*, in RVP PV).

Organizační formy: Řízená činnost

Metody: Rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Ukázka uměleckého díla (jako inspirace), pergamenový papír, anilínové barvy, štětce, nádoba na vodu, nůžky, sklenice (od zavařenin), lepidlo (tekuté), černá fixa.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:10

Na úvod byly dětem ukázány fotografie staveb architekta Gaudího, také jim bylo vysvětleno, kde leží město Barcelona, ve kterém se nachází stavby onoho umělce. Bylo jim také řečeno, co je to mozaika, kterou Gaudí využíval při stavbě parku Güell a kterou si zkusíme společně vyrobit jako lucernu. Dětem jsou pokládány otevřené otázky: „*Děti, co vidíte na těchto fotografiích?*“

Hlavní část: 7:10 - 8:30

Na začátku aktivity je každému dítěti nabídnuta sklenice. Poté, co si každé z dětí vybere, jakou sklenici by chtělo, každé z nich dostane za úkol si namalovat svůj vlastní barevný

papír. Dítě před sebe dostane pergamenový papír (A4) a pomocí anilinových barev a vody na něj zapouští libovolné odstíny a tóny anilinových barev. Po zaschnutí papírů si každé dítě začne papír trhat na malé kousky. Následně přecházíme k tekutému lepidlu, kterého trochu nalejeme dětem na malé palety (např. kelímky, víka od plastových nádob,...). Lepidlem pak děti natírají celý povrch sklenice a postupně na ni přilepují kousky natrhaného pergamenového papíru, které jsou ještě následně potřeny lepidlem na povrchu. Takto pokračujeme, dokud nezaplníme celou volnou plochu sklenice. Děti mají také možnost si svou lucernu dozdobit, proto kdo chce, nakreslí si černým fixem libovolný obrázek na čistý kousek pergamenového papíru. Je proto důležité při polepování sklenice kousky papírků nechat na sklenici na obrázek prostor, aby následně prosvítal. Lampsy na konec necháme zaschnout.

Závěr: 8:30 - 8:40

Na závěr vložíme do sklenice zapálenou svíčku. Každé dítě řekne něco o své sklenici: „*Děti, co jste si na svou lucernu nakreslili? Pokud tam máte nějaký obrázek, proč jste ho tam nakreslili?*“

Komentáře dětí:

„*Děti, co vidíte na těchto fotografiích?*“

Tabulka 7 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3

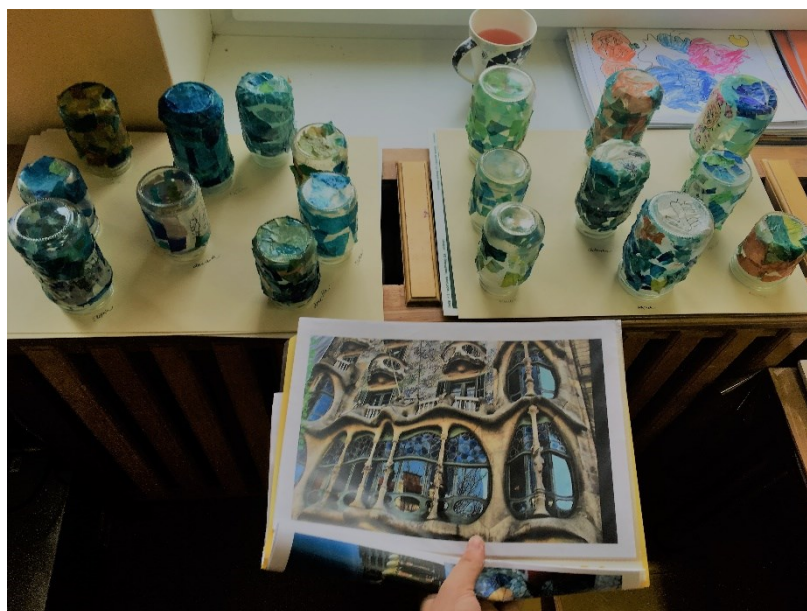
Dívka 1:	„ <i>Nějaké domy a komíny.</i> “
Dívka 1:	„ <i>Srandovní domečky.</i> “
Chlapec 1:	„ <i>A most.</i> “
Chlapec 2:	„ <i>Z kostiček nějakých.</i> “
Učitelka	„ <i>Ano, ty kostičky, to jsou malé kousky kachliček, které se skládají vedle sebe, je to mozaika.</i> “
Dívka 2:	„ <i>Taky je tam dinosaur.</i> “
Reakce na foto z parku Güell, kterému vévodí ještěrka.	
Učitelka	„ <i>Správně, mohl by to být dinosaur, koho ještě napadá, co by to mohlo být?</i> “
Chlapec 3:	„ <i>Ještěrka.</i> “

„Pokud tam máte nějaký obrázek, proč jste ho tam nakreslili?“

Tabulka 8 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3

Dívka 1:	„Já jsem tam nakreslila tančící dyňu, protože jsme ji včera kreslili s paní učitelkou.“
Chlapec 1:	„Toho dinosaura jsem tam nekreslil, jak byl na obrázku.“
Chlapec 2:	„Ty domy kostičkové, protože se mi líbily.“

Obrázek 9 – Využití mozaiky na sklenicích, s motivem vitráží

Obrázek 11 – *Park Güell*

Zdroj: <http://www.globaltravel.hr/>

Obrázek 10 – Interpretace mozaiky *Parku Güell* jako svítidla

4.6.4 Umělecké dílo číslo 4: *Strom života*, Gustav Klimt

Inspirace uměleckým dílem: *Strom života*

Gustav Klimt se narodil roku 1862 v rakouském Baumgartenu a zemřel roku 1918 ve Vídni. Považuje se za nejznámějšího představitele vídeňské secese. Pro svá díla si vytvořil typický, plošný a dekorativní ornamentální styl, v němž se abstraktní, mozaikovitě, plošné prvky pojí dohromady s realistickým pojetím částí lidského těla a rostlinných motivů. Využíval převážně zlatou barvu. Stal se významným portrétistou vídeňské společnosti a proslavil se také stropními obrazy pro zdejší univerzitu. Dalšími motivy jeho obrazů byly krajiny a alegorické výjevy lidí, zejména žen.

Díky Klimtovu netradičnímu pojetí rostlinných motivů se děti mohou setkat s jim již známými motivy přírody a geometrických tvarů zcela jinou, výraznou formou.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem G. Klimta.
- Motivovat děti k vzájemnému respektování prostoru druhého při práci na společném formátu.
- Rozvíjet technické zručnosti v průběhu výtvarné činnosti.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno uměleckým dílem G. Klimta.
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže pracovat na společném formátu s ostatními dětmi, aniž by je jakkoli omezovalo nebo jim zasahovalo do jejich prostoru.
(viz *kompetence sociální a personální*, in RVP PV).
- Dítě dokáže používat houbičkovou techniku.
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).

Organizační formy: Skupinové vyučování

Metody: rozhovoru, práce s obrazem, vyprávění, popisu a demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Ukázka uměleckého díla (jako inspirace), balicí papír „Šedák“, palety, temperové barvy, houbičky, štětec, interaktivní tabule, data-projektor.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:10

Na úvod je dětem představena reprodukce díla G. Klimta. Dětem jsem vyprávěla, kdo byl tento umělec, odkud pocházel. Dále byly dětem promítnuty další obrazy autora na interaktivní tabuli. Následně je soustředěna pozornost opět na obraz *Strom života* a dětem je položena otázka: „*Co vidíte na obraze? Jak si myslíte, že se tento obraz jmenuje? Jaké barvy jsou na obraze použity?*“

Hlavní část: 7:10 - 8:15

Na zemi je připraven pro děti velký formát balicího papíru. O kolo papíru mají děti gumové ubrusy, aby nepracovaly na podlaze, a také proto, aby měly prostor na odložení barev s paletami. Děti již samy odhadly, že budeme malovat strom. Jedna starší dívka, tedy sama namalovala velký obrys stromu bílou temperou a štětcem. Po zaschnutí se do aktivity postupně začínají zapojovat ostatní děti. Pomocí houbiček a libovolných temper nanášejí barvy a společně kolorují plochu kolem stromů i stromy samotné. Dětem necháváme v této činnosti „volnou ruku“, necháme je spontánně pracovat, komunikovat a rozhodovat se o tom, jak dále s prostorem naloží. Po dokončení děti znovu obtáhnou obrys stromu bílou temperou.

Závěr: 8:15 - 8:20

Následuje závěrečná část, kdy je dětem kladena otázka: „*Děti, jak byste své dílo pojmenovaly vy?*“ Následuje závěrečná reflexe, kdy mají děti možnost vyjádřit, co se jim dnes nejvíce líbilo.

Komentáře dětí:

„*Jak si myslíte, že se tento obraz jmenuje?*”

Tabulka 9 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 4

Dívka 1:	„ <i>Strom</i> ”.
Dívka 2:	„ <i>Zakroucený strom</i> ”.
Chlapec 1:	„ <i>Paní u stromu</i> ”.

„*Děti, co vidíte na obraze?*”

Tabulka 10 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 4

Chlapec 1:	„ <i>Objímají se ...paní a pán</i> ”.
Dívka 1:	„ <i>Strom</i> ”.
Chlapec 2:	„ <i>Ten strom zatočený</i> ”.
Chlapec 3:	„ <i>Tvary</i> ”.

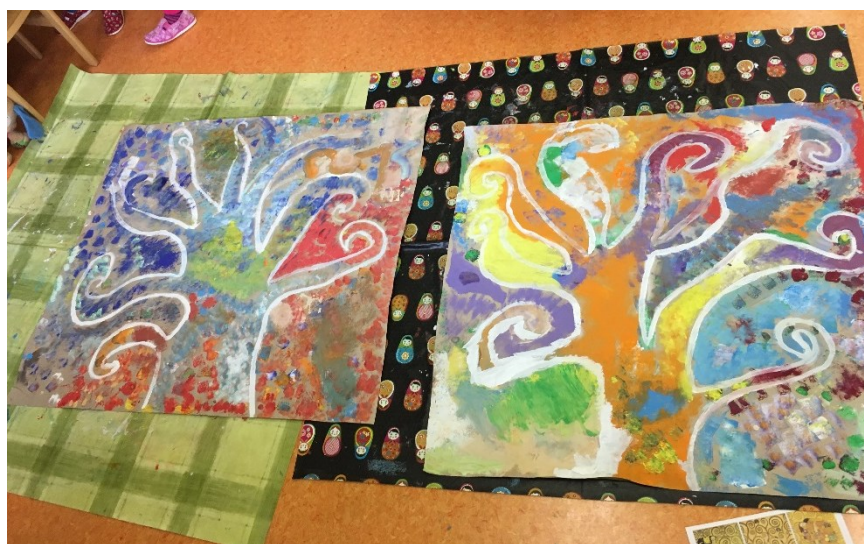
„*Děti, jak byste své dílo pojmenovaly vy?*”

Tabulka 11 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3

Dívka 1:	„ <i>Houbičkové stromy</i> ”.
Chlapec 1:	„ <i>Ne. Duhové stromy</i> ”.

Obrázek 12 – Strom života, Zdroj: <https://www.posters.cz/>

Obrázek 13 – Interpretace obrazu *Strom života*

4.6.5 Umělecké dílo číslo 5: Slunce nad Paříží, Marc Chagall

Inspirace uměleckým dílem: *Slunce nad Paříží*

Snoubenci před Eiffelovou věží

Marc Chagall (1887-1985), Rus, pocházející z chudé židovské rodiny, který po čtyři roky před začátkem první světové války pobýval v Paříži a měl zde pronajatý svůj vlastní ateliér, zde se inspiroval fauvisty a kubisty. Ve své době vystavoval svá díla také v Berlíně a lidé ho považovali za jedinečného umělce. Sám si vytvořil svůj vlastní umělecký „naivní styl“, který je inspirován životem na venkově, folklórem a židovstvím. Maloval zejména sytými a výraznými barvami a snažil se do okolního světa vnášet atmosféru plnou kouzel. Na jeho

obrazech se objevují zvířata, lidé a předměty každodenního života. Chagall je často zachycoval v letu.

„Kočka s lidskou tváří mňouká na Eiffelovu věž, zatímco kolem projíždí hlavou dolů parní vlak. Muž se ženou se vznášejí nad budovami, Střechy a zdi, země a nebe, lidé i zvířata - na jeho malbách se vše jaksi rozpadalo a pak se opět spojovalo podobně jako sklíčka v kaleidoskopu.“ (Bird, 2017, s. 246)

Díky pestrosti, barevnosti a motivům, které Chagall používal, jsou jeho obrazy blízké dětskému výtvarnému projevu, zobrazuje reálný svět snovou a hravou formou a pozorovatele, snadno vtáhne do světa fantazie.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem M. Chagalla.
- Rozvíjet fantazii a kreativitu u dětí.
- Podporovat rozvoj jemné motoriky u dětí.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem M. Chagalla
(viz kompetence k učení, in RVP PV).
- Dítě dokáže spontánně vyjadřovat své nápady prostřednictvím kresby
(viz kompetence k řešení problému, in RVP PV)
- Dítě dokáže používat dřívko při kresbě
(viz kompetence k učení, in RVP PV).

Organizační formy: Skupinové vyučování

Metody: Rozhovor, vyprávění, vysvětlování, demonstrace, projekce.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla (jako inspirace), balicí papír „Šedák“, rozprašovač, modrý inkoust, bílé výkresy A4, černá tuš, kelímky, dřívka, nůžky, lepidlo (tyčinkové), bílá temperová barva, štětce.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:20

Na úvod jsou dětem představeny dvě reprodukce Chagalova díla. Dětem jsem vyprávěla, kdo byl tento umělec a odkud pocházel. Děti jsou poté vyzvány, aby si poslechly krátký, mnou zjednodušený příběh, který jim přečtu (z knihy Van Goghova hvězdná noc: Dějiny

umění v příbězích pro děti) o Chagallovi, s názvem: *Všechno nejlepší k narozeninám*. Tento příběh vyprávěl, za jakých okolností vznikl Chagallův obraz *Narozeniny* (viz přílohy).

S dětmi jsme následně o příběhu vedly rozhovor a pokládala jsem jim otázky:

„Jak se jmenovala země, ve které žil tento malíř? Kdo byl namalovaný na tomto obraze?“

Poté je opět soustředěna pozornost na Chagalovy obrazy a dětem je položena otázka:

„Děti, co na těchto obrazech vidíte?“

Hlavní část: 7:20 - 8:10

S dětmi si teď vytvoříme také takovou “Chagallovskou” oblohu plnou létajících zvířat lidí atd. Každé dítě dostane bílý výkres (velikosti A4), dřívko a černou tuš, kterou kreslí zvířata, lidi a předměty dle své fantazie. Po zaschnutí každé z dětí svůj obrázek vystřihne. Mezitím nachystáme velký formát balicího papíru na zem. Děti pomocí rozprašovačů, které jsou naplněny modrým inkoustem, “stříkají” - nanášejí barvu na papír. Je důležité barvu rozprašovat ze vzdálenosti, alespoň 15 cm. Po zaschnutí inkoustu děti lepí své vystřižené obrázky na balicí papír - “oblohu”. Vzhledem k zimnímu období děti spontánně dotváří bílou temperou a štětcem bílé tečky a puntíky, které znázorňují letící sněh.

Závěr: 8:10 - 8:15

Na závěr každé dítě dostane prostor mluvit o tom, jaký obrázek nakreslilo, popřípadě co jejich postava, zvíře, věc dělá nebo kam letí.

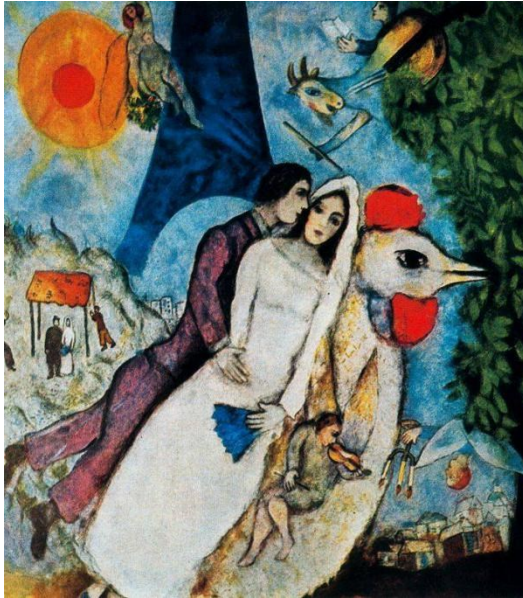
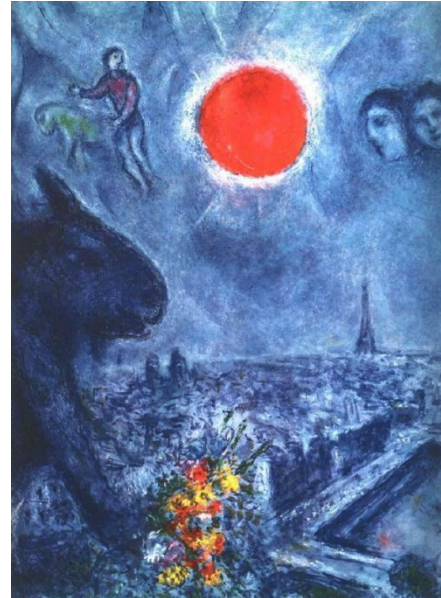
Komentáře dětí:

„Děti, co na těchto obrazech vidíte?“

Tabulka 12 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 5

Dívka 1:	<i>„Lidi.“</i>
Dívka 2:	<i>„Slepice.“</i>
Chlapec 1:	<i>„Paní a pána.“</i>
Dívka 3:	<i>„Kůň.“</i>
Učitelka:	<i>„Výborně a jak se jmenují ti koně a slepice dohromady?“</i>
Dívka 2:	<i>„Zvířata.“</i>

Učitelka:	„Super a teď se všichni podívejte, co ti lidé a zvířata na těch obrazech dělají.“
Chlapec 2:	„Létají.“

Obrázek 15 – *Snoubenci před Eiffelovou věží*Zdroj: <http://letteraria.altervista.org/>Obrázek 14 – *Slunce nad Paříží*Zdroj: <https://redtreetimes.com/>

Obrázek 13 – Interpretace Chagallových obrazů dětmi

4.6.6 Umělecké dílo číslo 6: Barevná studie, Vasilij Kandinskij I.

Inspirace uměleckým dílem: *Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy*

Vasilij Kandinskij (1886-1944), malíř, grafik a teoretik umění, zakladatel abstraktního malířství, který pocházel z Ruska. Ve svých začátcích se inspiroval secesí, ruským lidovým uměním a maloval zejména krajiny. Dlouhou dobu žil v Německu, kde vyučoval jako profesor malby na umělecké škole Bauhaus. Postupně se však začal zajímat o barvu, souhru tvarů a z jeho děl postupně mizí konkrétní předměty a jevy. Uvědomil si, že jedině tvary a barvy dokáží odrazit, co cítí ve svém nitru. Umělec sám prohlásil ve svém spisu *O duchovnosti umění*, který vydal roku 1912, že: „*Barvy a tvary mohou sdělovat významy, aniž odkazují k předmětům.*” (Graham – Dixon, 2014) V barvách viděl zvuky hudby. „Citrónově žlutá zní jak ostré trubení trumpety. Temně rudá zase jako hluboký tón cello.” (Bird, 2017, s. 260) Kandinskij byl také toho názoru, že konkrétní barvy patří k určitým tvarům, např. k temně modré se hodí oblé tvary a k barvám ostrým např. žluté, zase tvary ostré. Maluje tudíž zejména abstraktní obrazy. Využívá geometrické kompozice, chladné barvy, hru s linií a plochou. (Bird, 2017)

Ač jsou jeho obrazy abstraktní, pro děti jsou poměrně snadno a blízce uchopitelné. Motiv barev a tvarů je dětem blízký. Nejenom, že se s tvary v předškolním věku setkávají poměrně často, ale také svět barev a jejich odstínů je dětem známý, a proto je Kandinskij vhodnou inspirací.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem V. Kandinského.
- Vysvětlit dětem rozdíl mezi studenou a teplou barvou.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem V. Kandinského (viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě rozezná teplou barvu od studené (viz *kompetence k řešení problému*, in RVP PV).

Organizační formy: Řízená činnost

Metody: Vypravování, popis, rozhovor, práce s obrazem, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla, kameny, barevné papíry velikosti A4 (modrý, zelený, fialový, žlutý, oranžový, červený, růžový), tvary (čtverec, kruh) z papíru, temperové barvy, štětce, sklenice na vodu, palety.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:20

Na úvod je dětem představeno dílo *Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy*. Děti se hned na úvod ptám: *Co vidíte na tomto obraze?* Dětem jsem vyprávěla, kdo byl tento umělec, odkud pocházel, jaké obrazy maloval. Ukázala jsem jim tedy ještě pár dalších obrazů a děti se postupně shodnou na tom, že se na jeho obrazech objevují převážně tvary. Přistoupíme k druhé úvodní aktivitě, kdy dětem ukazuji barevné papíry. Rozdělím je na dvě hromádky. Barvy teplé (žlutá, oranžová, červená, růžová) a studené (modrá, zelená, fialová). Děti nejdříve barvy pojmenují. Následně dětem řeknu, že máme dva druhy barev teplé a studené. Položím jim otázku: *„Víte, na které straně jsou barvy teplé a, na které studené?“* Následně dětem ukáži obrázky dvou tvarů čtverce a kruhu. A ptám se jich: *„Děti, z těchto tvarů je ostrý, má ostré hrany a který je kulatý a oblý?“* Děti správně poznají, že oblý je kruh a čtverec má zase ostré hrany. Poté dětem vysvětluji, že tento malíř říkal, že se k sobě hodí právě oblé tvary jako kruh k studeným barvám a ostré tvary zase k barvám teplým, a ať tedy společně přiřadí barvy k tvarům, tak jak je řadil Kandinskij.

Hlavní část: 7:20 - 8:00

Pozornost věnujeme opět dílu: *Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy*, jehož motiv děti interpretují pomocí malby temperovou barvou na kameny. Děti mají možnost vybrat si z velkého množství kamenů různých velikostí a v malbě na ně dále dostávají volnou ruku.

Závěr: 8:00 - 8:05

Na závěr každé z dětí mluví o tom, jaké barvy na svůj kámen použilo. Děti se také v rámci reflexe ptám, co je dnes nejvíce bavilo a zaujalo.

Komentáře dětí:

„Co vidíte na tomto obraze?“

Tabulka 13 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 6

Chlapec 1:	<i>„Kola.“</i>
-------------------	----------------

Dívka 1:	<i>„Kruhy.“</i>
Dívka 2:	<i>„To vypadá jak kruhy na vodě, když tam házíme s tačkou žabky.“</i>
Chlapec 2	<i>„Oči“.</i>

„Víte, na které straně jsou barvy teplé a, na které studené? A proč?“

Tabulka 14 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 6

Dívka 1:	<i>„Teplé jsou ta červená, protože oheň je horký.“</i>
Chlapec 1:	<i>„A toto (modrá hromádka) je studená jako voda.“</i>
Učitelka:	<i>„Výborně, teplé barvy jsou takové, které na nás působí teple a hřejivě přesně jako oheň, a modré barvy jsou ty, které na nás působí chladně, třeba jako studená voda a led.“</i>

Obrázek 16 – Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy

Zdroj: <https://kultura.zpravy.idnes.cz>

Obrázek 17 – Jak děti promítly obraz na kameny

4.6.7 Umělecké dílo číslo 7: Barevná studie, Vasilij Kandinskij II.

Inspirace uměleckým dílem: *Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy*

Cíle:

- Vysvětlit dětem rozdíl mezi studenou a teplou barvou.
- Podporovat rozvoj jemné motoriky.
- Probouzet fantazii a kreativitu u dětí.
- Rozvíjet komunikační dovednosti dětí.

Kompetence:

- Dítě rozezná teplou barvu od studené
(viz *kompetence k řešení problému*, in RVP PV).
- Dítě zvládne malovat štětcem a voskovými pastely
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže spontánně odpovídat na otázky
(viz *komunikativní kompetence*, in RVP PV).
- Dítě pozná rozdíl mezi dvěma výtvarnými technikami a dokáže ho vysvětlit
(viz *kompetence k řešení problému*, in RVP PV).

Organizační formy: Řízená činnost

Metody: popis, rozhovor, práce s obrazem, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla (jako inspirace), bílé výkresy A4, voda, štětce, anilinové barvy, voskové pastely.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:05

Na základě velkého úspěchu obrazu v předchozím dni projektu a v návaznosti odpovědi dětí na otázku, co na obrazu vidí: „*Vypadá to, jako když hodíme kámen do vody*“, jsem se rozhodla zařadit ještě jednu aktivitu se stejným motivem a dát tak dětem prostor k další formě interpretace daného uměleckého díla.

Hlavní část: 7:05 - 7:50

Děti pomocí voskových pastelů a anilinových barev volně malovaly kruhy. Anilinové barvy rozmývaly vodou. Voskové pastely také vytvoří zvláštní efekt a barva samotná jeho stopu nepřekryje.

Závěr: 7:50 - 8:00

V závěrečném rozhovoru dětem pokládám otázky: „*V čem si myslíte, že se naše kameny a obrázky kruhů podobají a jaký je mezi nimi rozdíl? Jaké barvy jste použily? Víte, které barvy, byly studené a které teplé? Co se vám líbilo více – malování na kameny nebo technika vodovými barvami a proč?*”

Komentáře dětí:

„*V čem si myslíte, že se naše kameny a obrázky kruhů podobají a jaký je mezi nimi rozdíl?*”

Tabulka 15 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 7

Dívka 1:	„ <i>Jsou tam ty kola, stejné</i> ”.
Chlapec 1:	„ <i>To byl stejný obraz.</i> ”
Dívka 2:	„ <i>Tady je na kamínku a tady na papíru.</i> ”
Dívka 3:	„ <i>Ten kámen je barvama a ten obrázek voskovkama a vodovkama</i> ”.

Obrázek 18 – Interpretace díla jinak...

4.6.8 Umělecké dílo číslo 8: Hrad a Slunce, Paul Klee

Inspirace uměleckým dílem: *Hrad a Slunce*

Paul Klee (1879-1940), Německo - švýcarský malíř, grafik a teoretik umění. Za studií pobýval v Mnichově, kde se setkal s Kandinským, jehož tvorbou byl Klee inspirován. Dlouhá léta strávil umělec také v Itálii. Klee se v počátku své tvorby zabýval zejména grafikou a postupem času malbou. Pracoval mnoha různými technikami s využitím nejrůznějších pomůcek (oleji, akvarely, tuší, pastely,..). Maloval nejen na plátno, ale i na pytlovinu, len, lepenku, látky i tapety. Ve svém díle zachycuje nový způsob vidění barev a jeho obrazům vévodí jak abstraktní motivy, tak i čísla a symboly, které kombinoval s postavami. Motivы, využití v jeho obrazech, se často skládají z geometrických tvarů a jsou svou jednoduchostí blízké dětskému výtvarnému projevu.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem P. Kleeho.

- Podporovat rozvoj konstruktivního myšlení a představivosti dětí.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem P. Kleeho
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže vystříhnout různé geometrické tvary a vytvořit z nich libovolný celek.
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).

Organizační formy: Řízená činnost

Metody: popis, rozhovor, práce s obrazem, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla (jako inspirace), černé výkresy A4, barevné papíry, pastelky, fixy, nůžky, lepidlo.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:10

Dětem je opět představeno nové umělecké dílo a já se jich ptám: „*Děti, řekněte mi, co vidíte na tomto obrazu?*“, „*Jaké barvy na obraz umělec použil?*“, „*Čím si myslíte, že pan umělec, tento obraz namaloval?*“ Děti následně spontánně odpovídají na otázky. Poté dětem vyprávím, kdo tento obraz namaloval a odkud tento umělec pocházel.

Hlavní část: 7:10 - 7:55

Nyní navážeme na rozhovory konkrétní interpretací původního uměleckého díla dětmi. Každé z dětí dostane černý výkres. Jejich úkolem je sestavit (podobně jako se stavebnicí) z tvarů libovolný celek, tedy např. hrad, dům, nebo cokoli je napadne, podobně, jak je tomu na původním obraze. Některé z dětí si samy nakreslí tvary fixami a pastelkami, ty poté vystříhnou a sestaví z nich libovolný útvar. Další variantou je, že si děti stříhají tvary rovnou z barevných papírů. Tvary, které děti vystříhnou, lepí pomocí tyčinkového lepidla na papír a utvářejí tak celek.

Závěr: 7:55 - 8:05

Na závěr má každé z dětí možnost mluvit o svém obrázku. Popsat, co na něm vidíme, jaké tvary vystříhlo a co z nich poskládalo (dům, auto, hrad, ...). Děti také vytvoří svému obrázku svůj vlastní název a řeknou ho ostatním.

Komentáře dětí:

„Děti, řekněte mi, co vidíte na tomto obrazu?“

Tabulka 16 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8

Chlapec 1:	„Čtverec.“
Chlapec 2:	„Kolo.“
Dívka 1:	„Tvary.“
Dívka 2:	„Jo, jsou barevné, ty tvary.“
Chlapec 3:	„To vypadá jako hrad z kostek.“
Dívka 3:	„Legový hrad“

„Čím si myslíte, že pan umělec, tento obraz namaloval?“

Tabulka 17 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8

Dívka 1:	„Barvama.“
Chlapec 1:	„A taky měl štětec.“
Dívka 2:	„Nějakou barvou, jako my.“
Dívka 3:	„Asi vodovkama nebo pastelkama.“

„Děti, jak byste své umělecké dílo pojmenovaly?“

Tabulka 18 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8

Dívka 1:	„Barevné kostičky.“
Chlapec 1:	„Velký dům, co tam má mosty.“
Dívka 2:	„Tvary, co létají.“
Chlapec 2:	„Můj je náklad'ák z kostek a tvarů.“

Obrázek 19 – *Hrad a Slunce*Zdroj: <http://www.pictorem.com/>

Obrázek 20 – Interpretace díla dětmi

4.6.9 Umělecké dílo číslo 9: Sloni, Salvador Dalí

Inspirace uměleckým dílem: *Sloni*

„Nemohu pochopit, proč má člověk tak málo fantazie.“

Salvador Dalí (1904-1989), španělský malíř a bohém. Díky svému nepřehlédnutelnému stylu, snovým krajinám a výstřednímu chování je považován za hlavního a nejznámějšího představitele surrealismu. Obrovský vliv na jeho dílo měly myšlenky Sigmunda Freuda. Ze začátku se ve své tvorbě přikláněl spíše ke kubismu. Postupem času se našel v surrealismu. V jeho díle se převážně objevuje motiv snů, představ a halucinací. Na jeho obrazech se často objevuje také jeho žena Gala, která byla jeho celoživotní inspirací. Kromě malířství navrhoval šperky a nábytek a věnoval se filmu. Narodil se, žil a také zemřel v městečku Fuguéres, v Katalánsku, kde dnes stojí i jeho muzeum.

Jeho dílo zaujme nejen dospělého člověka, ale i dítě zasáhne a pohltí svým neuvěřitelným zobrazováním věcí, zvířat a lidí.

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem S. Dalího.
- Motivovat děti k vzájemnému respektování prostoru druhého, při práci na společném formátu.

- Rozvíjet fantazii a kreativitu u dětí.

Kompetence

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem S. Dalího
(viz *kompetence k učení*, in RVP PV).
- Dítě dokáže pracovat na společném formátu s ostatními dětmi, aniž by je jakkoli omezovalo nebo jim zasahovalo do jejich prostoru
(viz *kompetence sociální a personální*, in RVP PV).
- Děti dokáží spontánně a samostatně interpretovat dílo S. Dalího
(viz *kompetence k řešení problému* in RVP PV).

Organizační formy: Skupinové vyučování

Metody: popis, rozhovor, práce s obrazem, demonstrace.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla (jako inspirace), balicí papír „Šedák“, temperové barvy, štětce, palety, nádoby na vodu.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:15

Děti se seznamují s novým uměleckým dílem. Dětem pokládám otázku: „*Co na tomto obraze vidíte?*“ Na základě společného nápadu děti dohromady interpretují Dalího obraz.

Hlavní část: 7:15 - 8:05

Některé z dětí se ujmou dobrovolně práce jako první a předkreslí obrysy dvou slonů bílou temperovou barvou. Nyní ostatní děti začínají pracovat na kolorování slonů barvami, malují slonům barevné ponožky a volně dotvářejí pozadí např. tím, že zde přidávají otisky svých rukou.

Závěr: 8:05 - 8:15

Vzhledem k tomu, že toto dílo vzniklo zcela volně, spontánně a děti ho v rámci skupinového vyučování dokázaly interpretovat zcela samy, mají nyní prostor o svém díle volně mluvit a popsat jaké barvy zde použily, také jak postupovaly a jaké pomůcky použily.

Komentáře dětí:

„*Co na tomto obraze vidíte?*“

Tabulka 19 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 9

Dívka 1:	<i>„To jsou sloni.“</i>
Chlapec 1:	<i>„Mají nějaké divné nohy.“</i>
Učitelka:	<i>„A co ti sloni dělají?“</i>
Chlapec 2:	<i>„Oni letí?“</i>
Dívka 2:	<i>„Nebo asi někam idou.“</i>
Učitelka:	<i>„Myslíte si, že byste takové slony mohli potkat tady u nás?“</i>
Dívka 2:	<i>„Ne, tady je zima.“</i>
Dívka 3:	<i>„Ty nohy by jim zmrzly.“</i>
Učitelka:	<i>„To asi ano, co máte na nahou vy, aby vám nebyla zima?“</i>
Dívka 4:	<i>„Boty.“</i>
Chlapec 3:	<i>„Papuče.“</i>
Chlapec 4:	<i>„Ponožky!“</i>
Dívka 5:	<i>„My je teď budeme taky malovat také slony?“</i>
Chlapec 4:	<i>„A namalujeme jim ty ponožky.“</i>
Dívka 3:	<i>„Jó, ať jim není zima!“</i>

Obrázek 22 – *Sloni*Zdroj: <https://www.pinterest.com>Obrázek 21 – *Společná interpretace díla dětmi*

4.6.10 Umělecké dílo číslo 10: Vernisáž

Cíle:

- Podporovat výrazný a kultivovaný projev dítěte.
- Prohlubovat vizuální a estetickou formu vnímání.
- Rozvíjet slovní zásobu, a paměť.

Kompetence:

- Dítě dokáže vlastními slovy shrnout informace o vlastním uměleckém díle.
(viz *komunikativní kompetence*, in RVP PV).
- Dítě dokáže spontánně reagovat na dané umělecké dílo
(viz *komunikativní kompetence*, in RVP PV).
- Dítě dokáže identifikovat podobu mezi původní reprodukcí uměleckého díla a vlastním výtvarným dílem

(viz *kompetence k řešení problému*, in RVP PV).

Organizační formy: Dramatizace

Metody: popis, rozhovor, práce s obrazem, demonstrace, didaktická hra.

Prostředky a pomůcky: Reprodukce uměleckého díla (jako inspirace), díla, která jsme s dětmi vytvořili, předlohy – obrázky výtvarných děl, pexeso (z obrazů), baret.

Postup výtvarné činnosti:

Motivace: 7:00 - 7:05

V závěru projektu je po děti zorganizována závěrečná vernisáž. Děti se při ní stanou umělci, kteří jsou přítomni na vernisáži výstavy svých vlastních uměleckých děl. Učitelka se stane průvodkyní, která má i patřičný převlek. Úvod aktivity zahájíme básní s pohyby v kruhu, kterou s dětmi dvakrát zopakujeme:

*„Budeme mít výstavu,
(Ukazuji prstem směrem k sobě)
našich velkých umělců.
(kroužíme oběma rukama kolem sebe)
Hola, hej, hola hej,
(máváme rukama nad hlavou)
Přijďte všichni rychle sem.“
(táhneme ruce směrem k sobě.)*

Před začátkem je dětem řečeno, že je dnes čeká *vernisáž* a jestli ví, co to znamená. Jelikož děti tento pojem neznaly. Řeknu jim tedy, že dnes uvidí výstavu. Děti toto slovo znají, pro to ho vysvětlují. Následně je dětem učitelkou vysvětlen pro ně nový pojem *vernisáž*.

„Děti, dnes uvidíme výstavu. Kdo ví, co to výstava je?“

Tabulka 20 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Dívka 1:	<i>„To jsem byla v galerii s mamkou. Byly tam hračky.“</i>
Chlapec 1:	<i>„Jo tam můžou být různé obrazy nebo auta, třeba tatrovky.“</i>
Dívka 2:	<i>„Jsou tam obrazy.“</i>

Hlavní část: 7:05 - 7:50

Po herně na velkém prostoru jsou rozmístěna všechna umělecká díla, která po dobu projektu děti interpretovaly, vedle nich také leží reprodukce původních uměleckých děl, které sloužily jako předloha. Děti se seskupí před koberec a nyní je vernisáž zahájena. Nyní se děti vžívají do rolí umělců, kteří budou následně hovořit o svých dílech. Učitelka, jako vypravěč, výstavu zahájí: *„Dobrý den milý draží malíři, architekti, umělci. Je mi ctí Vás přivítat na vernisáži naší výstavy, jejíž název se dozvíme až v samotném závěru vernisáže. Je zde nespočet úchvatných uměleckých děl, které máme tu čest vystavovat zde, v naší galerii Fontána. Přistupme prosím k prvnímu obrazu a já vás poprosím, abyste své nám své dílo představili.“*

S dětmi se postupně zastavíme u každého díla, o kterém oni sami jako umělci mluví. Jako příklad níže uvedu úryvky z rozhovoru a komentářů dětí u interpretace uměleckého díla Marca Chagalla (viz Umělecké dílo číslo: 5).

Komentáře dětí:

„Co bylo motivem vašeho obrazu, co na něm vidíme?“

Tabulka 21 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Dívka 1:	<i>„Létající koně.“</i>
Dívka 2:	<i>„A ještě letící lidi.“</i>
Chlapec 1:	<i>„Já jsem nakreslila kočárek s miminkem, co letí.“</i>
Dívka 2:	<i>„Je to nebe, sněží a létají tam ti lidi a věci.“</i>

„Jak jste tento obraz vytvářely?“

Tabulka 22 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Chlapec 1:	<i>„Stříkaly jsme barvu.“</i>
Dívka 1:	<i>„Malovali dřívkem létající koně.“</i>
Chlapec 2:	<i>„Měli jsme bílou barvu a dělali jsme tečky.“</i>
Dívka 2:	<i>„Ještě jsme ty obrázky musely vystříhat a nalepit.“</i>

„Jaké pomůcky jste použily?“

Tabulka 23 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Dívka 1:	„ <i>Takovou stříkací lahev a v ní byla modrá barva.</i> “
Dívka 2:	„ <i>Špejle oříznuté.</i> “
Chlapec 1:	„ <i>Malovali jsme to černou barvou a dřevěnou tyčkou.</i> “
Chlapec 2:	„ <i>Nůžky.</i> “
Chlapec 2:	„ <i>Lepidlo.</i> “
Dívka 2:	„ <i>Štětec a barvu bílou.</i> “

„Jakými barvami jste na tento obraz malovali/tvořili?“

Tabulka 24 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Dívka 1:	„ <i>Modrou.</i> “
Dívka 2:	„ <i>Bílou, ten sníh.</i> “
Chlapec 1:	„ <i>Černou.</i> “

Takovýmto způsobem si prohlížíme všechna díla, komentujeme je a povídáme si o nich.

Následuje zakončení vernisáže: „*Dámy a pánové, vážení umělci. Ráda bych Vám poděkovala, že jste se této vernisáže zúčastnili, že jste se na ní podílely a poskytly nám tato skvostná díla k vystavení. Doufám, že budete takováto nádherná díla vytvářet i nadále a já Vám jménem celé naší galerie Fontána děkuji a blahopřeji Vám k této skvostné výstavě.*“

Závěr: 7:50 - 8:10

Po ukončení výstavy si s dětmi sedneme na koberec do kruhu.

Na závěr si zahrajeme hru. Dětem doprostřed položím zmenšené reprodukce obrazů (obráceně, aby nešly vidět), které byly předlohou výtvarným činnostem a interpretace v průběhu projektu. Jedná se o pexeso. Každé z dětí postupně odkrývalo vždy jeden obrázek a měly za úkol přiřadit k sobě vždy jednu dvojici. Následně jsem dětem přidala dalších deset obrazů. Jednalo se o díla stejných umělců, a těm, se kterými jsme pracovaly, byla hodně podobná. Navíc se s některými dětmi již setkaly, jelikož jim byly představeny jako příklady dalších

uměleckých děl umělce v rámci toho, když se seznamovaly s daným umělcem. Děti přiřadí vždy jedno dílo k již odkryté dvojici. Posledním úkolem pro děti je, aby si po jednom dobrovolně vybraly vždy jeden obraz z pexesa a šly ho přiřadit k již vystavenému dílu (které je rozmístěno někde v prostoru kolem) na výstavě. Děti přiřazují obrázek reprodukce díla k tomu jejich.

Závěrečná reflexe:

Na závěr celého projektu se děti ptám: „*Co se vám nejvíce líbilo a co vás bavilo?*“ Také se jich ptám: „*Chtěli byste si společně ještě někdy udělat takovýto výtvarný projekt, kde byste poznali nové obrazy a malovali různá díla?*“, „*Je něco, co vás nebavilo nebo něco, co se vám nelíbilo?*“, „*Kdybyste si přáli příště něco vytvářet a namalovat, co by to bylo?*“.

Komentáře dětí:

„*Co se vám nejvíce líbilo a co vás bavilo?*“

Tabulka 25 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Dívka 1:	„Že jsme malovali, různé věci na veliký papír.“
Chlapec 1:	„Jak jsme stříkali tím sprejem.“

„*Kdybyste si přáli příště něco vytvářet a namalovat, co by to bylo?*“.

Tabulka 26 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10

Chlapec 1:	„Já bych si zase chtěla namalovat ten lízátkový svět.“
Dívka 1:	„Ledové království.“
Chlapec 2:	„Traktory nějaké.“
Chlapec 3:	„Já bych na ty kameny chtěl malovat zase zvířata.“

Obrázek 23 – Aktivity spojené s vernisáží

Obrázek 24 – Vernisáž

5 EVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU

Evaluace výtvarného projektu byla provedena třemi způsoby. První způsob evaluace je tvořen vlastními reflexemi k jednotlivým výtvarným činnostem (uměleckým dílům), reflexe jsou tedy zpracovány do deseti tabulek. Druhý způsob evaluace je tvořen hodnocením učitelky, v jejíž třídě jsem tento výtvarný projekt realizovala a která zde byla přítomna po celou dobu tohoto projektu. Třetí způsob evaluace je tvořen hodnocením použitých výtvarných technik a činností pro děti předškolního věku pedagožkou působící jako učitel výtvarného oboru na základní umělecké škole, zabývající se také arteterapií a artefietikou pro děti.

5.1 Vlastní reflexe

Vlastní reflexi jsem zpracovala jednotlivě ke každé výtvarné činnosti. V každé z reflexí jsem hodnotila celkovou adekvátnost výtvarné činnosti, to, jak děti na danou výtvarnou činnost reagovaly, dále jsem také hodnotila didaktické strategie, které jsem při práci s dětmi využívala, hodnotila jsem také práci dětí a na závěr jsem také doporučila změny, které bych do budoucna provedla.

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách

Tabulka 27 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1

Výtvarná činnost č. 1	<u>Umělecké dílo č. 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách</u>
Hodnocení činnosti	Když jsem si vybrala téma své bakalářské práce, hned jsem věděla, že Hundertwassera musím dětem představit. Nejen, že se jedná o mého oblíbence, ale jeho tvorba je díky barevnosti a jednoduchým symbolům dětem lépe srozumitelná, a tak jsem doufala, že je osloví. To se také hned první den podařilo. Hned ze začátku jsem zvolila dílo abstraktní, měla jsem trochu obavu, aby nebylo pro děti zprvu moc těžké, ale nakonec se ukázalo, že je oslovilo a právě to, že na obraze nebylo nic konkrétního, v dětech vzbudilo zvědavost a zájem. Samotnou výtvarnou činnost jsem volila tak, aby byla vhodná pro děti všech věkových kategorií, a to se také potvrdilo. Chtěla jsem také, aby se děti seznámily s využitím odpadových materiálů jako výtvarných pomůcek a dále využít kombinaci více výtvarných technik dohromady. Dle mého názoru byla tato aktivita promyšlena a připravena adekvátně, jak z hlediska původního výběru díla, které bylo pro děti

	atraktivní, tak z hlediska věkové přiměřenosti dětem. Jediný problém vidím v organizaci (viz Návrhy do budoucna).
Reakce dětí na činnost	Vzhledem k tomu, že se jednalo o úvodní řízenou činnost mého projektu, měla jsem obavy z toho, jak se děti zapojí, zda je téma zaujme a jestli budou reagovat. Děti však aktivně odpovídaly na mé otázky, zvědavě komentovaly ukázky výtvarného díla a zapojily se do výtvarné aktivity s velikou chutí a zájmem.
Hodnocení didaktických strategií	Pro tuto výtvarnou činnost jsem zvolila skupinové vyučování. Tento model výuky se jeví u dětí předškolního věku jako dobrý způsob, jak u dětí podporovat spolupráci, komunikaci a jak se naučit pracovat společně a nejen jako „samostatná jednotka“. Jako výukové metody jsem zvolila rozhovor, vyprávění, popis, práci s obrazem, demonstrace... Také tyto metody se jeví jako vhodně zvolené, zejména pak práce s obrazem, díky které mají děti možnost se přímo setkat s reprodukcí uměleckého díla.
Hodnocení práce dětí	Vzhledem k tomu, že se jednalo o první den projektu, měla jsem zprvu obavy, zda děti budou mít o aktivity zájem a zda se mi podaří děti motivovat a zaujmout. To se naštěstí podařilo. Děti reagovaly se zájmem na rozhovory, aktivně a se zaujetím komentovaly reprodukce díla. V průběhu výtvarné činnosti dokázaly komunikovat a dodržovat svůj prostor a prostor druhých. Zaujala je také práce s pomůckami a prostředky (konkrétně korkovými špunty a kelímky), jelikož využívaly předměty jinak, než je jim známé. V konečné fázi činnosti, kdy měly možnost spontánně dotvořit zbylý prostor obrazu, byly děti velice aktivní a tvořivé.
Návrh změny do budoucna	Organizační forma práce ve skupině se jeví jako vhodná, avšak do budoucna bych zvolila větší formát výkresu. Z práce dětí bylo totiž zjevné, že by pracovaly i nadále, kdyby měly větší prostor pro svou realizaci.

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2: Hundertwasserhaus

Tabulka 28 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2

Výtvarná činnost č.2	<u>Umělecké dílo č. 2: F. Hundertwasserhaus</u>
Zhodnocení činnosti	Jako téma tohoto dne a této výtvarné činnosti jsem po předchozí výtvarné činnosti opět navázala na Hundertwassera. Chtěla jsem však na tomto díle

	<p>dětem ukázat a vysvětlit rozdíl mezi malířstvím a architekturou. Hundertwasserovy stavby jsou nevšední a doufala jsem, že upoutají pozornost dětí právě jejich výstředností a pestrostí. Mým záměrem bylo také seznámit děti s prostorovou tvorbou, recyklací a způsobem využití přírodnin. Tato aktivita je pro děti snadná a nevšední zároveň, zejména díky pestrosti pomůcek a materiálů.</p>
Reakce dětí na činnost	<p>Do této činnosti se zapojilo mnohem více dětí než minule. Zajímavé bylo také pozorovat, že do předchozího dne projektu se zapojovaly převážně dívky a tato poněkud konstruktivní tematika domů zaujala ve velké většině i chlapce. Děti reagovaly na předlohu domů s největším zájmem vůbec (myšleno na celý projekt). Aktivně komentovaly původní domy a oslovilo je, že umělec na střechu domů umístil flóru, to pro ně bylo doslova šokující. Co se týče výtvarné činnosti, děti oslovily materiály, se kterými pracovaly a také fakt, že si mech, který v závěru lepily na střechy domů, samy donesly z vycházky, děti povzbudil k daleko většímu zájmu o aktivitu samotnou.</p>
Hodnocení didaktických strategií	<p>V hlavní části dnešního dne se jednalo zejména o individuální práci dětí. To se jevilo jako dobrý krok, zejména fakt, že každé z dětí má svůj vlastní dům, který samo vytvořilo a na jehož tvorbě se samo podílelo. V závěru činnosti jsme si s dětmi postavili své vlastní město z těchto domů, což děti podpořilo k další společné komunikaci a spolupráci. Tento krok tedy hodnotím kladně. Další metody, které jsme využila v úvodu, byly rozhovor, vyprávění, popis, práce s obrazem a demonstrace, které hodnotím jako vhodně zvolené. Zejména pak rozhovory, které obsahují otevřené otázky, které dětem pokládám a dále přímou demonstraci výtvarné činnosti, při které je dětem konkrétně na příkladu předvedeno, jak postupovat při jednotlivých krocích, konkrétní výtvarné techniky.</p>
Hodnocení práce dětí	<p>Děti se opět aktivně zapojovaly, doslova je nadchla předloha domů a užívaly si také to, že mohly využít materiál, který si předchozí den samy nasbíraly. Bohužel se však některým dětem špatně pracovalo s podkladovou barvou (viz Návrhy do budoucna). Při závěrečném stavění společného města se děti společně dokázaly domluvit, jakým způsobem a kam který dům postaví. Když následně hovořily o tom, kdo by v jejich domě mohl bydlet, odpovídaly originálně a měly nezvyklé nápady.</p>

Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych tuto aktivitu rozdělila do dvou dnů. Jelikož podkladová barva, kterou děti nanášely, dlouho zasychala, časová organizace činnosti se prodloužila. Navíc bych do budoucna zkusila použít jinou bílou podkladovou barvu. Vzhledem k tomu, že některé děti neměly s sebou převlečení, byly od barvy špinavé, navíc barva sama o sobě nešla moc dobře omýt ani z rukou dětí. Proto bych také doporučila, aby měly všechny děti pro tuto výtvarnou činnost rozhodně pracovní oděv, který se může ušpinit.
--------------------------------	---

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3: Park Güell

Tabulka 29 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3

Výtvarná činnost č. 3	<u>Umělecké dílo č. 3: Park Güell</u>
Hodnocení činnosti	Při volbě uměleckých děl, které byly předmětem pro interpretaci, jsem se u této činnosti zaměřila na barevnost díla a podobnost mozaiky parku Güell s lepenými kousky pergamenového papíru a také se stavbou Casa Batlló, jejíž výrazná okna připomínají prosvity lucernami, které jsme s dětmi tvořili. Doufala jsem, že veselost a hravost staveb děti zaujme. Co se týče konkrétně zvolené techniky, z minulosti jsem měla ověřeno, že je pro děti předškolního věku snadná a jednoduše realizovatelná. To se mi také potvrdilo, technika byla zvolená vhodně, až na lehké problémy s organizací, díky velkému počtu dětí (viz Návrhy do budoucna).
Reakce dětí na činnost	Ze všech činností a aktivit projektu, se do této zapojilo nejvíce dětí. Zaujala je pestrost původních staveb a také byl pro ně atraktivní motiv zvířete, které Gaudí použil (ještěrka). Celkově mohu říci, že děti více ohromil a zaujal park Güell než stavba Casa Batlló. Většina dětí také kreslila na lucerny i obrázky a aktivně o nich hovořila.
Hodnocení didaktických strategií	Stejně jako u předchozí aktivity také pro toto tvoření jsem jako organizační formu zvolila řízenou činnost. Tato organizační forma se jeví vhodná, zejména díky úvodní části, ve které jsou s dětmi vedeny rozhovory, pracujeme s obrazovým materiálem apod., proto je dobré pracovat s dětmi hromadně touto formou. Při konkrétní výtvarné činnosti pak děti pracují individuálně, každé na svém výrobku. Jako výukové metody jsem zvolila rozhovor, který probíhal se všemi dětmi hromadně, dále vyprávění, popis, práci s knihou a demonstraci.

	Také tyto metody se jeví jako vhodně zvolené, zejména pak rozhovor, který byl veden vhodně formulovanými otázkami.
Hodnocení práce dětí	Děti pracovaly aktivně. Také postřehy dětí k dílům se zlepšují, děti odpovídají na otázky a spontánně komentují reprodukce uměleckých děl čím dál aktivněji. Tvoření luceren děti pohltilo. Usuzuji také, že děti tato technika zaujala proto, že děti pracovaly s jim známým materiálem (konkrétně sklenicemi), který využili jiným způsobem, než jaký znají z domova. Dle mého názoru také děti oslovila výroba vlastního barevného papíru, do kterého měly možnost vtisknout kus ze sebe, čímž jim vznikl vlastní produkt, se kterým pracovaly.
Návrh změny do budoucna	Musím říci, že přesto, že jsem dle mého názoru vhodně zvolila organizační formu řízenou činností, která se následně skládala ze samostatné práce žáků, byla tato aktivita v druhé části organizačně náročná. Jelikož se zapojilo do aktivity mnoho dětí, které občas potřebovaly mou pomoc s nanášením lepidla na pro ně malé sklenice, nestíhala jsem všem, co potřebovali, pomoci. Do budoucna bych tedy volila tuto aktivitu provádět postupně s menšími skupinami dětí, a aby neměly děti takový problém s nanášením lepidla na malý prostor sklenice, do budoucna bych volila větší velikost sklenic od zavařenin, popřípadě by menší skupina dětí tvořila jednu velkou lucernu (např. z veliké sklenice na okurky).

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4: Strom života

Tabulka 30 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4

Výtvarná činnost č. 4	<u>Umělecké dílo č 4: Strom života</u>
Hodnocení činnosti	Doufala jsem, že Klimtův obraz děti osloví díky zvláštnímu zpracování, dětem poněkud blízkého a známého motivu stromu. Techniku nanášení barvy houbičkami shledávám jako vhodnou, jednak z hlediska věkové přiměřenosti techniky pro děti, ale také se dětem s houbami dobře a jednoduše manipuluje. Zejména na velký formát papíru je tato technika pro děti předškolního věku vhodnější než malba štětcem.
Reakce dětí na činnost	Co se týče rozhovorů, děti reagovaly aktivně, jim známý motiv stromu jim byl blízký, a proto je možná oslovil. Při výtvarné činnosti byly děti do aktivity doslova pohlceny. Barvy byly všude kolem a děti si aktivitu uží-

	<p>valy. Do aktivity se zapojilo postupně mnoho dětí a následně díky velkému zájmu vznikl spontánně na dalším papíru ještě jeden obraz. Musím ale poznamenat, že u této aktivity poprvé výrazně převažovalo nadšení z výtvarné činnosti nad zájmem dětí o původní dílo.</p>
Hodnocení didaktických strategií	<p>V této činnosti jsem opět zvolila jako organizační formu skupinové vyučování. Z prvního dne, kdy taktéž probíhala forma skupinového vyučování, jsem si vzala ponaučení především ve výběru formátu papíru, a zvolila jsem tentokrát formát daleko větší, což se vyplatilo a vznikl tak daleko větší prostor. Mohlo tak pracovat najednou na obraze dětí daleko více a mohlo se jim lépe pracovat. Opět jsem využila metod rozhovoru, práce s obrazem, vyprávění, popisu a demonstrace v úvodní části. V hlavní části projektu se jednalo a metodu praktickou, tedy výtvarnou činnost. Jak už jsem zmínila výše, volila jsem co největší formát balicího papíru, jehož pořízení není tak finančně náročné jako klasické bílé výkresy a poskytne dětem daleko větší prostor pro volnou činnost. Co se týče techniky práce s houbičkami, pro děti ji shledávám jako vhodně zvolenou a dítěti se s ní z hlediska motoriky velmi dobře pracuje.</p>
Hodnocení práce dětí	<p>V této činnosti hrálo roli to, že jedno z dětí spontánně namalovalo motiv stromu, který sloužil jako vodítko pro ostatní. Následně děti volně postupovaly houbičkovou metodou při kolorování a dotváření pozadí. Děti mezi sebou dokázaly komunikovat a respektovat prostor ostatních.</p>
Návrhy do budoucna	<p>Je důležité mít dostatečně velký formát na počet dětí. Pokud je dětí mnoho, doporučuji přidat další papír a vytvořit tak další skupinku dětí.</p>

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5: Slunce nad Paříží

Tabulka 31– Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5

Výtvarná činnost č. 5	<u>Umělecké dílo č. 5: Slunce nad Paříží</u>
Hodnocení činnosti	<p>Díky pestrosti, barevnosti a motivům, které Chagall používal, jsou jeho obrazy blízké dětskému výtvarnému projevu, zobrazuje reálný svět snovou a hravou formou a pozorovatele snadno vtáhne do světa fantazie. Cílem této aktivity tedy také bylo, aby děti dle svého nápadu a fantazie v návaznosti na původní dílo ztvárňovaly své nápady kresbou. V úvodní části</p>

	<p>děti spontánně a aktivně reagovaly na mnou položené otázky. Z toho usuzuji, že otázky byly formulovány srozumitelně a vhodně. Kresba dřívkem podporuje rozvoj jemné motoriky a správného úchopu dětí. Tato technika je vhodná pro děti všech věkových kategorií a dětem se s dřívky dobře manipuluje. Dotváření pozadí inkoustem v rozprašovači je snadné, rychlé a pro děti atraktivní.</p>
Reakce dětí na činnost	<p>Dětem byly již od začátku činnosti, blízké motivy všech Chagallových obrazů. Aktivně se zapojovaly do rozhovorů. Technika kreslení dřívkem pro děti byla nová, proto o ní jevíly zájem. Následné vytváření noční oblohy inkoustem děti nadchlo nejvíce. Nemohly se dohodnout, kdo bude stříkat jako první. Děti samy také vymyslely, že bychom mohly na obraz domalovat letící sníh. O tom, že je tato činnost opravdu bavila a vtáhla je, svědčí zejména to, že společně po dokončení prvního obrazu vytvořily ještě jeden.</p>
Hodnocení didaktických strategií	<p>Opět jsem zvolila organizační formu skupinového vyučování, která byla pro tuto aktivitu ideální. Metoda, která vévodila, byla samozřejmě opět výtvarná činnost a rozhovory s dětmi spolu s demonstrací výtvarného postupu, projekcí výtvarných děl a reprodukce původního díla a vypravování příběhu. Pomůcky, které jsem využila, byly zvolené adekvátně, obzvláště některé z nich byly pro děti nové, atraktivní a dobře se jim s nimi pracovalo.</p>
Hodnocení práce dětí	<p>Děti se aktivně zapojovaly již do úvodních rozhovorů. Nadchla je reprodukce původního díla a pohotově se mnou o něm hovořily. Také při poslechu příběhu byly pozorné a bystré a dokázaly odpovídat na otázky. Při výtvarné činnosti dobře držely dřívko a také dokázaly pracovat s tuší, která je mimochodem známá při práci s dětmi tím, že se často vylévá. Tomu jsme však předešli tím, že pod nimi mělo každé z dětí "záchranný" kelímek a žádnému z nich se tuš nevybila. Děti postupně kreslily více a více obrázků. Každé z dětí mělo minimálně dva. Děti byly velmi kreativní. Dle své fantazie kreslily lidi i předměty různého typu: např. létající kočárek s miminkem, hrad, auta, vlak, vůz s koněm, atd. Vystříhnout si svůj obrázek dokázalo každé dítě, nehledě na věk. Při dalším postupu lepení, stříkání a dotváření oblohy bílou temperou byly děti obzvláště samostatné. Pracovaly soustředěně bez mých pokynů a dokázaly se spolu domluvit. Starší děti si dokonce rozdělovaly role a úkoly mezi sebou. Na závěr děti</p>

	dokázaly soustředěně mluvit o svém obrázku a také popsaly, proč nakreslily daný obrázek, co má za význam a co dělá (např. kam auto jede,...).
Návrh změny do budoucna	Tuto aktivitu hodnotím doposud jako nejzdařilejší, jak z hlediska organizace a úvodní motivace, také z hlediska využití vhodných metod, pomůcek a organizačních forem. Mohu tedy říci, že bych u ní do budoucna nic neměnila.

Reflexe výtvarné činnosti Umělecké dílo č. 6: Barevná studie

Tabulka 32 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6

Výtvarná činnost č. 6	<u>Umělecké dílo č. 6: Barevná studie</u>
Hodnocení činnosti	Ač jsou jeho obrazy abstraktní, pro děti jsou poměrně snadno a blízce uchopitelné. Motiv barev a tvarů je dětem blízký. Nejenom, že se s tvary v předškolním věku setkávají poměrně často, ale také svět barev a jejich odstínů je dětem známý, a proto je Kandinskij vhodnou inspirací. Doufala jsem tedy, že dílo tohoto umělce děti zaujme, zejména díky jednoduchému ztvárnění jim známých tvarů a barev. Dále jsem také touto formou chtěla dětem vysvětlit rozdíl mezi teplými a studenými barvami a přiblížit jim tak přemýšlení daného umělce. Některé otázky v úvodu by však byly vhodnější pro děti starší a ne pro dvou - tří leté. Avšak proto jsem zde zapojila i otázky snazší, aby se i mladší děti mohly do rozhovoru zapojit. Poznaly druhy barev, tvary, popsaly, co na obraze vidí,...Co se týče volby samotné výtvarné techniky a činnosti je vhodná pro děti všech věkových kategorií. Děti se setkají s přírodním materiálem, který mohou využít i jinak, než jak ho znají z prostředí přírody. Opět se mi také potvrdilo, že zvolit abstraktní obraz je vhodné, i když se zprvu zdá, že pro dítě bude náročně uchopitelné.
Reakce dětí na činnost	Na úvodní aktivitu s teplými a studenými barvami děti reagovaly velice aktivně, zaujalo je, že pracujeme s barvami a tvary, které tak dobře znají, tudíž je bavilo odpovídat na otázky. Pohled na barvy z hlediska teplých a studených barev je zaujal, bylo vidět, že je pro ně toto pojetí nové. Samotná činnost s malováním na kameny děti také velice oslovila. Každé z dětí si namalovalo více než jeden kámen.

Hodnocení didaktických strategií	V tomto případě hodnotím volbu organizační formy i metod jako vhodnou, zejména metodu popisu a demonstrace, s jejichž využitím jsem, společně s vhodnými prostředky a pomůckami, dětem vysvětlila rozdíl mezi teplými a studenými barvami. Aktivita byla přiměřena věku dětí. Materiály a pomůcky, které jsem použila, byly zvoleny adekvátně (až na nízké množství materiálu - kamenů). Vhodným krokem bylo také to, že děti v průběhu výtvarné činnosti, která byla součástí činnosti řízené, pracovaly individuálně, což jim poskytlo dostatečný a potřebný prostor se s kamenem seznámit, ohmatat si ho (jeho povrch, strukturu, oblost,...) a následně ho pomalovat.
Hodnocení práce dětí	Děti se do úvodní řízené činnosti zapojovaly se zaujetím a určitou dravostí. Každé z nich chtělo odpovědět na mnou pokládané otázky. Na reprodukci díla reagovaly také velice zaujatě. To svědčí také o tom, že jsme interpretaci tohoto díla využili v dalším dni jiným způsobem a technikou v návaznosti na komentář dětí („To vypadá jako, když hodíme kámen do vody.“). V průběhu výtvarné činnosti si každé z dětí namalovalo více než jeden kámen a spontánně také dílo interpretovaly malbou na kameny jinými způsoby a motivy. Každé z dětí v rámci závěrečné reflexe a rozhovoru dokázalo o svých kamenech mluvit před ostatními a popsat ho.
Návrh změny do budoucna	Pokud by nastala situace, že by třída nebyla heterogenní a děti si nemohly vzájemně pomáhat a radit, do budoucna bych úvodní aktivity s přiřazováním teplých a studených barev ponechala pouze pro děti starší, respektive bych tuto aktivitu zapojila do programu pro třídy heterogenní. Avšak v našem případě si děti mohly pomáhat, což bylo skvělé a aktivita se i tak zdařila. Pro příště by také bylo dobré připravit si daleko více materiálu. Ukázalo se totiž, že děti chtějí v činnosti pokračovat, chtějí si vyrobit více než dva kameny a ty nám ke konci chyběly. Pokud bychom měli prostor, navrhuji si v rámci procházky s dětmi další kameny nasbírat a s činností pokračovat v rámci odpoledních aktivit nebo rozvrhnout výtvarnou činnost do více dní.

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7: Barevná studie

Tabulka 33 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7

Výtvarná činnost č.

Umělecké dílo č. 7: Barevná studie

7

Hodnocení činnosti	Tato činnost vznikla poněkud spontánně v návaznosti na komentář a nápad dětí: „Vypadá to, jako když hodíme kámen do vody“. Tudíž jsem se rozhodla zařadit ještě jednu aktivitu se stejným motivem a dát tak dětem prostor k další formě interpretace daného uměleckého díla. Dále jsem toto dílo zařadila znova z důvodu zopakování si dělení barev na teplé a studené, zejména pak proto, že je to pro děti téma zcela nové a setkaly se s ním pouze v předchozí části (dni) projektu. Co se týče výtvarné činnosti, jedná se o poměrně snadnou a do školky dle mého názoru ideální techniku vhodnou pro děti všech věkových kategorií. Jelikož jsem chtěla, aby si děti tyto získané poznatky upevnily, po ukončení výtvarné činnosti jsem dětem pokládala otázky. Cílem této aktivity bylo také, aby děti dokázaly vysvětlit, jaký je rozdíl mezi technikou dnešní a technikou minulou (děti interpretovaly stejné dílo, proto jsem předpokládala, že budou schopny poznat rozdíl).
Reakce dětí na činnost	Děti na tuto řízenou činnost reagovaly opět velmi pozitivně. Pozoruji také, že postupně už ví, jak na dílo reagovat a dokáží spontánněji a otevřeněji odpovídat. Výtvarná činnost děti opět plně upoutala. V závěrečné části, kdy děti měly odpovídat na otázku: „V čem si myslíte, že se naše kameny a obrázky kruhů podobají a jaký je mezi nimi rozdíl“, děti poměrně znejistěly. Tušila jsem, že je tato otázka těžká, dala jsem dětem ovšem delší prostor k přemýšlení. Následně byly děti v návaznosti na komentáře jednotlivců vedeny k tomu odpověď správně odvodit.
Hodnocení didaktických strategií	Metody byly zvoleny vhodně, hojně jsem využívala metodu rozhovoru. Vhodným krokem zde byla opět metoda demonstrace, děti tak lépe a snáz pochopí výtvarný postup a jsou poté schopny pracovat samy, bez jakéhokoli zásahu učitelky. Jako organizační formu jsem zvolila řízenou činnost, při výtvarné činnosti děti pracovaly individuálně. Tento krok se jeví jako vhodný, jelikož v tomto případě je dobře, že se každé dítě ztotožní se svým obrázkem a interpretuje dílo po svém samo. Také pomůcky byly v tomto případě zvoleny adekvátně.
Hodnocení práce dětí	Děti aktivně odpovídaly na otázky a pracovaly se zaujetím. V průběhu výtvarné činnosti pracovalo každé z dětí samo. Všechny děti byly do práce zabrané. Jelikož byla dnešní řízená činnost kratší, podařilo se po celou

	dobu udržet plnou pozornost dětí. Rozpaky jsem z dětí cítila při výše zmiňovaném položení otázky.
Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych změnila některé formulace mnou položených otázek a rozhodně bych doporučila poskytnout dětem větší formát papíru.

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8: Hrad a Slunce

Tabulka 34 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8

Výtvarná činnost č. 8	<u>Umělecké dílo č. 8: Hrad a Slunce</u>
Hodnocení činnosti	U této výtvarné činnosti jsem se snažila rozvíjet představivost, konstruktivní myšlení a také myšlení v procesu syntézy, kdy se děti snaží skládat celek z částí. Mým záměrem bylo tuto výtvarnou činnost uchopit z jiného úhlu než činnosti předešlé. Děti se učily navrhnout, předkreslit, vystříhnout a sestavit tvary a pracovaly zcela samostatně. Činnost byla přiměřená všem věkovým kategoriím dětí. Chtěla jsem také, aby se i mladší děti zlepšili v dovednosti stříhání a proto jsem je nechala stříhat samostatně bez pomoci. Původní reprodukce uměleckého díla byla dětem blízká, stejně tak motiv tvarů, který se zde objevuje.
Reakce dětí na činnost	Na umělecké dílo děti aktivně reagovaly, mluvily o něm, popisovaly, co na něm vidí. To, že si mohly nakreslit své vlastní tvary se dětem také zamlouvalo. Byla to technika, se kterou se v projektu ještě nesetkaly. Myslím si také, že to pro děti v danou chvíli byla příjemná změna. Děti se zaujetím také dokázaly vymyslet svému dílu vlastní název.
Hodnocení didaktických strategií	Jako organizační formu jsem zvolila řízenou činnost s využitím metod rozhovoru, popisu, demonstrace a práce s obrazem. Volbu organizační formy a metod hodnotím kladně. Volba metody práce s obrazem se již v předešlých částech projektu shledala s kladnou odezvou. Děti se přímo setkají s uměleckým dílem a mohou na něj spontánně reagovat. Také metoda demonstrace je zvolena adekvátně, jelikož u ní vidí postup výtvarné činnosti, který jim předvádí učitelka. Není to ovšem postup závazný, mohou se jím pouze inspirovat a volně dílo interpretovat. Pomůcky a prostředky k činnostem byly vhodně adekvátně jak k věku dětí, tak zejména dle toho, co bylo na výtvarnou činnost zapotřebí.

Hodnocení práce dětí	Na umělecké dílo děti spontánně reagovaly a aktivně se zapojovaly do rozhovoru. Při interpretaci uměleckého díla pracovaly zcela samostatně, každé z nich si dokázalo nakreslit nebo rovnou vystříhnout geometrické tvary, dle svého výběru či fantazie vytvořit z nic celek a na konci si své dílo samo pojmenovat. U této aktivity byl zřejmý fakt, že mladší děti vystříhovaly tvary rovnou z barevných papírů, bez toho, aby si je samy nakreslily.
Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych dětem poskytla větší formát černého papíru, na který by mohly skládat větší obrazec. Na druhou stranu bylo volba menšího formátů vhodná, děti kreslily a stříhaly menší tvary, čímž podporujeme jejich cit pro detail.

Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9: Sloni

Tabulka 35 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9

Výtvarná činnost č. 9	<u>Umělecké dílo č. 9: Sloni</u>
Hodnocení činnosti	Jelikož se jednalo o téměř závěrečnou výtvarnou činnost tohoto projektu, chtěla jsem dát dětem prostor pro jejich nápady, jistým způsobem probudit jejich fantazii a nechat je zcela spontánně na dílo reagovat a interpretovat ho po svém. Byla jsem zvědavá, zda budou děti reagovat intuitivně po předchozích zkušenostech z výtvarného projektu. Proto jsem jim předem poskytla pouze velký formát balicího papíru a vše se odvíjelo na základě jejich nápadu. To se také podařilo. Považuji to za „dosažený vrchol“ a splnění mých představ a přání toho, čeho jsem tímto projektem chtěla s dětmi dosáhnout. Dílo Salvatora Dalího je snové, fantastické a nepřehlédnutelné, doufala jsem, že děti zaujme.
Reakce dětí na činnost	Ze všech předešlých uměleckých děl si toto dílo vysloužilo největší pozornost všech dětí. Jednalo se jim známé téma zvířat, avšak v úplně jiné podobě a ztvárnění, než jak je děti znají. Zaujalo je nejen dílo, ale následná práce na jejich díle je doslova pohltila.
Hodnocení didaktických strategií	Skupinové vyučování zde bylo zcela vhodně zvolenou organizační formou. Děti společně interpretovaly umělecké dílo na velký formát bez jakéhokoli zásahu učitelkou. Také metoda rozhovoru se v úvodu aktivity projevila jako zcela adekvátně zvolenou, hlavně díky tomu, že otázky,

	<p>kteřé jsem jim kladla, vedly ke skvělému nápadu dětí, a také ke vzájemně plodné interakci. Všechny výtvarné pomůcky a prostředky považuji vhodně zvolené. Zejména velký formát papíru, na který děti interpretovaly původní dílo, a také volba reprodukce samotného díla, která děti velice oslovila a inspirovala je k tak skvělému nápadu.</p>
Hodnocení práce dětí	<p>Jak už jsem zmínila výše, tato činnost dětí plně zaujala a vtáhla je. Nejen, že samy vymyslely, jakým způsobem slony nakreslí, dokonce si samy vymyslely to, že jim namalují ponožky. Následně dokázaly samostatně dílo interpretovat a spolupracovat bez jakéhokoli zásahu učitelky. Spontánně dotvořily také pozadí, pomocí otisku rukou a volné malby. Na konci činnosti děti dokázaly o díle mluvit, např. pojmenovat a popsat, jaké barvy zde použily a proč zde otiskly své ruce.</p>
Návrh změny do budoucna	<p>Činnost proběhla bez jakýchkoli komplikací. Do budoucna bych u této činnosti nic neměnila.</p>

Reflexe výtvarné činnosti Umělecké dílo č. 10: Vernisáž

Tabulka 36 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10

Výtvarná činnost č. 10	<u>Umělecké dílo č. 10: Vernisáž</u>
Hodnocení činnosti	<p>Nápad zorganizovat na závěr projektu závěrečnou vernisáž pro děti, mne napadla hned na začátku, ještě před plánováním konkrétních výtvarných činností. Chtěla jsem, aby se tímto způsobem celý projekt uzavřel, a děti i já abychom měli zpětnou vazbu na společnou práci. Zajímalo mne, zda si děti z projektu něco zapamatovaly a odnesly. K motivaci jsem využila nejen původní díla a díla dětí, ale také převlek, pro mé vžití do role průvodkyně a vžití dětí do role výtvarných umělců. Také jsem zde zapojila báseň a hru - pexesa na téma uměleckých děl.</p>
Reakce dětí na činnost	<p>Děti byly vernisáží naprosto pohlceny. Nejen tím, že jsem využila organizační formy dramatizace, ale také díky mému převleku a jejich "bytím dospělým umělcem". Aktivně se zapojovaly do popisu děl a rozhovorů o nich a také do her s vernisáží spojených a do úvodní básně.</p>
Hodnocení didaktických strategií	<p>Vhodným krokem byla volba organizační formy dramatizace s využitím kostýmu, díky které se děti do aktivity naprosto vžily. Mezi další adekvátně zvolené metody bych vyzdvihla také didaktickou hru pexesa, využití básně a metodu rozhovoru s vhodně položenými otázkami pro děti. K</p>

	aktivitě jsem použila také vhodné pomůcky, konkrétně barety, který tvořil převlek. Ten děti pobavil a vtáhl do dění a také pexeso, jehož motivem byla původní umělecká díla, která děti interpretovaly.
Hodnocení práce dětí	Děti aktivně reagovaly jak na úvodní báseň, tak i na ostatní rozhovory a hry. Pohotově dokázaly mluvit o jejich uměleckých dílech, dokázaly popsat, jaké pomůcky využily a s pomocí jaké techniky jejich obrazy vznikly. Šikovně také dokázaly přiřadit původní díla k jejich interpretovanému za pomocí pexesa. Touto cestou ukázaly, kolik si toho z celého projektu pamatují a kolik si toho odnesly. Bylo na nich vidět, že je projekt opravdu zaujal a zanechal v nich vzpomínky a postřehy. Je to pro mne důkazem, že téma umění a uměleckých děl můžeme v mateřské škole využívat nejen ve výtvarných činnostech, ale také jím rozvíjet další poznání dětí a rozkvět jejich vědomostí. Považuji ho tedy za adekvátně zvolené.
Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych se s dětmi možná již od začátku věnovala významu slova vernisáž, jelikož byl pro ně nový, a v začátku aktivity neznaly jeho význam.

5.2 Evaluace výtvarných činností učitelkou mateřské školy

Paní učitelka, která byla celou dobu projektu přítomna, mi poskytla evaluaci, prostřednictvím hodnocení jak projektu celkově, tak jednotlivých výtvarných činností a zároveň poskytla i návrh do budoucna.

Tabulka 37 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ

Evaluace od učitelky v mateřské škole	
ZHODNOCENÍ ADEKVÁTNOSTI PROJEKTU	Praktikantka volila v tomto projektu vhodné formy, metody práce. U každé aktivity bylo zřejmé, jakého cíle chce praktikantka dosáhnout, což při závěrečném hodnocení vždy dopadlo v její prospěch. Veškeré aktivity byly přiměřené věku dítěte. Věkové kategorie se pohybovaly od 2,5 až 7 let. Děti byly činnostmi zaujaty.
HODNOCENÍ DIDAKTICKÝCH STRATEGIÍ	Organizační formy byly vhodné a naprosto v pořádku. Mladší věkové skupiny využívaly velký formát papíru a pomůcky.
HODNOCENÍ PRÁCE DĚTÍ	Aktivitami byly děti nadšeny. Ve většině případů měly děti možnost individuální volby si činnost zvolit samy.

HODNOCENÍ PRÁCE PRAKTIKANTKY	<p>Praktikantka se připravovala na veškeré činnosti velmi pečlivě, zodpovědně. Veškeré aktivity byly promyšlené. K dětem měla velmi citlivý přístup. Hezky pracovala s hlasem a dokázala i přes vysoký počet dětí udržet jejich pozornost. Velmi důležitý byl projev očního kontaktu. Ke každé aktivitě měla adekvátní pomůcky, přípravu. Mezi dětmi i kolektivem pedagogických pracovníků byla velmi oblíbená. Veškeré postupy práce byly vysvětleny hravou formou, pro věkové kategorie dětí velmi srozumitelně. Děti vždy nezapomněla vhodně a citlivě pochválit a vyzvednout jejich aktivitu. Praktikantka používala netradiční výtvarné materiály a také zařazovala jako pomůcky odpadový materiál, což bylo pro nás velkým přínosem. Studentka také pozitivně a pohotově reagovala na veškeré dotazy dětí, vždy nechala dětem volný prostor k jejich aktivitám, děti nebyly ničím omezovány ani nabádány, byl zde dokonalý pocit samostatného projevu dětí. Dle mého názoru praktikantka splňuje veškeré podmínky pro vykonávání funkce učitelky v mateřské škole.</p>
-------------------------------------	--

Tabulka 38 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1

Výtvarná činnost č. 1 Umělecké dílo č. 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách	
Hodnocení činnosti	<p>Motivace byla provedena zajímavou formou, děti se setkaly s netradiční technikou, která je velmi zaujala a podpořila rozvoj jejich vlastní fantazie. Pomůcky odpovídaly věkovým kategoriím dětí, byla zde zapojena i velká část dětí mladších. Vysvětlení postupu práce bylo vedenou formou dialogů, otázek a odpovědí.</p>
Návrhy do budoucna	<p>Navrhuji změnu v organizaci činnosti, tzn., rozdělit děti do více skupin nebo dětem poskytnout větší formát papíru.</p>

Tabulka 39 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2

Výtvarná činnost č. 2		Umělecké dílo č. 2: F. Hundertwasserhaus
Hodnocení činnosti	Do této aktivity byl vybrán odpadový materiál krabic kombinovaný s přírodninou (mechu). Pro děti netradiční zážitek. Děti zaujala vhodně zvolená motivace s ukázkou nevšedních domů. U této činnosti byly vhodně zvoleny metody (rozhovorů) a organizační formy. Zvolený cíl, který byl vysvětlit dětem rozdíl mezi architekturou a malířstvím, byl splněn. Děti pokládaly spoustou dotazů, které praktikantka vhodně vysvětlila.	
Návrhy do budoucna	Do budoucna doporučuji pro výtvarné aktivity tohoto typu pracovní převlečení dětí. Aktivity měla být rozdělena do více časových úseků z důvodu dlouhé schnutí podkladové barvy.	

Tabulka 40 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3

Výtvarná činnost č. 3		Umělecké dílo č. 3: Park Güell
Hodnocení činnosti	Vhodně zvolená motivace s ukázkou výtvarného díla a staveb – mozaika. Děti pochopily zadaný úkol a vyráběly formou mozaiky lucerňičky. Byla zde zvolena netradiční výtvarná pomůcka – pergamenový papír. Cíl práce byl naplněn.	
Návrhy do budoucna	Mladší děti měly tuto činnost vykonávat organizační formou skupinového vyučování. Nezvládly lepení trhaného papíru na malý předmět (skleničky). Do budoucna bych doporučila zvolit větší velikost sklenice. Starší děti tuto aktivitu zvládly. Je nutné si připravovat předem větší počet pomůcek.	

Tabulka 41 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4

Výtvarná činnost č. 4		Umělecké dílo č. 4: Strom života
Hodnocení činnosti	Daná činnost proběhla formou skupinového vyučování. Pro velký zájem byla vytvořena další skupina dětí a další obraz. Děti velmi dobře zvládly pochopení záměru, který byl pojmenovat a popsat originální dílo. Spontánně se jim podařilo interpretovat strom. Děti vyjádřily spontánně strom ne jako přírodní jev, ale podařilo se jim do jejich tvoření promítnout jejich emoce. Podařilo se jim vyjádřit netradiční technikou	

	vlastní dětskou fantazii. Byly zde vhodně zvolené pomůcky – houbičky, které podporují správný úchop a rozvoj jemné motoriky.
Návrhy do budoucna	Výtvarné pojetí stromu ne jako přírodního jevu, bych začleňovala častěji do výtvarných projektů, jelikož děti zde mají možnost projevit své emoce.

Tabulka 42 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5

Výtvarná činnost č. 5		Umělecké dílo č. 5: Slunce nad Paříží
Hodnocení činnosti	Tato činnost byla namotivována vhodným výtvarným dílem, jehož motivem byly létající předměty, lidé a zvířata. Nejen, že by se děti měly setkávat s reálným světem, ale také by měla být podporována a rozvíjena jejich fantazie. To se prostřednictvím této aktivity výrazně podařilo. Byly zde vhodné pomůcky, zejména seříznutá dřívka a tuš. Další netradiční pomůckou byl inkoust v rozprašovači, který vytvářel motiv oblohy. Byla zde velmi výrazně podpořena spontánnost a fantazie dětí všech věkových kategorií. Metody a organizační formy zde byly použity vhodně.	
Návrhy do budoucna	Dětem by mělo být umožněno používat svou fantazii v každodenním, běžném životě, aby dokázaly rozlišit, co je realita a co patří do světa jejich snů a fantazie. Proto bych doporučila srovnávání těchto dvou výrazně odlišných světů nejen v předškolních zařízeních, ale i v reálném životě.	

Tabulka 43 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6

Výtvarná činnost č. 6		Umělecké dílo č. 6: Barevná studie
Hodnocení činnosti	Tato činnost byla zvolena jako činnost oddechová, jelikož přechází dny projektu byly pro děti náročnější. Opět zde došlo setkání dětí s neživou přírodou, tentokrát ve formě malování na kameny. Činnost byla zvolena vhodně jak z hlediska náročnosti, tak věku dětí. Opět velmi zaujala. Organizační formy byly zvoleny prostřednictvím individuální práce dětí. Motivace byla zvolena formou otázek a odpovědí, děti překvapily svou zvědavostí a dokonalým pochopením cíle aktivity.	

Návrhy do budoucna	Bylo by vhodné v rámci této aktivity zařadit také kolektivní práci, která by prohloubila vzájemnou spolupráci a komunikaci mezi dětmi, např. malování dětí na velký, společný kámen.
---------------------------	--

Tabulka 44 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7

Výtvarná činnost č. 7 <u>Umělecké dílo č. 7: Barevná studie</u>	
Hodnocení činnosti	Pro velký zájem o tuto aktivitu a dílo samotné studentka pokračovala v další výtvarné činnosti. Děti se tak setkaly se stejným motivem tohoto díla, ale jinou formou. Použila anilinové barvy a voskové pastely. Motivace proběhla prostřednictvím rozhovoru s dětmi o původním díle. Děti vhodně zareagovaly na otázky typu: Co vám tento obraz připomíná?. Jedno z dětí odpovědělo: Kruhy na vodě. Studentka proto navázala na komentář dítěte a záměr výtvarné činnosti tomu podřídila.
Návrhy do budoucna	Doporučuji zařadit do výtvarných činností daleko více aktivit s neživým materiálem, vzhledem k tomu, že se děti s touto formou práce neseťkávají často, je to pro ně velkým přínosem a překvapením.

Tabulka 45 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8

Výtvarná činnost č. 8 <u>Umělecké dílo č. 8: Hrad a Slunce</u>	
Hodnocení činnosti	V této aktivitě byla velmi podpořena abstraktnost, představivost a konstruktivní myšlení dětí. Jejich úkolem bylo předkreslit a vystříhnout různé geometrické tvary a vytvořit z nich libovolný celek. Bylo zde rozvíjeno souvislé vyjadřování dětí, popis vlastní práce, aby ostatní pochopili, co dané dítě vytvořilo. Zároveň byl podporován smysl pro detailnost. Opakování názvu geometrických tvarů, barevnost a zaplnění celé plochy.
Návrhy do budoucna	Vzhledem k tomu, že podstatou této činnosti je také rozvíjení matematických představ, bylo by do budoucna vhodné zařadit tuto aktivitu do prostoru (kostky, stavebnice...).

Tabulka 46 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9

Výtvarná činnost č. 9 <u>Umělecké dílo č. 9: Sloni</u>	
Hodnocení činnosti	Na základě rozhovorů o původním díle se studentce podařilo rozvinout debatu o tom, že sloni jsou ve vzduchu z toho důvodu, aby jim nebyla zima, na to děti spontánně zareagovaly způsobem, že budou malovat

	<p>slony v ponožkách. Pracovaly na velkém formátu papíru, skupina obsahovala 4 děti. Bez jakékoli slovní podpory děti samostatně vytvořily krásný obraz slonů a dokonce se jim podařilo dotvořit pozadí, otisknutím vlastní ruky. Celá práce na mě působila velmi emotivně, děti mezi sebou krásně spolupracovaly a o probíhající činnosti mezi sebou komunikovaly, radily se a vzájemně se respektovaly. Metody a organizační forma byla vhodně zvolena. Jelikož děti prošly se studentkou již několika tvořeními v rámci projektu, projevíly velkou samostatnost, zájem o činnost, bez jakéhokoli nabádání a upozorňování, což svědčí o tom, že veškeré aktivity studentky byly velmi vhodně zvoleny a děti zaujaly.</p>
Návrhy do budoucna	<p>Opět se přikláním k zařazování výtvarných činností tohoto typu do předškolního zařízení, je zde velmi vhodným způsobem podporována fantazie a samostatnost dětí.</p>

Tabulka 47 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10

Výtvarná činnost č. 10	<u>Umělecké dílo č. 10: Vernisáž</u>
Hodnocení činnosti	<p>Děti se v této závěrečné aktivitě posunuly na pozici dospělého člověka, který navštívil vernisáž. Na této úrovni byly osločovány, a také tak s nimi bylo jednáno. Úvodní část byla namotivována vhodnou básní zvoucí k návštěvě vernisáže. Studentka se ve vkusném převleku ujala role průvodkyně jejich výstavou. Výtvarná díla dětí byla vhodně seřazena na koberci v herně, z každé strany byl k obrazům přístup. Záměrem bylo podpořit paměť, slovní zásobu, výrazný a kultivovaný projev. Děti se ujaly role návštěvníků výstavy a postupně svá díla komentovaly a hodnotily. Pro upevnění celého výtvarného projektu studentka zvolila aktivitu se zmenšenými reprodukcemi výtvarných děl (originálů) formou pexesa. Vzhledem k projevu dětí bylo všem jasné, že tyto činnosti jim utkvěly v paměti, protože na každé dílo pohotově reagovaly. Na závěr studentka provedla zpětnou vazbu dotazem: Co děti na činnostech nejvíce zaujalo.</p>
Návrhy do budoucna	<p>Vzhledem k výborné připravenosti celého projektu a k jeho úžasné realizaci doporučuji studentce v těchto výtvarných aktivitách s dětmi i nadále pokračovat.</p>

5.3 Evaluace projektu výtvarnicí

Evaluaci výtvarného projektu mi poskytla pedagožka působící jako učitel výtvarného oboru základní umělecké školy, zabývající se také arteterapií a artefietikou pro děti v předškolním a mladším školním věku. Tato evaluace je zaměřena na hodnocení adekvátnosti použití výtvarných technik a činností pro děti předškolního věku, také na volbu pomůcek a prostředků a konkrétních uměleckých děl, které byly použity jako inspirace, prostředek interpretace dětmi. Pedagožka mi evaluaci poskytla na základě rozhovoru, popisu činností a ukázky fotografií, z realizace projektu, následně ji zpracovala v písemné formě. Jedná se o hodnocení jednotlivých výtvarných činností s možným návrhem do budoucna.

Tabulka 48 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1

Výtvarná činnost č. 1	Umělecké dílo č. 1: Kapky rostoucí v milovaných zahradách
Hodnocení výtvarné činnosti	Aktivita byla zvolena dobře. Výtvarné prostředky byly zvoleny vhodně. Ač jsem to nečekala, děti dokázaly přijmout studentkou přidělené role, dokázaly se domluvit a spolupracovaly.
Návrhy do budoucna	Děti by měly být rozděleny do dvou skupin. Místo voskovek bych do příště doporučila použít olejové pastely, které mají sytější barvu.

Tabulka 49 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2

Výtvarná činnost č. 2	Umělecké dílo č. 2: F. Hundertwasserhaus
Hodnocení výtvarné činnosti	Jedinou nevýhodou této aktivity je to, že do ní ze začátku musí vstoupit pedagog (vyřezání oken do krabice). Kladně hodnotím především využití odpadového materiálu a přírodnin zároveň.
Návrhy do budoucna	Zaměnit temperové barvy za akrylové, kvůli sytosti. Kdyby se tato výtvarná činnost realizovala v zimním období nebo za nepříznivého počasí, kdy nemůžeme mech a jiné přírodniny zajistit, doporučila bych na místo přírodnin využít jinou alternativu, například zbytky vlněné příze místo mechu a kousky barevných látek, kterými polepíme plochu krabic, místo malby akrylovou barvou.

Tabulka 50 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3

Výtvarná činnost č. 3		Umělecké dílo č. 3: Park Güell
Hodnocení výtvarné činnosti	Využívání odpadových materiálů. Aktivita byla zvolená vhodně. Praktikantka ji zvolila vhodně k věkové kategorii dětí. Chválím, že děti mohly pracovat téměř bez pomoci učitele.	
Návrhy do budoucna	Využít skutečnosti, že si děti tuto dovednost osvojily a dále ji využít na ploše např. jako průsvitné obrázky do oken. Do příště bych doporučila použít větší sklenice, jelikož tato velikost je pro dítě, které potřebuje velký prostor, příliš malá.	

Tabulka 51 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4

Výtvarná činnost č.4		Umělecké dílo č. 4: Strom života
Hodnocení výtvarné činnosti	Činnost shledávám jako vhodně zvolenou a tisk houbičkami je dobře vybraná výtvarná technika pro děti v mateřské škole. Velký formát je vhodný a poskytuje dětem dostatečný prostor k vyjádření. Pomůcky pro tuto výtvarnou činnost byly zvoleny adekvátně. Původní dílo, G. Klimta, které bylo předmětem dětské interpretace, může v dětské představivosti evokovat mnoho nápadů a inspirovat je například k vyprávění příběhů.	
Návrhy do budoucna	Mohlo by být zajímavé rozdat dětem formáty A2 a rozdělit je do dvojic. Tímto způsobem by se více projevila osobitost a individualita jejich projevu a mohly by se v tomto případě projevit i méně průbojně děti.	

Tabulka 52 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5

Výtvarná činnost č. 5		Umělecké dílo č. 5: Slunce nad Paříží
Hodnocení výtvarné činnosti	Kladně hodnotím využití pomůcek, zejména seříznutého dřívka, i když je to pro děti technika náročnější, pokud ji zvládnou, může být pro ně netradiční a zajímavá. Zvolené téma skvěle rozvíjí dětskou představivost, tudíž považuji umělecké dílo použité k inspiraci dětí za skvěle zvolené.	
Návrhy do budoucna	Místo špejlí doporučuji použít klacíky různé síly, které si děti mohou nasbírat s učitelkou při pobytu venku samy. Pro zpestření na konci klacíku můžeme připevnit např. barevná pírká, korálky atd.	

Tabulka 53 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6

Výtvarná činnost č. 6	Umělecké dílo č. 6: Barevná studie
Hodnocení výtvarné činnosti	Tuto výtvarnou činnost opět hodnotím jako skvěle zvolenou. Umělecké dílo, které sloužilo jako inspirace pro další interpretaci dětí, bylo zvoleno vhodně. Jednoduchá symbolika obrazu Kandinského je dětem velmi blízká a srozumitelná. Zvláště mne zaujalo zakomponování tématu teplých a studených barev v této výtvarné aktivitě. Dětem je téma barev blízké a známé. Často se děti s rozdělením teplých a studených barev setkávají až na základní škole, což považuji za letmé ochuzení, jelikož i děti v předškolním věku tuto myšlenku pochopí. Tím se dá rovněž poukázat na podceňování myšlenkových schopností dětí v tomto věku. Individuální práce dětí byla v tomto případě vhodně zvolenou alternativou, jelikož každé dítě mělo pocit osobního zážitku, tím, že kámen byl jen a pouze pro něj.
Návrhy do budoucna	Myšlenka této výtvarné činnosti by mohla být dále rozvinuta o výtvarnou aktivitu v plenéru, například rozmístění kamenů na zahradě mateřské školy, a doplnit ji ještě aktivitou tisk na látku. Opět můžeme použít motiv kruhu. Děti by si mohly vyrobit vlastní tričko nebo jednoduše potiskat barevné plátno. To vše s pomocí učitelky. Vhodnou technikou by mohl být například tisk na textil, předem vyrobenými molitanovými maticemi. Dané umělecké dílo by proto mohlo být zařazeno samostatně jako téma celého týdne.

Tabulka 54 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7

Výtvarná činnost č. 7	Umělecké dílo č. 7: Barevná studie
Hodnocení výtvarné činnosti	Studentka pohotově využila zájmu dětí o dané umělecké dílo a velmi snadno mohla dětem dále umožnit seznámení s další výtvarnou technikou a materiálem.
Návrhy do budoucna	Využít motiv původního uměleckého díla v dalších aktivitách (viz návrhy do budoucna u předchozí činnosti).

Tabulka 55 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8

Výtvarná činnost č. 8		Umělecké dílo č. 8: Hrad a Slunce
Hodnocení výtvarné činnosti	Aktivita byla vhodně zvolená, zvláště zajímavý se mi jeví kontrast tmavé plochy oproti výrazným barvám barevných papírů. Studentka při této aktivitě správně zvolila způsob, že děti nekopírují danou předlohu, ale volně prostřednictvím své kreativity a tvořivosti na dílo navazují. Způsob motivace ve stylu „jsem také jako výtvarný umělec jako P. Klee“ se mi zdá pro děti rozvíjející a motivační.	
Návrhy do budoucna	Možná by stálo za úvahu vytvořit dětmi společnou koláž na velký formát, např. na koberci z větších tvarů.	

Tabulka 56 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9

Výtvarná činnost č. 9		Umělecké dílo č. 9: Sloni
Hodnocení výtvarné činnosti	Využití konkrétně tohoto výtvarného díla S. Dalího mi přijde jako skvělý nápad. Imaginární představy tohoto umělce dětem připadají natolik zajímavé, že skvěle reagují vlastními nápady a dokáží myšlenku dále rozvíjet. Zvolená výtvarná technika i práce na velký formát ve skupině umožňuje v kolektivu, kde se děti navzájem znají, rozvíjet jejich vzájemnou spolupráci a střídání rolí ve skupině, což svědčí o tom, že se děti vlivem tohoto výtvarného projektu v tomto případě se v těchto dovednostech zcela zdokonalily, proto zde již můžeme hovořit a kooperaci.	
Návrhy do budoucna	Této aktivitě není co vytknout, zdá se ucelená a jistě bych jí doporučila s použitím dalších výtvarných děl jako inspirací pro další výtvarné činnosti v rámci předškolního vydělávání.	

Tabulka 57 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10

Výtvarná činnost č. 10		Umělecké dílo č. 10: Vernisáž
Hodnocení výtvarné činnosti	I když se může zprvu zdát provázení dětí světem výtvarného umění náročné a neuchopitelné, tento projekt svědčí o pravém opaku. Odnosem pro děti z těchto výtvarných aktivit není jen průběh a prožitek samotný, či získané dovednosti, ale mohly i živě prožít završení celého projektu formou vernisáže, tedy „být jako velcí“, hrát si a společně zažít společenskou událost ve velkém stylu.	
Návrhy do budoucna	Doporučuji používat osnovu či model tohoto projektu pro další podobné aktivity v mateřské škole. Tento projekt by mohl zároveň sloužit jako	

	hotová šablona pro ostatní učitele mateřských škol a stát se součástí školního vzdělávacího programu školek s rozšířeným zaměřením na výtvarnou výchovu /činnost. Dále by se tento projekt mohl stát součástí "galerie tvůrčích nápadů" a návodů pro práci s dětmi.
--	---

5.4 Autoevaluace výtvarného projektu

Tabulka 58 – Autoevaluace výtvarného projektu

Autoevaluace projektu	
HODNOCENÍ ADEKVÁTNOSTI PROJEKTU	Myslím si, že celý projekt byl postaven vhodně a téměř všechny mnou zvolené cíle jsem naplnila. Mou další myšlenkou bylo poskytnout inspiraci učitelkám mateřských škol a touto cestou jim ukázat, že představit dětem na první pohled těžké téma umění jde hravou a zábavnou formou a že výtvarná činnost může být svobodnou tvůrčí částí programu v mateřské škole. Celkově hodnotím projekt jako úspěšný a doporučila bych ho i ostatním učitelkám mateřských škol.
HODNOCENÍ DIDAKTICKÝCH STRATEGIÍ	Převážně jsem v tomto projektu volila organizační formu skupinového vyučování, což hodnotím jako nejvhodnější organizační formu v tomto projektu vůbec, díky ní se děti učí spolupráci, respektu a svobodě výtvarného projevu propojenou s druhými. Další organizační formou byla řízená činnost, která se skládala z úvodních rozhovorů a následné individuální práce dětí při výtvarné činnosti. I tuto organizační formu hodnotím jako povedenou, stejně tak jako skupinové vyučování. V tomto případě však bylo potřeba, aby děti pracovaly samostatně, mohly si dílo a pomůcky individuálně osahat a výsledkem této činnosti měl být vlastní výrobek. Po dobu projektu jsem použila také vhodné metody, nejčastěji popis, rozhovor, práci s obrazem, knihou a demonstraci, která se jevila vhodně zejména v případech názorné ukázky postupu výtvarné činnosti dětem. Co se týče uměleckých děl a umělců, které jsem volila jako předlohu a prostředek následné interpretace dětmi, hodnotím je také velmi kladně. Tato díla bych volila znovu. Potvrdilo se mi, že děti zaujala a zanechala v nich dojem a určitou stopu v podobě emoce, která se

	<p>projevila i delší dobu po skončení projektu. Po celou dobu jsem se snažila pracovat z recyklovatelnými materiály, knihami, a dalšími pomůckami a prostředky, které se celkově jevily jako vhodně zvolené.</p>
HODNOCENÍ PRÁCE DĚTÍ	<p>Děti po celou dobu projektu pracovaly zcela aktivně. Téma uměleckých děl je opravdu velice nadchlo a překvapilo mě, že v průběhu celého projektu dokázaly udržet pozornost déle, než jsou zvyklé při normální řízené činnosti s učitelkou. Na rozhovory a mnou kladené otázky reagovaly se zaujetím, a dokázaly také vymýšlet dle své fantazie fantastické názvy děl, atd. Co se týče jejich interpretace děl, někdy mě samotnou překvapilo, na co děti dokázaly samy přijít a co je napadlo stvořit. Ač bylo zapojení se do projektu zcela dobrovolné a do jednotlivých aktivit se vždy nezapojily všechny děti, mohu konstatovat, že projektem prošla celá třída dětí včetně čtvrtiny mladších dětí z vedlejší třídy.</p>
HODNOCENÍ MÉ PRÁCE	<p>Jednou z největších výhod pro mě bylo to, že je mi výtvarná činnost a téma umění samotné opravdu velice blízké a baví mě. Tento projekt mě naprosto pohltit a doslova jsem jím po jeho dobu žila. Samozřejmě jsem občas pociťovala drobná selhání, co se týkalo organizace, ale myslím si, že jsem měla projekt dostatečně promyšlený. S dětmi jsem se snažila komunikovat, spolupracovat a zapojit je na sto procent. Vždy jsem se pro ně snažila mít připravené všechny pomůcky, mít dobře promyšlenou motivaci i konkrétní výtvarnou činnost. Největší odměnou pro mě byla pozitivní reakce dětí na projekt celkově, a kdybych mohla, hned bych si ho zopakovala.</p>

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Je potřeba ještě jednou zmínit, že celý projekt jak úvodní část, tak výtvarná činnost samotná, je pro děti dobrovolná. Budeme se snažit je k činnosti motivovat a povzbudit, ale rozhodně ne je nutit. O to víc pak můžeme být rádi, že jsme děti dokázaly zapojit a zaujmout bez jakéhokoli nátlaku.

Při úvodní motivaci je potřeba dětem přinést umělecké dílo v co největším formátu, popřípadě je vhodné jich mít více, pokud jsou menší, aby si je všechny děti mohly pořádně prohlédnout. Otázky klademe dětem vždy otevřené, a i když se zprvu může zdát, že jim děti neporozuměly, stačí jim dát chvíli prostoru na přemýšlení.

Pokud dětem vysvětlujeme návrh postupu výtvarné činnosti, která slouží jako vodítko k následné interpretaci, je dobré využít metodu demonstrace a popisu, čili jim vysvětlit postup, ale zároveň ho dětem přímo a prakticky ukázat na příkladu.

Při realizaci tohoto výtvarného projektu bych doporučila, aby při tvoření měly děti kolem sebe co nejvíce prostoru a místa, tzn. pracovat na zemi, nebo u více spojených stolů dohromady. Dětem se pak lépe pracuje. Je také vhodné, aby byly všechny plochy, na kterých pracujeme, pokryty nejlépe gumovými ubrusy a aby všechny děti měly pracovní převlečení nebo zástěru. Předjdeme tak možnému ušpinění povrchů a oblečení dětí.

Pokud se bude jednat o skupinové vyučování, je vhodné, aby ve skupině bylo max. 6-7, proto skupin můžeme vytvořit více, popřípadě se děti mohou u činnosti střídat a volně se zapojovat. Co se týče individuálního tvoření dětí u stolů, platí opět pravidlo: Více místa - lépe se dítěti pracuje.

Ve většině plošných - výtvarných aktivit projektu, pracujeme převážně s velkými formáty. Pokud však pracujeme např. S formátem A4, je dobré mít po ruce vždy i větší formát, pokud by některé z dětí vykazovalo potřebu tvořit více a rozsáhleji a také zejména, když bude do činnosti zapojeno dítě mladší (2-3 roky), těm by měl být velký formát papíru nabídnut automaticky.

Co se týče pomůcek, je dobré jich mít vždy co nejvíce, jelikož nikdy nevíme, kolik dětí se zrovna bude chtít zapojit a může se stát, že se zapojí více dětí, než jsme předpokládali, nebo si děti budou chtít vytvořit více než jedno dílo a nám budou pak pomůcky chybět.

Dále bych chtěla zdůraznit, že při rozhovorech s dětmi o původním uměleckém díle i na závěr, je dobré nechat jim prostor, neskákat do řeči popřípadě je neopravovat. Zkrátka je nechat volně a spontánně reagovat na dílo dle svého uvážení. To samé platí i u interpretace, pokud dítě začne trochu vybočovat z námi nabídnutého výtvarného postupu, neměli bychom ho opravovat a nijak do průběhu tvorby zasahovat.

Jestliže vezmeme v potaz časové náročnosti projektu, je dobré ho realizovat v rámci ranních činností nebo na místo hlavní řízené činnosti v dopoledních hodinách. Měli bychom počítat s tím, že aktivita (jedno umělecké dílo) nám zabere něco okolo hodiny a půl, proto je vhodné zvážit také denní vytíženost dětí a nahradit projekt za řízenou činnost, nebo vymyslet jinou alternativu, která by zabránila tomu, aby děti byly jakkoli přetíženy.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 1 – doporučuji utvořit více skupinek dětí, popřípadě dát dětem větší formát, na kterém mohou pracovat. Je také dobré na místo málo výrazných pastelek použít olejové voskové pastely.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 2 – by bylo dobré, aby se aktivita rozdělila do dvou dní. V první den by se krabice natřela podkladovou barvou, kvůli zakrytí původního potisku, a další den by se pak krabice kolorovala a dále dotvářela. Doporučuji také použít namísto temperových barev barvy akrylové.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 3 – jednoznačně doporučuji použít větší velikost sklenic, jelikož s malými se dětem špatně manipuluje, popřípadě vytvořit ve skupině jednu společnou velkou svítilnu.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 4 – u druhu výtvarné činnosti jako je tato výrazně vyzdvihuji nutnost ochranných ubrusů na zemi a pracovního oděvu dětí. Jelikož se pracuje na zemi, je vhodné, aby ubrus dostatečně přesahoval a děti zde mohly mít prostor pro manipulaci s barvami. Barvy by děti měly mít přelity v dostatečně širokých paletách, aby se jim v nich pomocí houbiček dobře manipulovalo.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 5 – je důležité, aby měly děti „volnou ruku“ v tom, co kreslí. Rozhodně bychom jim neměli zasahovat do průběhu interpretace díla. Jelikož se děti učí kreslit dřívkem, je dobré jim ukázat, jak ho správně v ruce uchopit, popřípadě jim tento proces můžeme zpestřit ještě tím, že si na dřívka navážou nejrůznější korálky a ozdoby.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 6 – zdůraznila bych potřebu mít co nejvíce materiálu a pomůcek. Díky všeobecnému zájmu dětí o výtvarnou činnost jako je tato, je možné, že si

děti budou chtít vytvořit 2 a více kamenů, proto je dobré jich mít dostatek. Díky menší časové náročnosti oproti ostatním dnům projektu doporučuji tuto činnost dále rozvinout, např. o malbu společného kamenu velkého rozměru nebo v rámci pobytu venku, rozmísťovat namalované kamínky po prostorách zahrady, okolo mateřské školy.

Při realizaci Uměleckého díla číslo 7 – je vhodné poskytnout dětem daleko větší formát papíru, jelikož se jedná o poměrně snadnou techniku. Popřípadě doporučuji využít motiv tohoto díla i v jiných výtvarných činnostech (viz jednotlivé reflexe).

Při realizaci Uměleckého díla číslo 8 – navrhuji dále rozvinout aktivitu o přenesení motivu tvarů do prostoru v rámci rozvoje matematických představ. Děti si například mohou ztvárnit své dílo pomocí kostek či jiných stavebnic v prostoru mateřské školy.

Při realizaci Uměleckého díla 9 – bych doporučila zejména nechat dětem prostor a volnost v průběhu celé interpretace. Děti by měly dostat prostor se volně domluvit a spolupracovat.

Při realizaci Uměleckého díla 10 – by bylo vhodné děti v průběhu projektu seznamovat s jim dosud neznámým slovem *vernisáž*. Dále doporučuji, aby se výstava samotná konala na otevřeném, velkém prostoru, např. v herně, tělocvičně, atd. Je důležité, aby se celá skupina dětí mohla rozestavit ze všech stran uměleckých děl, která jsou často větších rozměrů. U této aktivity také zdůrazňuji potřebu kostýmu učitelky, která pomůže dětem i jí vžít se do své role. Popřípadě bych doporučila, aby si děti předchozí den na vernisáž vyrobily samy předem jednoduché kostýmy, např., klobouky, brýle, sukně, atd. z papíru.

Na závěr bych doporučila si všechny techniky předem doma vyzkoušet a také mít dobře přichystány všechny ukázky reprodukcí uměleckých děl, popřípadě využít k projekci interaktivní tabuli, či dataprojektor (pokud je k dispozici), aby měly děti možnost se co nejlíže setkat s daným uměleckým dílem a vidět ho v co největší velikosti.

ZÁVĚR

Doposud se někomu mohlo zdát, že se téma umění do mateřské školy příliš nehodí a že je pro děti složité a nezáživné. K výtvarné činnosti v mateřské škole se také mnohdy nepřistupuje adekvátně, jelikož dítě a jeho schopnosti učitelky často podceňují. Já doufám, že jsem touto formou mohla učitelky mateřských škol, ale i ostatní přesvědčit o tom, že umění může být zábavné, že děti může zaujmout a že umělcem může být kdokoli. Záleží jen na tom, jakým způsobem se s uměním setká a jak je k výtvarné činnosti motivován.

Tato práce je rozdělena na dvě části. V první části jsou sumarizovány poznatky o umění, výtvarné činnosti v mateřské škole, způsobech vnímání uměleckého díla a jeho následné interpretaci dítětem. Jsou zde definovány a vysvětleny také klíčové pojmy, se kterými se dále pracuje také v praktické části.

Praktická část je následně již věnována přímo výtvarnému projektu, který se skládá z 10 výtvarných činností. Výtvarné činnosti, které se v tomto projektu nachází, jsou inspirovány vždy jedním uměleckým dílem. Děti následně na základě úvodní motivace dílo interpretují. U každé z činností pracují děti vždy jinou technikou a setkávají se s nejrůznějším materiálem. Výtvarné činnosti byly voleny tak, aby se do nich mohly zapojit všechny věkové kategorie dětí.

Při plánování výtvarných činností jsem se snažila vybírat umělecká díla, které jsou blízko dětskému výtvarnému projevu a světu jejich fantazie. Dále jsem se snažila do projektu často zapojovat organizační formu skupinového vyučování, prostřednictvím které byla rozvíjena spolupráce, komunikace a vzájemný respekt dětí při práci na společném formátu.

Hlavním cílem tohoto projektu bylo seznámit děti s uměleckými díly některých umělců, podporovat u dětí spontánnost sebevyjádření a svobodu projevu a také vytvořit prostor pro rozvoj tvořivosti a fantazie u dětí prostřednictvím výtvarných činností.

V závěru praktické části této práce je projekt evaluován prostřednictvím vlastní reflexe a také evaluace učitelky mateřské školy a výtvarnice a pedagožky, která zhodnotila výtvarnou stránku projektu. Z této evaluace vyplývá, že cíle této práce byly splněny.

A za nejpozitivnější zpětnou vazbu považuji to, že děti po celou dobu projektu prokazovaly nadšení, aktivitu a zájem o projekt a dané téma. Dále pak fakt, že díky pozitivní reakci mateřské školy na tento projekt jsme se společně dohodli na projektech tohoto typu i do budoucna. Budeme spolu i nadále spolupracovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALTHOUSE, Rosemary, Margaret H. JOHNSON a Sharon T. MITCHELL. The colors of learning: integrating the visual arts into the early childhood curriculum. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children, c2003. Early childhood education series (Teachers College Press). ISBN 0-8077-4274-0.
- [2] BABYRÁDOVÁ, Hana. Výtvarná dílna. Praha: Triton v koedici s Masarykovou univerzitou v Brně, 2005. ISBN 80-7254-705-4.
- [3] BALEKA, Jan. Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika). Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.
- [4] BEZDĚKOVÁ, Libuše, Markéta KUBECOVÁ, Zuzana KUPCOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. Rozvíjíme výtvarné dovednosti a fantazii dětí. Praha: Raabe, 2016. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-274-5.
- [5] BIRD, Michael. Van Goghova hvězdná noc: dějiny umění v příbězích pro děti. Ilustroval Kate EVANS, přeložil Katarína BELEJOVÁ. Brno: CPress, 2017. ISBN 9788026416913.
- [6] ČAČKA, Otto. Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání s příklady aplikace. Brno: Doplněk, c1999, 366 s. ISBN 8072390341.
- [7] ČAČKA, Otto. Psychologie imaginativní výchovy a vzdělávání s příklady aplikace. Brno: Doplněk, 2004. ISBN 80-7239-034-1.
- [8] FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání. Vyd. 2. Přeložil Hana VAŇKOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0195-3.
- [9] GERO, Š. A TROPP. Interpretácia výtvarného diela. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2000. ISBN 80-80-55-426-9.
- [10] GERO, Š., J. HUSÁR a K. SOKOLOVÁ. Teória výtvarnej kultúry a stručný prehľad dejín umenia. 2004. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela. ISBN 80-8055-867-1.
- [11] GERŽOVÁ, J. a I. HRUBANIČOVÁ. Kľúčové termíny výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia. Bratislava: PROFIL, 1998. ISBN 80-88675-55-3.

- [12] GRAHAM – DIXON, Andrew. Umění: velký obrazový průvodce. Vyd. 2. Přeložil Markéta HÁNOVÁ. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4494-5.
- [13] GUARDINI, Romano. O podstatě uměleckého díla. Praha: Triáda, 2009, 165 s. ISBN 978-80-87256-03-9.
- [14] HAZUKOVÁ, Helena. Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání. Praha: Raabe, 2011. Nahlížet – nacházet. ISBN 978-80-87553-30-5.
- [15] HAZUKOVÁ, Helena. Objevujeme s dětmi kulturu a společnost: dítě a společnost. Praha: Raabe, c2014. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-165-6.
- [16] HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- [17] CHILVERS, Ian. The Oxford dictionary of art and artists. 4th ed. /. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 019953294x.
- [18] JEBAVÁ, Jana. Úvod do arteterapie. 2. Praha: Karolium, 2000. ISBN 80-7184-394-6.
- [19] KOHL, Mary Ann F. Preschool art: it's the process, not the product!. Beltsville: Gryphon House, 2009, 64 s. ISBN 978-0-87659-252-6.
- [20] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-828-9.
- [21] KULKA, Jiří. Psychologie umění. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2329-7.
- [22] KULKA, Tomáš. Umění a kýč. Vyd. 2., rozš. Praha: Torst, 2000, 292 s. ISBN 80-7215-128-2.
- [23] MATTHEWS, John a Tina BRUCE. Drawing and painting: children and visual representation. Second edition. London: SAGE, 2003, xiii, 225. The 0-8 series. ISBN 978-0-7619-4786-8.
- [24] MERTIN, Václav. Abeceda pro učitelky mateřských škol. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-923-6.
- [25] NÁDVORNÍKOVÁ, Hana, Bohuslava ŠTANCLOVÁ, Helena HAZUKOVÁ, Renata LEŽALOVÁ, Simona PIŠLOVÁ, Zuzana ŠTEFÁNKOVÁ a Alena

- VÁCHOVÁ. Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí: dítě a jeho psychika – poznávací schopnosti a funkce. Praha: Raabe, 2014. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-163-2.
- [26] PONDELÍKOVÁ, R., 2008. Výtvarná výchova netradičně – v galérii. Dištančný materiál. Bánská Bystrica: Metodicko – pedagogické centrum, 2008.
- [27] PROKOP, Vladimír. Kapitoly z dějin výtvarného umění: pro výuku dějin umění na středních školách. 2. vydání, dotisk v roce 2011. Poděbrady: O.K.-Soft, 2003. ISBN 8023803778.
- [28] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [29] RODOVÁ, Veronika, a Kateřina LODJOVÁ. Artefiletika jako cesta k životním hodnotám. Komenský: Odborný časopis pro učitele základní školy [<http://www.ped.muni.cz/komensky/>]. Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, IČ 00216224.: Masarykova univerzita, 2016, 12. 2. 2016, 141(02), 5-11 [cit. 2018-02-15]. ISSN 0323-0449. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/komensky/>
- [30] ROESELLOVÁ, Věra. Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 2004. ISBN 8090226752.
- [31] ROCHOVSKÁ, Ivana a Dagmar KRUPOVÁ. Umělci v mateřské škole: aktivity zaměřené na interpretaci výtvarného umění. Přeložil Michaela ŠKULTÉTY. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1120-4.
- [32] SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Helena HAZUKOVÁ. Výtvarné čarování: (artefiletika pro předškoláky a mladší školáky). Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-016-1.
- [33] SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Sylva ELIÁŠOVÁ. Dívej se, tvoř a povídej!: artefiletika pro předškoláky a mladší školáky. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-322-2.
- [34] SMITH, Nancy R. Observation drawing with children: a framework for teachers. New York: Teachers College Press, c1998. ISBN 0807736910.
- [35] STADLEROVÁ, Hana a kol. Po O: východiska a inspirace pro výtvarnou tvorbu dětí v předškolním vzdělávání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5732-6.

- [36] STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana. Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3818-4.
- [37] TĚTHALOVÁ, Marie. Výtvarné umění děti fascinuje: Rozhovor s Ivanou Rochovskou a Dagmar Krupovou. Informatorium 3-8: Časopis pro mateřské školy a školní družiny. Klappkova 2, 182 Praha 8: Portál, 2016, 2016(02), 8-11. ISSN 1210-7506.
- [38] UŽDIL, Jaromír. Mezi uměním a výchovou. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Odborná literatura pro učitele.
- [39] VALACHOVÁ, D. Výtvarná edukácia v predprimárnom vzdelávaní a mimoškolskej činnosti. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 124 s. ISBN 978-80-223-2778-7.
- [40] WRIGHT, Susan. Understanding creativity in early childhood: meaning-making and children's drawings. Los Angeles: SAGE, 2010, xi, 188. ISBN 978-1-84787-526-6
- [41] ŽENATÁ, Kamila. Obrazy z nevědomí: práce v arteterapeutickém ateliéru. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-033-X.

Elektronické zdroje:

- [42] Arts Lexikon. Arts Lexikon [online]. 2013 [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Body_Art
- [43] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018. In: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>.
- [44] Visual Arts. In Encyklopedia of Art Education [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.visual-arts-cork.com/>
- [45] 777 citátů nejen o lásce a životě [<http://azcitaty.cz/>]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://azcitaty.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ATD. A tak dále.

Č. Číslo.

TZN. To znamená.

MŠ Mateřská škola.

RVP PV Rámcový vzdělávací program předškolní vzdělávání.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – <i>Kapky rostoucí v milovaných zahradách</i>	41
Obrázek 2 – <i>Kapky rostoucí v milovaných zahradách</i>	41
Obrázek 1 – <i>Kapky rostoucí v milovaných zahradách</i>	41
Obrázek 2 – <i>Kapky rostoucí v milovaných zahradách</i>	41
Obrázek 3 – Interpretace obrazu <i>Kapky rostoucí v milovaných zahradách</i>	42
Obrázek 4 – <i>Hundertwasserhaus</i>	45
Obrázek 5 – <i>Hundertwasserova Lesní spirála</i>	45
Obrázek 6 – Jak vidí domy děti	45
Obrázek 7 – Využití mozaiky na sklenicích, s motivem vitráží	48
Obrázek 8 – Interpretace mozaiky <i>Parku Güell</i> jako svítlna.....	49
Obrázek 9 – <i>Park Güell</i>	49
Obrázek 10 – Strom života, Zdroj: https://www.posters.cz/	52
Obrázek 11 – Interpretace obrazu <i>Strom života</i>	52
Obrázek 12 – <i>Slunce nad Paříží</i>	55
Obrázek 13 – <i>Snoubenci před Eiffelovou věží</i>	55
Obrázek 14 – <i>Barevná studie kvadrát se soustředěnými kruhy</i>	58
Obrázek 15 – Jak děti promítly obraz na kameny	59
Obrázek 16 – Interpretace díla jinak	61
Obrázek 17 – <i>Hrad a Slunce</i>	64
Obrázek 18 – Interpretace díla dětmi.....	64
Obrázek 19 – <i>Společná interpretace díla dětmi</i>	67
Obrázek 20 – <i>Sloni</i>	67
Obrázek 21 – Aktivity spojené s vernisáží	72
Obrázek 22 – Vernisáž.....	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Obecná charakteristika projektu	35
Tabulka 2 – Plán projektu	37
Tabulka 3 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 1	41
Tabulka 4 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2	44
Tabulka 5 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2	44
Tabulka 6 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 2	44
Tabulka 7 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3	47
Tabulka 8 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3	48
Tabulka 9 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 4	51
Tabulka 10 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 4	51
Tabulka 11 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 3	51
Tabulka 12 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 5	54
Tabulka 13 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 6	57
Tabulka 14 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 6	58
Tabulka 15 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 7	60
Tabulka 16 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8	63
Tabulka 17 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8	63
Tabulka 18 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 8	63
Tabulka 19 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 9	66
Tabulka 20 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	68
Tabulka 21 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	69
Tabulka 22 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	69
Tabulka 23 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	70
Tabulka 24 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	70
Tabulka 25 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	71
Tabulka 26 – Komentáře dětí, Umělecké dílo č. 10	71
Tabulka 27 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1	73
Tabulka 28 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2	74
Tabulka 29 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3	76
Tabulka 30 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4	77
Tabulka 31 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5	78
Tabulka 32 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6	80

Tabulka 33 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7.....	81
Tabulka 34 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8.....	83
Tabulka 35 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9.....	84
Tabulka 36 – Reflexe výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10.....	85
Tabulka 37 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ.....	86
Tabulka 38 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1.....	87
Tabulka 39 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2.....	88
Tabulka 40 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3.....	88
Tabulka 41 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4.....	88
Tabulka 42 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5.....	89
Tabulka 43– Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6.....	89
Tabulka 44 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7.....	90
Tabulka 45 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8.....	90
Tabulka 46 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9.....	90
Tabulka 47 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10.....	91
Tabulka 48 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 1.....	92
Tabulka 49 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 2.....	92
Tabulka 50 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 3.....	93
Tabulka 51– Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 4.....	93
Tabulka 52 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 5.....	93
Tabulka 53 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 6.....	94
Tabulka 54 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 7.....	94
Tabulka 55 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 8.....	94
Tabulka 56 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 9.....	95
Tabulka 57 – Evaluace výtvarné činnosti: Umělecké dílo č. 10.....	95
Tabulka 58 – Autoevaluace výtvarného projektu	96

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Umělecké dílo č. 1

Příloha P II: Umělecké dílo č. 2

Příloha P III: Umělecké dílo č. 3

Příloha P IV: Umělecké dílo č. 4

Příloha P V: Umělecké dílo č. 5

Příloha P VI: Umělecké dílo č. 6

Příloha P VII: Umělecké dílo č. 7

Příloha P VIII: Umělecké dílo č. 8

Příloha P IX: Umělecké dílo č. 9

Příloha P X: Umělecké dílo č. 10

Příloha P XI: Umělecké dílo č. 10

Příloha P XII: Umělecké dílo č. 10

Příloha P XIII: Umělecké dílo č. 10

Příloha P IV: Informovaný souhlas rodiče se zveřejněním fotografií dítěte – vzor

Příloha P XV: Umělecké dílo č. 5 – Úvodní příběh

Příloha P XVI: Umělecké dílo č. 10 – Pexeso

Příloha P XVII: Projekt „Svět kolem nás“

PŘÍLOHA P I: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 1

PŘÍLOHA P II: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 2

PŘÍLOHA P III: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 3

PŘÍLOHA P IV: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 4

PŘÍLOHA P V: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 5

PŘÍLOHA P VI: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 6

PŘÍLOHA P VII: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 7

PŘÍLOHA P VIII: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 8

PŘÍLOHA P IX: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 9

PŘÍLOHA P X: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 9

PŘÍLOHA P XI: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 9

PŘÍLOHA P XII: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 10

PŘÍLOHA P XIII: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 10

PŘÍLOHA P XIV: INFORMOVANÝ SOUHLAS RODIČE SE ZVEŘEJNĚNÍM FOTOGRAFIÍ DÍTĚTE – VZOR

Vážení rodiče,

chtěla bych Vás touto formou požádat o souhlas se zveřejněním fotek vašich dětí při výtvarné činnosti do své bakalářské práce na téma „Možnosti využití uměleckého díla v předškolní edukaci“. Tyto fotky nebudou zveřejňovány nikde jinde. Děkuji.

S pozdravem,

Marika Štěpánová

- studentka oboru Učitelství pro mateřské školy Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Podpis:.....

PŘÍLOHA P XV: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 5 – ÚVODNÍ PŘÍBĚH

Původní příběh je z knihy *Van Goghova hvězdná noc: Dějiny umění v příbězích pro děti*. Pro děti do MŠ, jsem na motivy původního příběhu sepsala a převedla tento, jednodušší.

Všechno nejlepší k narozeninám

Marc Chagall

Marc Chagall se po velice dlouhé době vracel domů, za svojí ženou Bellou, která se na něj už velice těšila.

Její muž měl mít za 3 týdny narozeniny, a tak se mu rozhodla upéct rybízový koláč a medovník. Všechno, pečlivě zabalila do balicího papíru a čekala, až přijde domů. Oblékla si krásné černé šaty, natrhala velikou kytici růží a čekala, až její muž přijde domů. Malíř dodnes říká, že na ten nádherný pohled na svou ženu nikdy nezapomene. „Líbí se ti dárky?“, zeptala se ho Bella. „To víš, že ano,“ řekl Chagall. V té chvíli vykřikly oba manželé najednou: „Krásné narozeniny!“ Pohled na svou ženu, když přišel domů, si Chagall zapamatoval a další den ho hned namaloval a obraz nazval *Narozeniny*.

Zdroj: <http://totallyhistory.com>

PŘÍLOHA P XVI: UMĚLECKÉ DÍLO Č. 10 – PEXESO

PŘÍLOHA P XVII: PROJEKT „SVĚT KOLEM NÁS“

